

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Tarım Reformu Genel M¼d¼rl¼ė¼

**KIRSAL KALKINMA DESTEKLERİ
KAPSAMINDA TARIMA DAYALI
EKONOMİK YATIRIMLARIN
DESTEKLENMESİ
2020-2021 BAŞVURU DÖNEMİ**
Tebliğ No:2020/24

**(I)
UYGULAMA ESASLARI**

Bakanlık bu Program için tahsis edilen b¼t¼çenin tamamını kullandırmama, 2020/24 nolu Tebliğ kapsamında belirtilen her bir yatırım alanına uygun g¼rd¼ė¼ tutarda destek sağlama ya da hiğ destek sağlamama ve bu Uygulama Rehberinde değişiklik yapma hakkını saklı tutar.

İÇİNDEKİLER TABLOSU

GİRİŞ	6
BİRİNCİ BÖLÜM.....	7
1. AMAÇ, KAPSAM, DAYANAK VE TANIMLAR.....	7
1.1 AMAÇ.....	7
1.2 KAPSAM	7
1.3 DAYANAK.....	7
1.4 TANIMLAR.....	7
İKİNCİ BÖLÜM.....	11
2. UYGULAMA BİRİMLERİ, GÖREV VE SORUMLULUKLARI İLE BAŞVURU SAHİBİ VE YATIRIMCILAR.....	11
2.1 GENEL MÜDÜRLÜK.....	11
2.2 İL MÜDÜRLÜĞÜ	11
2.3 İL PROJE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU VE İL PROJE YÜRÜTME BİRİMİ.....	11
2.3.1 İl Proje Değerlendirme Komisyonu.....	11
2.3.2 İl Proje Yürütme Birimi.....	12
2.4 BAŞVURU/PROJE SAHİBİ VE YATIRIMCILAR	12
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	12
3. YATIRIM KONULARI, YATIRIM YERİ VE YATIRIM SÜRESİ.....	12
3.1 YATIRIM KONULARI.....	12
3.1.1 Tarımsal Ürünlerin İşlenmesi, Kurutulması, Dondurulması, Paketlenmesi ve Depolanmasına Yönelik Yatırımlar, Yeni Tesislerin Yapımı, Kısmen Yapılmış Yatırımların Tamamlanması, Faal Olan Mevcut Tesislerin Kapasite Artırımı ile Teknoloji Yenileme ve/veya Modernizasyonu Konuları.....	13
3.1.2 Tarımsal Üretime Yönelik Sabit Yatırımlar	18
3.1.3 Yenilenebilir Enerji Kaynakları Kullanımına İlişkin Yatırımlar.....	27
3.1.4 Su Ürünleri Yetiştiriciliği Yapılmasına Yönelik Yatırımlar	28
3.1.5 Hayvansal ve Bitkisel Orijinli Gübre İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması	30
3.1.6 Yatırım Konularına İlişkin Genel Hususlar.....	30
3.2 UYGULAMA İLLERİ.....	33
3.3 YATIRIM SÜRESİ	33
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	33
4. BAŞVURU SAHİPLERİNDE ARANACAK ÖZELLİKLER	33
4.1 BAŞVURU SAHİPLERİNDE ARANACAK ÖZELLİKLER.....	33
4.2 UYGUN OLMAYAN BAŞVURU SAHİPLERİ.....	34
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	35
5. HİBEYE ESAS PROJE TOPLAM TUTARLARI VE DESTEKLEME ORANI.....	35
5.1 YATIRIM TUTARI VE DESTEKLEME ORANI	35
ALTINCI BÖLÜM.....	36

6. PROJE GİDERLERİ	36
6.1 HİBE DESTEĞİ KAPSAMINDAKİ PROJE GİDER ESASLARI	36
6.2 HİBE DESTEĞİ VERİLEN PROJE GİDER KALEMLERİ	37
6.3 İNŞAAT İŞLERİ ALIM GİDERLERİ.....	37
6.4 MAKİNE, EKİPMAN VE MALZEME ALIM GİDERLERİ.....	39
6.5 PROJE KAYNAKLARINDAN KARŞILANAMAYACAK GİDERLER.....	40
6.6 AYNİ KATKILAR.....	41
YEDİNCİ BÖLÜM	41
7. PROJE BAŞVURULARI.....	41
7.1 BAŞVURU SÜRESİ	41
7.2 BAŞVURACAKLARA SAĞLANACAK TEKNİK DESTEK	41
7.3 BAŞVURULACAK YERLER.....	42
7.4 BAŞVURU ŞEKLİ.....	42
7.5 PROJE BAŞVURU DOSYALARI.....	42
7.6 TESLİM ALINAN BAŞVURULARA NUMARA VERİLMESİ	45
SEKİZİNCİ BÖLÜM	46
8. PROJE BAŞVURULARIN İL DÜZEYİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ	46
8.1 İL PROJE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU	46
8.2 YATIRIM BAŞVURULARININ İDARİ UYGUNLUK AÇISINDAN İNCELENMESİ	46
8.3 BAŞVURU SAHİPLERİNİN VE PROJELERİN UYGUNLUĞUNUN İNCELENMESİ.....	47
8.4 BAŞVURULARIN ÖN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	47
8.5 BAŞVURULARIN GENEL DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	49
8.6 İL PROJE DEĞERLENDİRME RAPORU	50
8.7 HİBE BAŞVURUSUNUN REDDEDİLME NEDENLERİ.....	55
DOKUZUNCU BÖLÜM	57
9. NİHAİ DEĞERLENDİRME KARARI VE HİBE SÖZLEŞMESİ.....	57
9.1 NİHAİ DEĞERLENDİRME KARARI	57
9.2 DEĞERLENDİRME SONUÇLARININ AÇIKLANMASI	58
9.3 HİBE SÖZLEŞMESİ	58
9.4 HİBE SÖZLEŞMELERİNDE TEMİNAT ALINMASI.....	59
9.5 HİBE SÖZLEŞMESİ AKDİ	60
9.6 HİBENİN NİHAİ TUTARI.....	60
9.7 YÜKÜMLÜLÜKLERİN YERİNE GETİRİLMEMESİ	60
9.8 HİBE SÖZLEŞMESİNİN FESHİ	60
9.9 HİBE SÖZLEŞMESİNDE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLER	61
9.10 HİBE SÖZLEŞMESİNİN TASFİYESİ	62

ONUNCU BÖLÜM	62
10. UYGULAMALAR, SATIN ALMALAR VE ÖDEMELER	62
10.1 PROJE UYGULAMALARININ İZLENMESİ.....	62
10.2 PROJE UYGULAMA AŞAMALARI	63
10.2.1 Proje uygulama durumuna ilişkin rapor düzenlenmesi	63
10.2.1.1 Başlangıç raporu.....	63
10.2.1.2 İlerleme raporları	63
10.2.1.3 Nihai rapor.....	64
10.3 SATIN ALMA VE UYGULAMA SÖZLEŞMELERİ	64
10.4 PROJE HARCAMALARININ KONTROLÜ	65
10.5 ÖDEMELER	66
10.5.1 Ödeme Usulleri.....	69
10.6 PROJE HESAPLARI	70
10.7 BÜTÇE İÇİ DEĞİŞİKLİKLER	70
10.8 UYGULAMA SORUMLULUĞU	70
10.9 PROJE İLE SAĞLANAN TESİSİN MÜLKİYETİ	71
ONBİRİNCİ BÖLÜM.....	71
11. DENETİM VE YAPTIRIMLAR	71
11.1 DENETİM.....	71
11.2 YAPTIRIMLAR.....	71
ONİKİNCİ BÖLÜM	72
12. ÇEŞİTLİ VE SON HÜKÜMLER	72
12.1 DİĞER DESTEKLERDEN YARARLANMA	72
12.2 PROGRAMIN UYGULANMASINA İLİŞKİN YAYINLAR	72
ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	73
13. EKLERE AİT LİSTE.....	73
13.1 HİBE BAŞVURU FORMUNUN EKLERİNE AİT LİSTE.....	73
13.1.1 Yatırım Projesi ve Başvuru Sahibi ile İlgili Bilgi ve Belgeler	73
13.1.2 Proje Bütçe Tabloları.....	73
13.1.3 Yatırım İşletme Planı Dosyası.....	73
13.1.4 Hibe Sözleşmesi	73
13.1.5 Satın Alma Rehberi	73
13.1.6 Destekleyici Belgeler.....	73
13.2 HİBE SÖZLEŞMESİ AŞAMASINDA SUNULMASI GEREKEN EK BELGELER	73

Not: İçindekiler menüsünde CTRL tuşuna basılı tutarak listeden gitmek istediğiniz konuya tıklamanız gerekmektedir. CTRL Tuşu kullanmadan listede gezinmek istemeniz halinde

Dosya>Seçenekler>Geliřmiř sekmesinden “Köprü izlemek için CTRL+Tıklama kullan” seçeneği kapalı olmalıdır.

GİRİŞ

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından, Ulusal Tarım Stratejisi Kırsal Kalkınma Planı çerçevesinde; doğal kaynaklar ve çevrenin korunmasını dikkate alarak, kırsal alanda gelir düzeyinin yükseltilmesi, tarımsal üretim ve tarıma dayalı sanayi entegrasyonunun sağlanması için küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi, tarımsal pazarlama altyapısının geliştirilmesi, gıda güvenilirliğinin güçlendirilmesi, kırsal alanda alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması, kırsal ekonomik altyapının güçlendirilmesi, tarımsal faaliyetler için geliştirilen yeni teknolojilerin üreticiler tarafından kullanımının yaygınlaştırılması, yürütülmekte olan kırsal kalkınma çalışmalarının etkinliklerinin artırılması ve kırsal toplumda belirli bir yerel kalkınma kapasitesinin oluşturulmasına katkı sağlanması amacıyla Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı uygulamaya konulmuştur.

Bakanlığımızca, üç dönem olarak 2006-2020 yılları arasında uygulanan Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında, tabandan tavana doğru yaklaşımla katılımcılığı sağlayan, yerel kapasiteyi ve örgütlenmeyi geliştiren, istihdam yaratma potansiyeli olan, üretici gelirlerini artıran ve çeşitlendiren, tarıma dayalı küçük ve orta ölçekli sanayinin gelişmesini ve yaygınlaşmasını esas alan projeler ile üretime yönelik makine-ekipman alımı projeleri desteklenmiştir.

Programın 2021-2025 yılları arasında devam etmesine yönelik olarak, 27/7/2020 tarihli ve 2800 sayılı Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 2800 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı kapsamında 81 ilde ekonomik yatırımlar ve kırsal ekonomik altyapı yatırımlarına yönelik proje konularının desteklenmesi öngörülmüştür.

Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesine ilişkin 27/7/2020 tarihli ve 2800 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı kapsamında yürütülecek olan Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2020/24) gereğince; 81 ilde kırsal alanda ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamak için gerçek ve tüzel kişilerin ekonomik yatırımlarına yönelik olarak bu rehberde belirtilen usul ve esaslar doğrultusunda hazırlayacakları hibe başvurularının il ve Bakanlık düzeyinde değerlendirilmesi sonucunda uygun bulunanlar bütçe imkanları dahilinde programa alınacak ve hibeye esas proje tutarlarının %50'si hibe desteği olarak program bütçesinden karşılanacaktır.

Bu uygulama rehberi, Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2020/24) gereğince uygulamanın yapılacağı 81 ilde, ekonomik yatırım konularında hibe başvurusunda bulunmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin proje hazırlamalarını kolaylaştırmak ve başvurularına yol göstermek amacıyla hazırlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. AMAÇ, KAPSAM, DAYANAK VE TANIMLAR

1.1 AMAÇ

2020/24 nolu Tebliğin amacı; doğal kaynaklar ve çevrenin korunmasını dikkate alarak, kırsal alanda gelir düzeyinin yükseltilmesi, tarımsal üretim ve tarıma dayalı sanayi entegrasyonunun sağlanması için küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi, tarımsal pazarlama altyapısının geliştirilmesi, geriye dönük izlenebilirliğin sağlanması, gıda güvenilirliğinin güçlendirilmesi, kırsal alanda alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması, tarımsal faaliyetler için geliştirilen yeni teknolojilerin üreticiler tarafından kullanımının yaygınlaştırılması, yürütülmekte olan kırsal kalkınma çalışmalarının etkinliklerinin artırılması, kırsal toplumda yerel kalkınma kapasitesinin oluşturulmasına katkı sağlamak için yeni teknoloji içeren yatırımların desteklenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

1.2 KAPSAM

2020/24 nolu Tebliğ, 1/1/2021-31/12/2025 tarihleri arasında, kırsal alanda ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamak, tarım ve tarım dışı istihdamı geliştirmek, gelirleri artırmak ve farklılaştırmak için, kadınlar ve genç girişimciler öncelikli olmak üzere gerçek ve tüzel kişilerin ekonomik faaliyetlere yönelik yatırımları için yapılacak hibe ödemelerine ilişkin hususları kapsar.

1.3 DAYANAK

Bu rehber; 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununun 19 uncu maddesi ile 27/7/2020 tarihli ve 2800 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlüğe konulan Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Karar hükümlerine dayanılarak hazırlanan ve 21/11/2020 tarihli ve 31311 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 2020/24 nolu Tebliğin 50 nci maddesi gereğince (Programın genel uygulama usul ve esaslarına açıklık getirmek, destek sağlamak amacıyla Genel Müdürlük tarafından çıkarılan uygulama rehberi, satın alma rehberi ve genelgeler “www.tarimorman.gov.tr” internet adresinde, bilgilendirme ve açıklamalar ise başvuru sayfasında yayımlanır.) hazırlanmıştır.

Bu rehber, 2020/24 nolu Tebliğde belirtilen genel uygulama usul esaslarını belirler. 2020/24 nolu Tebliğde ve bu rehberde yer almayan hususlarda ulusal mevzuat hükümleri ile Genel Müdürlüğün görüş ve talimatları geçerlidir.

1.4 TANIMLAR

Bu rehberde geçen;

- Alternatif enerji: Jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgâr enerjisini,
- Ayni katkı: Başvurusu yapılan yatırımın tamamının gerçekleştirilmesi için hibeye esas mal alım tutarı dışında tamamı yatırımcı tarafından karşılanan/karşılanacak miktarı,
- Bakanlık: Tarım ve Orman Bakanlığını,
- Çiftçi Kayıt Sistemi: Bakanlık tarafından oluşturulan, çiftçilerin kayıt altına alındığı tarımsal veri tabanını,
- Elektronik ağ: “www.tarimorman.gov.tr” internet adresini,
- Genç girişimci: Başvuru tarihi itibarıyla, yaş olarak 19’undan gün almış, 41’inden gün almamış gerçek kişiyi,
- Genel Müdürlük: Tarım Reformu Genel Müdürlüğünü,
- Gerçek kişi başvurusu ve yatırımı: Belirlenmiş nitelikleri taşıyan birey tarafından yapılacak başvuru ve gerçekleştirilecek yatırımı,

ğ) Güncel Uygulama Rehberi: 2020/24 nolu Tebliğ kapsamındaki faaliyetlerin yürütülmesinde; uygulama esas ve usullere ilişkin detayları belirlemek amacıyla, başvuru sahibi, yatırımcı, tedarikçi ve programın yürütülmesinden sorumlu Bakanlık merkez ve taşra personelinin kullanımı için Genel Müdürlük tarafından her yıl hazırlanacak olan güncel rehberi,

h) Hibe sözleşmesi: Proje sahipleri ile il müdürlüğü arasında imzalanan ve hibeden yararlanma esasları ile tarafların yetki ve sorumluluklarını düzenleyen sözleşmeyi,

i) Hibeye esas proje tutarı: 2020/24 nolu Tebliğde belirtilen kriterleri sağlayan hibe desteği verilecek uygun maliyetler toplamını,

i) İl müdürlüğü: Bakanlık il müdürlüklerini,

j) İl proje değerlendirme komisyonu: Vali yardımcısı başkanlığında; Bakanlık il müdürü ve il müdür yardımcısı, yatırım izleme koordinasyon başkanlığı veya il özel idaresi genel sekreterliği, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Ticaret Borsası, Ziraat Odası Başkanlığı ile ihtiyaç duyulması halinde proje konusuna göre belirlenecek diğer ilgili üniversite, sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumu temsilcilerinden en az beş kişiden oluşturulan ve 2020/24 nolu Tebliğ kapsamında ilinde yapılan proje başvurularını değerlendiren komisyonu,

k) İl proje yürütme birimi: İl düzeyinde programın tanıtımından, projelerin uygulamasından, ödeme icmal veya listelerinin hazırlanmasından, onaylanmasından ve tamamlanan projelerin izlenmesinden sorumlu olan, yapılacak iş ve işlemleri il müdürlüğü adına yürüten, ilgili şube müdürü ve proje kontrol görevlileri ile gerektiğinde il müdürlüğü ve diğer kamu kurumu personelinin valilik oluruyla görevlendirilmesi ile oluşturulan en az üç kişilik birimi,

l) İlerleme raporu: Yatırımcı tarafından hazırlanarak dört ayda bir il müdürlüğüne teslim edilen iş gerçekleştirme raporunu,

m) Kanatlı hayvan karkası: Tekniğine uygun kesilmiş, kanı akıtılmış, tüyleri yolunmuş, böbreği hariç iç organları çıkartılmış, yıkama ve soğutma işlemi görmüş, suyu sızdırılmış kanatlı hayvanın bütün halindeki gövdesini,

n) Kapasite artırımına yönelik yatırım: Faal olan, çalışma ve işletme kayıt/onay belgesi başvuru sahibi adına olmak üzere yasal izinleri alınmış ve belli bir tarımsal ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik olarak yapılmış tesisler ile tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar için yeni teknolojiler içeren makine ekipman alımları ve en fazla %60'a kadar inşaat giderini kapsayan yatırımı,

o) Karkas: Kasaplık hayvanın kanın akıtıldıktan, yüzüldükten, iç organları boşaltılıp baş ve ayaklarından ayrıldıktan sonra elde edilen gövdesini,

ö) Kesimhane: Etleri insan tüketimine uygun olan hayvanların kesim ve yüzüm işlemlerinin yapıldığı, iç organlarının çıkartıldığı, karkas ve sakatatların soğutulduğu ve/veya dondurulduğu işletmeyi,

p) Kırsal alan: 31/12/2012 tarihli TÜİK verilerine dayanılarak nüfusu 20.000'den az olan tüm illerdeki yerleşim yerlerini,

r) Kırsal mahalle: Köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşen ve büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunup sosyo-ekonomik durumu, şehir merkezine uzaklığı, belediye hizmetlerine erişebilirliği, mevcut yapılaşma durumu ve benzeri hususlar dikkate alınarak ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin en geç doksan gün içinde alacağı karar ile kırsal yerleşim özelliği taşıdığı tespit edilen mahalleyi,

s) Kısmen yapılmış yatırımların tamamlanmasına yönelik yatırım: Belli bir tarımsal ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanması ile tarımsal üretime yönelik inşaatı yarım kalmış tesislerin inşaatının tamamlanması ve gerekli makine ekipmanının alımını ya da inşaatı tamamlanmış ancak üretime geçmemiş tesislerin makine ekipman alımlarını içeren projeyi,

ş) Küçük ölçekli işletme: 50 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 25 milyon TL'yi aşmayan işletmeyi,

t) Mali bilanço: Bir işletmenin belirli bir tarihte sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren mali tabloyu,

u) Merkez proje değerlendirme komisyonu: İl proje değerlendirme komisyonu tarafından yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda uygun görülen öncelikle proje başvurularına ait değerlendirme raporlarını, ihtiyaç olması halinde uygun görülen proje başvurularını, 2020/24 nolu Tebliğde yer alan esaslar doğrultusunda değerlendiren ve Genel Müdürlükçe aralarında ilgili Genel Müdür Yardımcısı ve Daire Başkanının bulunduğu en az beş kişiden oluşturulan komisyonu,

ü) Monoblok yapıdaki makine ve ekipman: Tek parçadan oluşan, tek bir gövde biçiminde olan makineyi,

v) Mücbir sebep: Taraflardan birinin sözleşme yükümlülüklerini yerine getirmesine engel teşkil edebilecek nitelikte olan deprem, yangın, sel gibi doğal afetler, kanuni grev, genel salgın hastalık, savaş, ayaklanma, kısmi veya genel seferberlik ilanı gibi kişilerin önceden öngörebilmelerine olanak bulunmayan ve bu nedenle önüne geçilmesi mümkün olmayan, dış etkiler sonucu meydana gelen istisnai bir durum veya olayı,

y) Nihai rapor: Yatırımcı tarafından yatırıma ait fiili uygulamaların tamamlanmasını takiben son ödeme talebi evrakı ile birlikte hazırlanıp il müdürlüğüne teslim edilen ve il müdürlüğüne uygun kabul edilen raporu,

z) Orta ölçekli işletme: 250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 125 milyon TL'yi aşmayan işletmeyi,

aa) Ödeme icmal tablosu: Yalnız bir yatırıma ait olan o dönemin inşaat ödemeleri ile makine, ekipman ve malzeme ödemelerini kapsayan tabloyu,

bb) Örtü altı kayıt sistemi belgesi: Üreticilerin örtü altı sistemine kayıtlı olduklarına dair işletmelerinin bulunduğu il ya da ilçe müdürlüklerinden güncel uygulama rehberinin yayınlandığı tarihten sonra alacakları belgeyi,

cc) Örtü altı tarım: İklim ve diğer dış etkilerin olumsuzluklarının kaldırılması veya azaltılması için cam, naylon veya benzeri malzeme kullanılarak oluşturulan alçak ve yüksek sistemler altında ileri tarım teknikleri kullanılarak en az 3 dekada yapılan sebze, meyve ve süs bitkileri yetiştiriciliğini,

çç) Özgün proje: Başvuruda sunulan daha önce benzeri yapılmamış olan projeyi,

dd) Program: Kırsal kalkınma yatırımlarının desteklenmesi programını,

ee) Proje: Hibe desteğinden yararlanabilmek için belirlenmiş nitelikleri sağlayan gerçek ve tüzel kişilerin başvuru konusu olan tesise ait gerçekleştirecekleri vaziyet planı ile tesisin ihtiyaçlarına göre elde edilen verilere dayanılarak hazırlanan ve yapı uygulama projesi/mimari proje, peyzaj projesi, statik proje, mekanik tesisat projesi, makine yerleşim planı ve elektrik tesisat projeleri ile maliyet hesapları dahil her türlü ayrıntıyı içeren ve ilgili meslek odalarına kayıtlı teknik elemanlarca onaylanmış projeyi,

ff) Proje kontrol görevlisi: Bakanlık tarafından proje kapsamında resmi kontrol yetkisi verilen personeli,

gg) Proje toplam tutarı: Program kapsamında hibeye esas proje tutarı ile tamamı yatırımcı tarafından gerçekleştirilen aynı katkı tutarlarının toplamını,

ğğ) Referans fiyat: Uygulama yılı itibarıyla Tarım Kredi Kooperatifi satış birim fiyatları, Pankobirlik (Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği) satış fiyatları ve bu listelerde yer almayan konularda Referans Fiyat Komisyonu tarafından belirlenen fiyatı,

hh) Referans fiyat farkı: Başvuruda yer alan hibeye esas mal alım tutarını oluşturan her bir kalemin, o kalem için tespit edilen referans fiyatlardan yüksek olan kısımlarının toplamını,

ıı) Referans fiyat komisyonu: il müdürü ve/veya il müdür yardımcısı başkanlığında il proje yürütme birimi personeli içinden en az üç kişiden oluşturulan komisyonu,

ii) Tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar: Büyükbaş, küçükbaş, kanatlı, su ürünleri yetiştiriciliğine yönelik yatırımlar, modern sera yapımı ve kültür mantarı üretimine yönelik sabit yatırım tesislerini,

jj) Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi: Yasal durumu ne olursa olsun, arazinin büyüklüğüne bakılmaksızın kendi adına bitkisel üretim ve/veya hayvancılık faaliyeti ve/veya su ürünleri üretimi yapan tek yönetim altındaki tarımsal üretime konu ekonomik birimlerin adres, kimlik bilgileri, tarımsal faaliyet bilgileriyle tarım alet makina ve ekipmanlarını belirlemeye yarayacak bilgilerin yer aldığı veri tabanını,

kk) Tarımsal ürün: Bitkisel ve hayvansal ürünler ile su ürünlerini,

ll) Tatbikat projesi: Başvuru konusu olan tesisin ihtiyaçlarına göre arazi ve zemin etütleri yapılmış, statik projesinin tüm inşai ölçülerini, tesisat projesinin inşaatı etkileyen bütün elemanlarını, imalat detaylarına uygun ölçü ve karakterde mimari elemanlarını, detaylarla ilgili referanslarını ve tüm detayları çizim teknikleri ile eksiksiz içeren, gerekli bütün ölçülerin, malzemelerin ve teknik özelliklerinin yer aldığı, yapı aplikasyon projesi/mimari proje, peyzaj projesi, statik proje, mekanik tesisat projesi, makine yerleşim planı ve elektrik tesisat projeleri ile maliyet hesapları dahil her türlü ayrıntıyı içeren ve ilgili meslek odalarına kayıtlı teknik personel tarafından onaylanmış projeyi,

mm) Teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırım: Faal olan, çalışma ve işletme kayıt/onay belgesi başvuru sahibi adına olmak üzere yasal izinleri alınmış ve belli bir tarımsal ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik olarak yapılmış tesisler ile tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar için yeni teknolojiler içeren makine-ekipman alımları ve gerekli olması halinde en fazla %20'ye kadar inşaat giderlerini kapsayan yatırım,

nn) Tüzel kişi başvurusu ve yatırımı: Belirlenmiş nitelikleri sağlayan bireylerin yasal olarak oluşturdukları ticari ortaklıklar tarafından yapılacak başvuru ve gerçekleştirilecek yatırımları,

oo) Uygulama sözleşmesi: Yatırımcılar ile proje kapsamında satın aldıkları makine, ekipman ve malzeme ile inşaat yapım işlerini sağlayan yükleniciler arasında yapılacak sözleşmeyi,

öo) Uygulama yılı: 1/1/2021 - 31/12/2025 tarihleri arasında, Programa ilişkin başvuru ve uygulamanın yapılacağı her bir yılı,

pp) Yapı kayıt belgesi: İlgili mevzuatı gereğince aranan koşullar saklı kalmak koşulu ile 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun geçici 16 ncı maddesi kapsamında alınan belgeyi,

rr) Yatırımcı: 2020/24 nolu Tebliğ kapsamında proje hazırlayıp başvuruda bulunan ve başvurusu kabul edilerek hibe sözleşmesi imzalayan gerçek ve tüzel kişileri,

ss) Yeni yatırım tesisi: Güncel uygulama rehberi yayımlanma tarihi itibarıyla yapı ruhsatı alınmış veya alınmamış, inşaat ile ilgili herhangi bir faaliyette bulunulmamış, temelden yapılacak inşaat ve makine ekipman alımını kapsayan, belirli bir tarımsal ürün grubunun işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanması ile tarımsal üretim amaçlı sabit yatırım tesisini,

şş) Yenilenebilir enerji: Jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgâr enerjisini,

tt) Yüklenici: Hibe sözleşmesi imzalanan yatırım projesi kapsamında yatırımcılar tarafından satın alınacak makine, ekipman ve malzeme ile inşaat yapım işlerini sağlayan bağımsız gerçek ve tüzel kişiyi,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

2. UYGULAMA BİRİMLERİ, GÖREV VE SORUMLULUKLARI İLE BAŞVURU SAHİBİ VE YATIRIMCILAR

2.1 GENEL MÜDÜRLÜK

2020/24 nolu Tebliğ kapsamındaki çalışmalarını Bakanlık adına Genel Müdürlük yürütür. Genel Müdürlük;

- a) Program ile ilgili olarak Tebliğ ve Uygulama Rehberini hazırlar.
- b) Programın tanıtımını ve yatırımcıların bilgilendirilmesini sağlar. Program kapsamında yapılacak çalışmaların, idari, mali, mühendislik, çevresel ve teknik uygulamalarla uyumlu bir şekilde yürütülmesine destek verir.
- c) Program ile ilgili olarak, yıllık yatırım programı ve bütçe teklifi hazırlıkları, bu tekliflerin ilgili Bakanlık birimlerine iletilmesi ve kabulü için gerekli çalışmaları yapar.
- ç) Program kapsamında il müdürlüğü tarafından onaylanan ödemeleri tahakkuk işlemlerini takiben ödenmek üzere bankaya gönderir.
- d) Programın etkin bir şekilde yürütülebilmesi için izleme, istatistiki çalışma ve gerektiğinde kontrol işlemlerini yapar veya yaptırır.
- e) Programın yürütülmesinde görevli personele yönelik değerlendirme toplantıları veya eğitim programlarının hazırlanmasını ve düzenlenmesini sağlar.
- f) Proje başvurularının belirlenen sürede değerlendirilmesini, uygulamaların kontrolünü, yatırımcı sorumluluklarının izlenmesini, ödemelerin yapılmasını ve faaliyetlerin Programın amaçlarına uygunluğunu beş yıllık izleme süresince yapar veya yaptırır.

2.2 İL MÜDÜRLÜĞÜ

- a) Başvuru sahiplerine, başvuruların hazırlanması konusunda ihtiyaç duyulduğunda gerekli bilgilendirmeyi yapar. Programın tanıtımını ve yatırımcıların bilgilendirilmesini sağlar.
- b) Program kapsamındaki çalışmaların Bakanlık adına 2020/24 nolu Tebliğin 45 inci ve 46 ncı maddelerde belirtilen sorumlulukların idari, mali, hukuki, mühendislik ve çevresel uygulamalarla uyumlu bir şekilde yürütülmesini ve program kapsamında yapılacak tüm çalışmaların il bazında uygulanmasını, izlenmesini, sekretaryasını ve koordinasyonunu sağlar.
- c) Veri tabanına girilen her türlü bilgiden sorumludur. Tebliğ kapsamında yapılacak bütün çalışmalara esas teşkil etmek üzere istenilen bilgileri ivedilikle ve zamanında veri tabanına girer.
- ç) Projelerin, Tebliğ, güncel uygulama rehberi ve hibe sözleşmesinde, belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinin sağlanmasından, uygulamaya yönelik olarak düzenlenecek tüm belgelerin onaylanmasından ve birer suretinin muhafazasından sorumludur. Talep edildiğinde, bu belgeleri Genel Müdürlüğe gönderir.

2.3 İL PROJE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU VE İL PROJE YÜRÜTME BİRİMİ

2.3.1 İl Proje Değerlendirme Komisyonu

- a) Program kapsamında alınan hibe (proje) başvurularının idari uygunluğunu, başvuru sahiplerinin ve projelerin uygunluğunu kontrol eder, başvuruları ön değerlendirme ve genel değerlendirme kriterleri açısından inceler, tüm proje başvurularının nihai puanlarını tespit eder, değerlendirme raporlarını ve sonuç tablolarını hazırlar, program teklif listelerini belirler.
- b) Başvuruların, 2020/24 nolu Tebliğe bağlı bu uygulama rehberi ile proje başvurularının değerlendirilmesine yönelik usul ve esasları düzenleyen değerlendirme

rehberine uygun olarak il düzeyinde değerlendirilmesinden sorumludur. Komisyon 2020/24 nolu Tebliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi gözetilerek vali yardımcısı başkanlığında kurulan, Bakanlık il müdürü ve ilgili il müdür yardımcısının da dahil olduğu en az beş kişiden oluşturulur.

2.3.2 İl Proje Yürütme Birimi

a) İl düzeyinde programın tanıtımı, projelerin uygulanması ve tamamlanan projelerin beş yıl süreyle izlenmesi ile ilgili olarak yapılacak iş ve işlemleri il müdürlüğü adına yürütür. Bu birim; ilgili şube müdürü ve proje kontrol görevlileri ile gerektiğinde il müdürlüğü ve diğer kamu kurumu personelinin valilik oluruyla görevlendirilmesi ile en az üç kişiden oluşur.

b) İl düzeyinde proje hazırlanması aşamasında potansiyel başvuru sahiplerini Program hakkında ve proje başvurularının hazırlanması konusunda bilgilendirir.

c) İl proje yürütme biriminde görevli personel, il proje değerlendirme komisyonunda görevlendirilemez.

ç) Hibe sözleşmesi imzalanmadan önce; başvuru aşamasında elektronik ortama girişi yapılan bilgi ve belgelerle, sunulan hibe sözleşmesi ve eklerinin uyumunu ve mevzuata uygunluğunu değerlendirme rehberi ve ilgili mevzuat kapsamında yeniden inceler. İnceleme sonucu başvuru sırasındaki mevcut koşullarını devam ettiren uygun ve kabul edilebilir projeleri il proje yürütme biriminde görevli personelin oluşturduğu komisyonca imza altına alınan rapora bağlar, yer tespiti ve teslimi sonrası hibe sözleşmesi imzalamaya yetkili il müdürüne sunar. Bu inceleme ve rapora bağlanma süreci, başvuruları Genel Müdürlükçe uygun bulunan ve kabul edilen yatırımcıların hibe sözleşmesi imzalamaları için başvurularını gereken yasal sürelerden itibaren 15 iş gününü geçemez.

d) Projelerin uygulamasını 2020/24 nolu Tebliğ, yürürlükteki ilgili mevzuat ve bu amaçla Genel Müdürlük tarafından hazırlanan bu uygulama rehberi, satın alma rehberi, genelgeler ve uygulama talimatları hükümleri doğrultusunda kontrol eder, izler ve değerlendirir. Ödeme taleplerini inceleyerek uygun olanları il müdürlüğünün onayından sonra Genel Müdürlüğe gönderir.

2.4 BAŞVURU/PROJE SAHİBİ VE YATIRIMCILAR

a) Başvuru/Proje sahipleri 2020/24 nolu Tebliğ uyarınca hazırlanan uygulama rehberi, satın alma rehberi ve kendilerine iletilen tüm dokümanlarda belirtilen usul ve esaslar doğrultusunda hibe başvurusu ve eki dokümanı hazırlamak ve sunmakla yükümlüdürler. Bu dokümanlarda belirtilen nitelikleri taşıyan tüm gerçek ve tüzel kişiler proje sahibi olarak Program kapsamındaki hibe desteğinden yararlanmak amacıyla başvuruda bulunabilirler.

b) Hibe başvurusuna ait değerlendirmeler sonucunda uygunluk kriterlerini sağlayan ve yeterli bulunan proje sahipleri, potansiyel yatırımcı olarak hibe sözleşmesi akdine davet edilirler. Hibe sözleşmesi imzalayan yatırımcılar, yatırımların proje amaçlarına uygun olarak yapılmasından, uygulamaların hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinden, doğru olarak belgelendirilmesinden ve belgelerin muhafazasından sorumludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YATIRIM KONULARI, YATIRIM YERİ VE YATIRIM SÜRESİ

3.1 YATIRIM KONULARI

İlk ürünün işleme, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yatırımlara hibe desteği verilir.

Ekonomik Yatırım Konularında;

3.1.1 Tarımsal Ürünlerin İşlenmesi, Kurutulması, Dondurulması, Paketlenmesi ve Depolanmasına Yönelik Yatırımlar, Yeni Tesislerin Yapımı, Kısmen Yapılmış Yatırımların Tamamlanması, Faal Olan Mevcut Tesislerin Kapasite Artırımı ile Teknoloji Yenileme ve/veya Modernizasyonu Konuları

a. Tıbbi ve aromatik bitkilerin işlenmesi, kurutulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

Bu konu başlığı altında;

- Tıbbi ve aromatik özelliği olan bitkilerin işlenmesi, kurutulması, paketlenmesi ve depolanması konularının tamamını içeren tesisin inşası ve ekipman satın alınması bir bütün olarak hibe desteği kapsamında değerlendirilir.
- Başvurular için proje kodu TÜİ-A olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.

Destek kapsamında olan tıbbi-aromatik bitkiler;

Adaçayı, anason, aslanpençesi, aspir, biberiye, civanperçemi, çakşır, çemen, çörekotu, çöven, dağ çayı, dereotu, dedekeni, ebegümece, ekinezya, fesleğen, göl soğanı, hardal, haşhaş, hint yağı, hodan, ısırgan otu, kapari/kebere, kekik, kırmızıbiber, kimyon, kişniş, kuşburnu, lavanta, maydanoz, mayıs papatyası, melek otu, mersin, meyankökü, nane, oğul otu, öksürük otu, pelin, rezene, safran, salep, sarı kantaron, sarımsak, sumak, şerbetçiotu zencefil, zerdeçal, üzerlik otu, hardal, yağ gülü, goji berry, hünnap, gümüş düğme, pire otu, şevketi bostan, meryem ana, çobançantası, geven, eşek hıyarı, nezle otu, kısa mahmut, defne, hatmi, alıç, domuz turpu, yüksükotu, çörekotu, altınotu, karahindiba, karaasma, kuzukulağı ve ihlamurdur.

b. Bitkisel ürünlerin işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

Bu konu başlığı altında;

- Başvurular için proje kodu TÜİ-B olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Ürün çeşitlendirmesine yönelik yatırım başvuruları, faal olan tesislerde kapasite artırımı ve teknoloji yenileme niteliğinde yapılır.
- Kapasite artırımı-teknoloji yenileme başvurularında işleme, kurutma, dondurma, paketleme ve depolama tesislerinde depolama ünitesi ek ünite olarak yapılacak ise kapasitesinin tesisin kapasitesi ile uyumlu olması gerekmektedir.
- Meyve ve/veya sebze (kayısı, incir, domates, biber, vb.) kurutma tesisi projelerinin iklimlendirme unsurlarını içermesi şarttır.
- Zeytinyağı konusunda; iki fazlı tesisler için kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon projesi başvuruları ile üç fazlı tesislerin iki fazlı sisteme dönüştürülmesine yönelik proje başvuruları kabul edilmektedir.
- Zeytinyağı konusunda yeni tesis ve tamamlama projesi başvurularında yapılması planlanan tesisin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Zeytinyağı Tesislerinde Oluşan Atık Suların Yönetiminde Uyulması Gereken Teknik Hususlar konulu 2015/10 sayılı genelgesindeki hususlara uygun olması ön koşuldur.
- Zeytinyağı konusunda üç fazlı üretim prosesinde, dekantasyon atık suyu, pirina ve yağ olmak üzere üç ayrı faz oluşurken; iki fazlı üretim prosesinde, sulu pirina ve yağ olmak üzere iki ayrı faz oluşmaktadır. Her iki üretim prosesi ürün kalitesi açısından karşılaştırıldığında, iki fazlı sistemde üretilen zeytinyağının polifenoller açısından daha zengin olduğu ve iki fazlı sistemde üretim prosesi arasında kirlilik yükleri açısından yaklaşık olarak 70-80 kat fark olduğu görülmektedir. İki fazlı üretim sistemi, sadece

atık su miktarı açısından değil, aynı zamanda atık su kirlilik yükü açısından da çok daha çevreci bir üretim şekli olduğu için, yeni tesis ve tamamlama projesi başvurularında yapılması planlanan tesiste iki fazlı sistem olması koşulu aranır.

- Un ve yem konularında; kapasite artışı olarak depolama tesisi [çelik silo (konik/düz)] yapımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon projesi için başvuru yapılabilir.
- Un ve yem konularında yeni yatırım tesisi başvuruları kabul edilmez.
- Kütlü pamuk konusunda yeni yatırım başvuruları kabul edilmez.
- Çayın işlenmesi, kurutulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik olarak sadece Artvin, Giresun, Ordu, Rize, Trabzon illerindeki başvurular kabul edilir.
- Fındık işlenmesi, kurutulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik olarak sadece Artvin, Bartın, Düzce, Giresun, Kastamonu, Kocaeli, Ordu, Samsun, Sakarya ve Trabzon illerindeki başvurular kabul edilir.
- Kabuk kırılma işlemine tabi tutulmuş sert kabuklu meyveler hariç ekonomik yatırım konularında, başka bir yatırım tesisinde ilk işlemesi yapılan mamul ürünün ikincil işlemesine ve paketlenmesine yönelik yatırımlar ile yurtdışında üretimi yapılan ürünlerin işlenmesine ve paketlenmesine yönelik yatırımlar hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

Örneğin çay, zeytinyağı, un, vb. gibi başka bir yatırım tesisinde işlenmiş, mamul haline getirilmiş ürünlerin işlenmesi ve paketlenmesine yönelik başvurular, hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

c. Hayvansal ürünlerin işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

Bu konu başlığı altında aşağıdaki konular yer alır:

c.1- Kırmızı Et ve Kanatlı Eti Parçalama ile Mamul Madde Üretim Tesisi:

- Kırmızı et ve kanatlı eti parçalama ile mamul madde üretim tesisi konulu yatırımlar için proje kodu TÜİ-C olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Tesis sadece kırmızı et, sadece kanatlı eti veya kanatlı ve kırmızı etin birlikte işlendiği, parçalandığı, paketlenildiği ve depolandığı tesis olabilir.
- Tesis, kırmızı et için en az 0,5 ton, en fazla 10 ton, kanatlı eti için en az 0,5 ton, en fazla 5 ton günlük kurulu et işleme kapasitesine sahip olmalıdır veya başvuru sahibi, sunduğu proje kapsamında belirtilen bu kapasite limitlerine ulaşacağını taahhüt etmelidir.
- Hibeden faydalanan yatırımcılar nihai rapor ödemesi için talepte bulduklarında; proje sonucu yapılan tesis, yürürlükte olan mevzuat ve/veya sözleşme sonrası yayımlanmış mevzuatla [5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu (Süt toplama merkezleri hariç), 25902 sayılı ve 10/8/2005 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik, 27/12/2011 ve 28155 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Hayvansal Gıdalar İçin Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliği] uyumlu olmalıdır.

DİKKAT!

Yatırımcılar, yeni tesis ve tamamlama konularında başvuru yaptıklarında, projelerini yukarıda belirtilen mevzuata uygun olarak gerçekleştireceklerini taahhüt etmelidir. Mevcut işletmeleri için başvuruda bulunmuşlarsa yukarıda belirtilen mevzuata uygun olarak hazırlanmış mevcut belgelerini online olarak sisteme yüklemeleri gerekmektedir.

c.2- Su ürünlerinin işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yatırımlar

Su ürünlerinin işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik olarak Bakanlığımız mevzuatı ile Ulusal Mevzuatımıza uygun işleme kapasitesinin artması, soğuk zincir koşullarının düzeltilmesi ve teknolojik gelişmelerle piyasaya daha kaliteli ve farklı ürünler sunulmasına yönelik işletmelerin kurulması ile mevcut işletmelerin kapasitelerinin artırılması ve modernizasyonu konusundaki yatırımların yapılması amaçlanmaktadır.

- Hamsi, alabalık, levrek ve çipura konusunda balık unu ve yağı, dondurma, tütsüleme ve tuzlama, taze ve soğutulma işlemleri ile marinat yapacak tesisler ile surimi, deniz salyangozu, midye ve kurbağa bacağı gibi ürünleri işleyen ve/veya işleyecek tesisler için proje başvuruları kabul edilecektir.
- **Bu yatırım konusu yalnızca aşağıda belirtilen yatırımları kapsamaktadır:**
Yeni veya mevcut bir işletmede balık ve su ürünleri işleyen tesisin kurulması için gerekli inşaat işleri, su ürünlerinin taze, soğuk ve donmuş muhafazası, şoklanması için gerekli makine ve ekipman satın alınması, kesme, iç organ alma, pul kazıma, yıkama, sınıflandırma, kalibre/boylama, temizleme/ayıklama sistemleri için gerekli makine ve ekipman satın alınması, işleme amacına (konserveleme, tütsüleme/fümeleme, salamura etme, filetolama) yönelik sistemler için gerekli makine ve ekipman satın alınması, tartma, ambalajlama, paketlenme, vakum paketlenme ve etiketlenme sistemleri için gerekli makine ve ekipman satın alınması.
- Su ürünlerinin işlenmesi konusunda yapılacak proje başvuruları için proje kodu TÜİ-C olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Başvurunun yapıldığı tarihte, mevcut işletmeler minimum ulusal standartlara sahip olmalıdır. Mevcut işletmeler 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu, 25902 sayılı ve 10/08/2005 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik ile uyumlu olmalıdır. Bu konuda mevcut belgeler başvuru sırasında başvuru ekranı doküman yükleme kısmındaki diğer dokümanlar kısmına yüklenmelidir. Yeni tesis/tamamlama konularındaki başvurularda, yatırımcı, yatırımın sonunda yukarıda bahsi geçen yürürlükteki mevcut veya resmi gazetede yayımlanarak değiştirilmiş mevzuat ile uyumlu olacağına dair taahhünameyi proje başvurusunda başvuru sistemindeki diğer kategorisi altındaki bölüme yüklemeli ve son ödeme talebinde taahhüt ettiği bu belgeyi nihai rapor ekinde sunmalıdır.

c.3- Büyükbaş ve küçükbaş hayvanların derilerinin işlenmesine yönelik yatırımlar

- Büyükbaş ve küçükbaş hayvanların derilerinin işlenmesine yönelik yatırımların tamamını kapsamaktadır.
- Proje başvuruları, yüzülmüş ve koruma işlemleri dışında işlem görmemiş (pikle deri ve kromlu deri ürünler hariç) derilerin, tuzlu yaş veya kuru (hava kurusu, tuzlu kuru, don kurusu) ham olarak işlendiği yatırım tesislerini kapsamaktadır.
- Deri işleme tesisine yönelik proje başvuruları yatırım yerinin organize sanayi bölgesi olması şartıyla değerlendirmeye alınır.

- Bu konuda yapılacak proje başvuruları için proje kodu TÜİ-C olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.

c.4- Süt ve süt ürünlerine yönelik yatırımlar

c.4.1- Süt ve süt ürünlerinin işlenmesi, homojenizasyonu, pastörizasyonu, paketlenmesi, soğutulması ve depolanmasına yönelik yatırımlar

- Yatırımlar için proje kodu TÜİ-C olmalıdır
- Günlük en az 10 ton, en fazla 70 ton kurulu işleme kapasitesine sahip yeni tesis, tamamlama yatırımları veya kapasite ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon projesi uygulanması sonunda bu kapasiteye ulaşmayı taahhüt eden süt ve süt ürünlerinin işlenmesi ile ilgili yatırım başvuruları kabul edilecektir.
- **Uygun harcama kapsamında kabul edilecek malzeme ve ekipmanlar:**
Süt kabul tankı, tartım kantarı, çiğ süt depo tankı, santrifüj pompa, otomatik pastörizatör, krema seperatörü, dinlendirme kazanı, CIP ünitesi (kimyasal tankı, su tankı, satrifüj pompa), mayalama teknesi, salamura pastörizatörü, kapama makinesi, teleme tarağı, karıştırma aparatı, faraş peynir arabası, proses tankı, tambur süzdürme, haşlama makinesi, kurutma arabaları, peynir kalıpları, doğrama makinesi, vakum makinesi, süzdürme arabası, arabalar, ambalajlama makinesi, dolmuş tankı, dolmuş makinesi, krema pastörize kazanı, yayık makinesi, şekillendirme makinesi, gramaj makinesi, soğuk oda, buhar kazanı ve tesisatı, laboratuvar malzemeleri, süt ürünlerinin işlenmesinde kullanılacak diğer makine ve ekipmanlar ile yeni tesislerde jeneratör alımları hibe kapsamında değerlendirilir.
- Proje, uygulama sonunda gerekli olan ulusal izin ve ruhsatlara sahip olmalıdır.

c.4.2- Süt Toplama Tesisleri

- Yatırımlar için proje kodu TÜİ-C olmalıdır
- Mevcut süt ve süt ürünlerinin işlenmesine yönelik olarak faaliyet gösteren işletmelerde ve 2020/24 nolu Tebliğin 11. maddesi üçüncü fıkrası (b) bendinde belirtilen tüzel kişiliklerin kapasite artırımı projesi kapsamında bütçelendirilen süt toplama tesislerinde çiğ sütün toplanması, süzülmesi ve soğutulabilmesinin sağlanması, uygun şartlar altında depolanması ön koşuldur.
- Başvuruda bulunacak söz konusu işletmelerin, kuracakları süt toplama tesisi/tesisleri toplam kapasitesi mevcut işletmenin kapasite/ekspertiz raporlarında belirtilen günlük süt işleme kapasitesinden fazla olamaz.
- 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ve güncel 17.12.2011 tarih ve 28145 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Gıda İşletmelerinin Kayıt ve Onay İşlemlerine Dair Yönetmelik ile diğer yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre uygunluk arz etmelidir.
- Çiğ süt toplamada kullanılan, süte temas edecek toplama için gerekli tankların en az 1000 L/gün kapasitede olması, yeni olması, otomatik temizleme sistemine sahip olması, sıcak su kaynağının sağlanması, süt kamyonuna süt transferini sağlamak için entegre olmuş süt pompasına sahip olması ve kullanılacak tankların yüzeylerinin, “Hayvansal Gıdalar İçin Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliği” ve “Gıda Hijyeni Yönetmeliği” hususlarına uygun; bakımlı, kolay temizlenebilir, gerektiğinde dezenfekte edilebilir olması gerekir.
- Çiğ süt toplamada kullanılan tesisin yeri/yerleri, elektrik ve su tesisatları abonelikleri ile tankın konacağı parsel/parceller proje sahibin adına tapulu/kayıtlı olmalıdır, bu belgeleri başvuru sırasında online olarak diğer belgeler bölümüne yüklemelidirler. Kooperatif ve ilgili birliklerde parsel ve abonelikler ortaklarının /üyelerinin adına

olabilir. Bu taktirde ortakların ve/veya üyelerin bu tesis/tesislerin kendi adlarına kayıtlı parselde uygulama rehberinin yayımı tarihinden itibaren kurulmasına ve en az 7 yıl süresince faaliyet göstermesine ve aboneliklerle ilgi tüm harcamaların kendilerince karşılanacağına dair rızalarının olduğu noter onaylı muafakatname vermeleri ve bu belgeleri başvuru sırasında online olarak diğer belgeler bölümüne yüklemelidirler. Bu belgelerin eksik, yanlış, uyumsuz olması veya yüklenmemesi halinde başvuru geçersiz olarak değerlendirilecektir.

- Mevcut işletmelerde yapılacak kapasite artırımı projesi uygulanması sonunda kurulacak süt toplama tesis/tesisleri güncel gerekli olan ulusal izin ve ruhsatlara sahip olmalıdır.
- Projelendirilecek süt toplama tesisi/tesisleri:
  - ✓ Mevcut faaliyette bulunan işletmeler için, işletmelerin kurulu bulunduğu il ve/veya ilçe sınırlarını,
  - ✓ 2020/24 nolu Tebliğin 11. maddesi üçüncü fıkrası (b) bendinde belirtilen tüzel kişiliklerin ana sözleşmesi ve/veya tüzüklerindeki faaliyet gösterdikleri alanı kapsamalıdır.

c.5- Arıcılık ürünlerinin işlenmesine yönelik yatırımlar

- Yatırımlar için proje kodu TÜİ-C olmalıdır
- Arıcılık ürünlerinin (bal, polen, arı sütü, propolis vb.) işlenmesi paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yeni tesis, tamamlama, kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon konularında başvurular kabul edilecektir.

ç. Tarımsal ürünlerin depolanmasına yönelik başvurularda çelik silo ve soğuk hava deposu yapımına yönelik yeni tesis başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

Bu konu başlığı altında;

- Tarımsal ürünlerin depolanmasına yönelik olarak sadece çelik silo ve soğuk hava deposu başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilir.
- Doğal yapılar için depolama başvurusu kabul edilmez.
- Çelik silo başvurusu, mevcut bir tesisin (un fabrikası, yem fabrikası, vb.) bir ünitesi olarak yapılıyor ise yatırımın niteliği kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon, proje konusu kodu ise TÜİ-B olmalıdır. Çelik silo başvurusu bağımsız bir tesis olarak yapılıyor ise niteliği yeni tesis, kodu ise TÜİ-Ç olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.

Kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon için yapılan başvurular mevcut tesis/konum/yer göz önünde bulundurularak değerlendirildiğinden, değerlendirme kriterleri açısından puan azalışı ve/veya artışı olmasa dahi başvuru sonrası tesisin ve/veya projede bütçelendirilen makine-ekipmanın yer değiştirmesi teklif edilemez.

- Mevcut bir tesisin bir ünitesi olarak yapılacak çelik silo başvurularında mevcut tesise ait yapı kullanma izin belgesinin de başvuru ekinde sunulması gerekmektedir. Bu çelik silo inşaatı yapı ruhsatına tabi ise yapı ruhsatının başvuru ekinde sunulması gerekmektedir.
- Soğuk hava deposu başvurusu, mevcut bir tesisin (süt işleme, et işleme, vb.) bir ünitesi olarak yapılıyor ise yatırımın niteliği kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon, proje konusu kodu ise TÜİ-C olmalıdır. Soğuk hava deposu başvurusu bağımsız bir tesis olarak yapılıyor ise niteliği yeni tesis, kodu ise TÜİ-Ç olmalıdır.

- Soğuk hava deposu için yapılan yeni tesis başvurularında hayvansal ürünler, su ürünleri ve/veya bitkisel ürünler depolanabilir.
- Mevcut bir tesisin ünitesi olarak yapılacak soğuk hava deposu başvurularında mevcut tesise ait yapı kullanma izin belgesinin de başvuru ekinde sunulması gerekmektedir. Bu soğuk hava deposu inşaatı yapı ruhsatına tabi ise yapı ruhsatının/yapı kayıt belgesinin başvuru ekinde sunulması gerekmektedir.
- Soğuk hava depolarında depolama alanı 750 m²den veya depolama hacmi 4500 m³ten düşük olamaz (Tarımsal amaçlı kooperatif başvuruları hariç).
- Çelik silo ve soğuk hava deposu tesislerine yönelik tamamlama ve kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

3.1.2 Tarımsal Üretime Yönelik Sabit Yatırımlar

a. Modern seralar

Tarımsal ürünlerin üretilmesine yönelik iklimlendirme, sulama ve gübreleme sistemli, modern yeni seralar: İklima bağlı çevre koşulları denetlenerek, içerisinde kültür bitkileri ile bunların tohum, fide ve fidanlarının ekonomik olarak üretilmesi, yetiştirilmesi, sergilenmesi ve korunmasını olanaklı kılan, uygun bir bitki gelişimi için ideal koşulları yaratmayı ve yıl boyunca üretim yapmayı amaçlayan, üzeri ışık geçirebilen bir malzeme ile kaplı, içinde hareket edilebilen, iklimlendirme (ısıtma-soğutma-sisleme, vb.) ve sulama sistemine sahip yüksek sistemli örtü altı ünitelerini içeren tarımsal yapılardır.

- Sera projeleri başvurularında başvuru kodu TÜY-A'dır.

Mevcut seraların sadece enerji ihtiyacının yenilenebilir enerji kaynağından karşılanmasına yönelik başvuruda bulunulması halinde; hibe başvuru formunda yatırımın niteliği teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon, projenin konu kodu ise YEÜ (Yenilenebilir enerji üretim tesisi) olmalıdır. Aksi takdirde, örneğin projenin konu kodu TÜY olarak belirtilmiş ise başvuru değerlendirmeye alınmaz ve iptal edilir/hibe sözleşmesi imzalanmaz.

- İklimlendirme, sulama ve gübreleme sistemli, modern yeni seraların yapımı ile mevcut seralar için teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon konularında; iklimlendirme, sulama ve gübreleme sistemi ile yenilenebilir enerji kullanımına yönelik başvuru yapılabilir.
- Yeni seralar en az üç dekar olarak projelendirilmelidir.
- Sera başvurularında; tamamlama ve kapasite artırımı için proje kabul edilmez.
- Yeni sera projeleri başvurularında, yenilenebilir enerji kaynağı da (jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgâr) uygun harcama kapsamında değerlendirilir.
- Yenilenebilir enerji kaynağı olarak güneş enerjisi kullanılan sera projelerinde; güneş enerjisine dayalı elektrik üretim tesisinin başvuruya esas projede bulunması zorunludur. Bunların dışındaki sistemler kabul edilmez.
- Tesis/proje, elektrik piyasasında lisanssız elektrik üretimine ilişkin yürürlükte olan yönetmelik hükümlerine göre projelendirilmelidir.
- Yenilenebilir enerji üretim tesisi konulu başvurularda, teknik gerekçelerinin açıklanması ve ilgili mevzuata aykırı olmaması durumunda güneş enerjisi panelleri komşu parselde yer alabilir. Bu durumda enerji nakil hattı yatırımcı tarafından aynı katkı olarak karşılanmalıdır.
- Sera yatırımlarında, yenilenebilir enerji olarak güneş ve rüzgâr enerjisi kullanılacak tesisin kurulu gücü üzerinden hesaplanan yıllık enerji ihtiyacının en az %51'ini en fazla

% 110' unu karşılayacak şekilde projelendirilmesi gerekmektedir. % 110 oranının dışında kalan kısımlar aynı katkı olarak karşılanmalıdır.

- Yenilenebilir enerji kaynaklı sera başvurularında yenilenebilir enerji kaynağı jeotermal veya biyogaz ise, bu kaynakların seranın sadece ısı ihtiyacını karşılaması yeterlidir.
- Daha önce yenilenebilir enerji kaynaklı sera ile ilgili olarak hibe desteğinden yararlanan yatırımcılar aynı sera ile ilgili başvuru yapamazlar.
- **Modern sera başvurularında yeni tesisler için dekar başı maliyet (YEÜ maliyeti hariç);**
  - ✓ Topraklı seralarda en fazla 150.000 TL/daa
  - ✓ Topraksız seralarda en fazla 180.000 TL/daa
  - ✓ Topraksız, sislemeli, cam seralarda en fazla 210.000 TL/daa
  - ✓ Topraksız, sislemeli ve su kültürü (Hidroponik) kullanan seralarda örtü malzemesine bakılmaksızın en fazla 240.000 TL/daa olmalıdır. İl müdürlüğü komisyon oluşturarak belirtilen fiyatları aşmamak kaydıyla fiyatlarda düzenleme yapılabilir. Bu taktirde hangi pozların kullanılacağına il müdürlüğü karar verir.
- Modern sera başvurularında teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon kapsamında sulama, gübreleme, havalandırma, iklimlendirme vb. proje konuları da hibe desteği kapsamında değerlendirilir. Ancak, bu projelerde yenilenebilir enerji kullanımının hibeye esas proje giderleri kısmında bütçelendirilmiş olması ön koşuldur. Bu durumda, dekar başı maliyet, yukarıdaki rakamların en fazla %35'ine, yenilenebilir enerji üretiminin tek başına projelendirilmesi halinde ise %25'ine kadar bütçelendirilmelidir.
- Modern seralarda yeni tesis kapsamında yapılacak yatırımlarda yenilenebilir enerji üretim ünitesinin projelendirilmesi zorunlu değildir. Ancak yenilenebilir enerji üretimi de projelendirilmiş ise yenilenebilir enerji ünitesinin maliyeti yukarıda belirtilen dekar başına maliyetlerin en fazla %25'ine kadar bütçelendirilebilir.

Örneğin: Modern sera için yeni tesis kapsamında güneş enerjisi kullanacak topraklı sera dekar başı maliyeti
150.000 TL Topraksız sera dekar başı maliyeti
37.500 TL Güneş Enerjisi Sistemi dekar başı maliyeti *(GES dekar başı maliyeti bu tutarı geçemez)
187.500 TL Toplam proje dekar başı maliyeti
şeklinde olmalıdır.

- Başvuru projesi sadece yenilenebilir enerji üretimi konusunda bütçelendirilmişse başvuru kodu YEÜ olmalıdır. Yenilenebilir enerji ile birlikte sulama, gübreleme, havalandırma, iklimlendirme vb. konularının da bütçelendirilmesi halinde başvuru kodu TÜY-A olmalıdır. Aksi halde başvuru reddedilecektir.

Örneğin: Modern sera için teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon kapsamında iklimlendirme projelendirmek isteyen yatırımcının projesinde yenilenebilir enerji (YEÜ) kullanımı bulunmaması halinde projesi reddedilecektir.

- 10/7/2019 tarihli ve 30827 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulan 4/7/2019 tarihli ve 7181 sayılı Tapu Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10 uncu maddesi ile 3194 sayılı Kanunun 27 nci maddesine birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir:
"Belediye ve mücavir alanlar içinde veya dışındaki iskân dışı alanlarda yapılacak tarımsal amaçlı seralar, entegre tesis niteliğinde olmamak ve ilgili il tarım ve orman müdürlüğünden uygun görüş alınmak koşuluyla yapı ruhsatı aranmadan yapılabilir.

Ancak etüt ve projelerinin ruhsat vermeye yetkili idarece incelenmesi, fen, sanat ve sağlık kurallarına uygun olması zorunludur. Etüt ve projelerinin ve inşasının sorumluluğu, müellifi ve fennî mesulü olan mimar ve mühendislere aittir. Bu yapılar ilgili idarece ulusal adres bilgi sistemine ve kadastro paftasına işlenir. Bu alanlarda yapılacak seralar için, yola cephesi olan komşu parsellerden süresiz geçiş hakkı alınmış ve bu konuda tapu kayıtlarına şerh konulmuş olmak kaydıyla 8 inci maddede belirtilen yola cephe sağlama koşulu aranmaz.”

Bu madde kapsamına uygun olarak müracaat edilmiş tarımsal amaçlı seralarda ruhsat şartı aranmayacaktır.

b. Büyükbaş hayvan yetiştiriciliğine yönelik yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu başvuruları;

- Bu konularda yapılacak proje başvurularında başvuru kodu TÜY-B olur.

b.1-Etçi ve Sütçü Damızlık (Sığır/Manda) Yetiştiriciliği ve Besi Amaçlı Tesis Kurulması:

- Bu konudaki yeni tesis/tamamlama/kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon başvuruları hibe kapsamında değerlendirilir.
- Proje kodu TÜY-B olmalıdır. Aksi halde proje başvurusu reddedilir.
- Büyükbaş etçi ve sütçü damızlık yetiştiriciliği ile büyükbaş besi için yapılan sabit yatırım proje başvurularında; başvuru sahibinin kendisine ait olan veya edineceğini taahhüt edeceği hayvan varlığı proje kapasitesinin %50'sinden az olamaz.

Örneğin; sunulacak projenin kapasitesi 50 baş ise başvuru sahibinin başvuru aşamasında en az 25 baş süt ineği veya süt mandasına sahip olması veya nihai rapordan önce en az 25 baş hayvan varlığına sahip olacağını taahhüt etmesi gerekmektedir. Hibe ödemesi bu koşul yerine getirilmeden yapılmaz.

5 yıllık izleme sonunda taahhüt edilen proje kapasitesine ulaşılması gerekmektedir. Son yıl yapılacak kontrolde taahhüt edilen proje kapasitesine ulaşılmadığının tespiti halinde hibe sözleşmesi hükümlerince fesih işlemleri başlatılır.

- Sabit tesis kapsamında sunulan projelerde ek olarak kesimhane bulunamaz, bu şekilde projelendirilmiş yatırım başvuruları iptal edilir ve hibe desteği kapsamda değerlendirilmez.
- Etçi ırk (besi) sığır yetiştiriciliğinde süt sağım ünitesi şartı aranmaz.

Büyükbaş (manda/sığır) damızlık konusunda yapılacak sabit yatırım başvuru kriterleri:

- Projede yer alan tesis, damızlık (süt veya et) sığır için en az 50 baş, damızlık manda yetiştiriciliği (süt mandası) için en az 25 baş kapasiteli olmalıdır.
- Sadece sabit süt sağım ünitesi ve diğer ekipmanlar için mevcut ahırda, kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon konularında hibe başvurusu yapılabilir. Ancak proje uygulanacak tesiste, yeni yatırımlarda aranan asgari koşulların mevcut olması şartı aranacaktır. Bu şartlara sahip olmayan başvurular reddedilecektir.
- Damızlık büyükbaş hayvanlardan süt üretimi için yapılan sabit yatırım proje başvurularında sürü projeksiyonu yer alması zorunludur. Sürü projeksiyonu sunulan proje için taahhüt sayılır. Etçi damızlık büyükbaş hayvan yetiştiriciliği için yapılan sabit yatırım proje başvurularında faaliyete başlamak için edinilen canlı hayvan sayısı için taahhüt ayrıca verilebilir ya da başvuruda belirtilir.

Etçi ve sütçü damızlık (sığır/manda) hayvan yetiştiriciliği için ahır projelerinde zorunlu olan alanlar:

- Etçi ve sütçü damızlık (sığır/manda) hayvan yetiştiriciliği için ahır projelerinde, beher hayvan başına 15 m²lik alan planlanmalıdır.
- Doğumhane: Büyükbaş (Etçi ve sütçü damızlık) hayvan işletmelerinde her 25 sağmal hayvan başına en az 16 m² alan düşecek şekilde doğum bölmesi planlanmalıdır.
- Revir: Büyükbaş (Etçi ve sütçü damızlık) hayvan işletmelerinde her 50 hayvan başına en az 16 m² olacak şekilde revir planlanmalıdır.
- Buzağı bölmesi veya kulübeleri için sağmal inek sayısının en fazla %20 oranı gözetilerek buzağı başına en az 3 m²'lik bir alan hesaplanmalıdır.
- Genç hayvan bölmesi anaç hayvanlar için ayrılan alanın en az %60'ı kadar olmalıdır.
- Dezenfeksiyon alanı, 26/8/2015 tarihli ve 29457 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Dezenfeksiyon Teknik Tebliğine uygun olarak işletmenin ana giriş kapısında ve ahır girişlerinde bulunmalıdır.
- Kapasiteye uygun gübre çukuru ve yem deposu (sundurma tarzı),
- İşletmede bulunan hayvan türü ve sayısına göre 6 aylık gübreyi depolayacak kapasitede sızdırmaz bir depolama yapısına yer verilmelidir. (Sığırlarda hayvan başına 0,025 m³/gün depo hacmi hesaplanmalıdır)

Gübre çukuru hesabında işletmenin mimari projede belirtilen kurulu kapasitede barındıracağı toplam hayvan sayısı esas alınır. Gübre çukuru hacmi, işletmedeki ön gübre çukuru, sıvı gübre çukuru (varsa) ve katı gübre çukur hacimlerinin toplamını ifade eder.

- Yatırımcının uygulayacağı projede 1 büyükbaş hayvan için işletme adına kayıtlı en az 3 dekar ekili yem bitkisi ve/veya çayır arazisi olmalı ve/veya bir yem bitkisi üreticisinden/tedarikçisinden hayvan sayısı ile orantılı olarak gerekli yem bitkisini temin edeceğine dair taahhünameyi hibe sözleşmesi ekinde ibraz etmelidir.
- Damızlık büyükbaş hayvanlardan süt üretimi için yapılacak yeni tesis başvurularında, ahır ve sabit süt sağım ünitesi birlikte projelendirilecektir.

Etçi ve sütçü damızlık (sığır/manda) hayvan yetiştiriciliği için ahır projelerinde zorunlu olan ekipmanlar:

- Gübre yönetimi için; gübre sıyırıcısı, gübre karıştırıcısı, gübre pompası.
- Süt üretimi için; bilgisayarlı sürü yönetimine sahip sağım ünitesi veya komple sistem süt sağım ünitesi, süt soğutma ve depolama tankı (Sütü en az 2 gün depolayacak kapasitede olacaktır).
- Yem üretimi için; yem karma (sabit/hareketli/elektrikli/şaftlı), yem kırma/ezme makinesi (elektrikli/şaftlı).
- Otomatik suluk.

Etçi ve sütçü damızlık (sığır/manda) hayvan yetiştiriciliği için ahır projelerinde hibe kapsamında değerlendirilecek zorunlu olmayan alanlar:

- Silaj çukuru, buzağı bakım ünitesi hibe desteği kapsamında değerlendirilecek olup zorunlu olmayan alanlardır.

Etçi ve sütçü damızlık (sığır/manda) hayvan yetiştiriciliği için ahır projelerinde hibe kapsamında değerlendirilecek zorunlu olmayan ekipmanlar:

- Hayvan bakım aracı (travay), padok, gübre seperatörü, sıvı gübre tankeri, havalandırma ve serinletme fanları, otomatik hayvan kaşıma fırçası (kaşağı), balya makinası ve silaj makinası, yemleme bandı (konveyör) / elektrikli raylı yem karma - dağıtma makinesi, kantar, hibe desteği kapsamında değerlendirilecek olup zorunlu olmayan ekipmanlardır.

Bu ekipmanlar dışında projede yer alan makine/ekipman alımları aynı katkı ile karşılanacaktır.

b.2- Büyükbaş Besi İşletmeleri Konusunda Yapılacak Sabit Yatırım Başvuru Kriterleri:

- Yeni tesis/tamamlama/kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon başvuruları hibe kapsamında değerlendirilir. Ancak kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon konularında proje uygulanacak tesiste, yeni yatırım konusunda aranan asgari koşulların mevcut olması şartı aranacaktır. Bu şartlara sahip olmayan başvurular reddedilecektir.
- Projede yer alan tesis en az 50 baş kapasiteli olmalıdır.

Büyükbaş besi ahır projelerinde hibe kapsamında değerlendirilecek zorunlu olan alanlar:

- Büyükbaş besi ahır projelerinde ise besilik beher hayvan başına 10 m²lik alan planlanmalıdır.
- Büyükbaş besi işletmelerinde her 50 hayvan başına en az 16 m² revir ve dezenfeksiyon alanı (ahırın girişine) planlanmalıdır.
- Yatırımcının uygulayacağı projede 1 büyükbaş hayvan için işletme adına kayıtlı en az 3 dekar ekili yem bitkisi ve/veya çayır arazisi olmalı ve/veya bir yem bitkisi üreticisinden/tedarikçisinden hayvan sayısı ile orantılı olarak gerekli yem bitkisini temin edeceğine dair taahhütnameyi hibe sözleşmesi ekinde ibraz etmelidir.
- Kapasiteye uygun gübre çukuru ve yem deposu (sundurma tarzı).

Büyükbaş besi ahır projelerinde hibe kapsamında değerlendirilecek zorunlu olan ekipmanlar:

- Gübre yönetimi için; gübre sıyırıcısı, gübre karıştırıcısı ve gübre pompası.
- Yem üretimi için; yem karma makinesi (sabit/hareketli/elektrikli/şaftlı), yem kırma/ezme makinesi (elektrikli/şaftlı).
- Otomatik suluk.

Büyükbaş besi ahır projelerinde hibe kapsamında değerlendirilecek zorunlu olmayan ekipmanlar:

- Hayvan bakım aracı (travay), padok, Havalandırma ve serinletme fanları, otomatik hayvan kaşıma fırçası (kaşağı), gübre seperatörü, balya makinesi, silaj makinesi, kantar, sıvı gübre tankeri, yemleme bandı (konveyör) / elektrikli raylı yem karma - dağıtma makinesi zorunlu olmayan ekipmanlardır. Bu ekipmanların dışında projede yer alan makine/ekipman alımları aynı katkı ile karşılanacaktır.

c. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliğine yönelik yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu başvuruları;

- Bu konularda yapılacak proje başvurularında et ve süt (koyun/keçi) üretimi konusunda yeni tesis/tamamlama/kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon başvuruları hibe kapsamında değerlendirilir. Başvuru kodu TÜY-C olmalıdır.
- Küçükbaş hayvanlar için sabit yatırım projelerindeki et/süt koyuncululuğu tesisleri en az 200 baş et/süt koyunu kapasiteli, et/süt keçiciliği tesisleri ise en az 150 baş et /süt keçisi kapasiteli olacak şekilde planlanmalıdır.
- Sunulacak projede sürü projeksiyonu yer alacaktır.
- Koyun ve/veya keçi için sabit yatırım proje başvurularında; başvuru sahibinin kendisine ait olan veya taahhüt edeceği hayvan varlığı proje kapasitesinin %30'undan az olamaz.

Örneğin; sunulacak projenin kapasitesi 500 baş ise başvuru sahibinin başvuru aşamasında en az 150 baş koyun-keçiye sahip olması veya nihai rapordan önce en az

150 baş koyun / keçiye sahip olacağını taahhüt etmesi gerekmektedir. Hibe ödemesi bu koşul yerine getirilmeden yapılmaz.

5 yıllık izleme sonunda taahhüt edilen proje kapasitesine ulaşması gerekmektedir. Son yıl yapılacak kontrolde taahhüt edilen proje kapasitesine ulaşılmadığının tespiti halinde hibe sözleşmesi hükümlerince fesih işlemleri başlatılır.

- Ayrı bölümlerde yer alması şartıyla, koyun ve keçi aynı tesiste projelendirilebilir.
- Mevcut ağılda, sadece ekipmanlar için kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon konularında hibe başvurusu yapılabilir. Proje uygulanacak tesiste, yeni yatırımlarda aranan asgari koşulların mevcut olması şartı aranacaktır. Bu şartlara sahip olmayan başvurular reddedilecektir.
- Küçükbaş için köy tüzel kişiliğinde yeterli miktarda mera alanı olduğuna dair belge sunulduğu takdirde başvuru uygun kabul edilecektir.

Küçükbaş ağıl yapımı projelerinde hibe kapsamında değerlendirilecek zorunlu olan alanlar:

- Koyun ve keçi ağılı projelerinde; beher hayvan başına en az 2 m², en fazla 3 m² alan, her 10 adet hayvan başına en az 2,5 m² alan düşecek şekilde doğum bölmesi, Her 50 adet hayvan başına en az 2 m² alan düşecek şekilde revir bölmesi, koyun/keçi için ayrılan alanın en az %60'ı kadar kuzu/oğlak bölmesi ve işletme veya ağıl girişlerinde dezenfeksiyon alanı planlanmalıdır.
- Kapasitesi 500 baştan büyük olan başvurularda yıkama ünitesi planlanması zorunlu olup daha az kapasitedeki işletmeler için isteğe bağlı bütçelendirilebilir.
- Yatırımcının uygulayacağı projede 10 küçükbaş hayvan için işletme adına kayıtlı en az 3 dekar ekili yem bitkisi ve/veya çayır arazisi olmalı ve/veya bir yem bitkisi üreticisinden/tedarikçisinden hayvan sayısı ile orantılı olarak gerekli yem bitkisini temin edeceğine dair taahhütnameyi veya köy tüzel kişiliğinde yeterli miktarda mera alanı olduğuna dair belgeyi hibe sözleşmesi ekinde sunmalıdır.

Küçükbaş ağıl yapımı projelerinde hibe kapsamında değerlendirilecek zorunlu olan ekipmanlar

- Kapasitesi 500 baştan büyük olan proje başvurularında; otomatik suluk ve süt soğutma tankı zorunlu olan ekipmanlar olup daha az kapasitedeki işletmeler için isteğe bağlı bütçelendirilebilir.

Küçükbaş ağıl yapımı projelerinde hibe kapsamında değerlendirilecek zorunlu olmayan alanlar

- Yem deposu (üstü kapalı), gübre çukuru, yem deposu soğutma sistem odası ve kapasitesi 500 baştan küçük olan proje başvurularında yıkama ünitesi yapımı isteğe bağlı olup zorunlu olmayan alanlardır.

Küçükbaş ağıl yapımı projelerinde hibe kapsamında değerlendirilecek zorunlu olmayan ekipmanlar

- Gübre sıyırıcı, gübre karıştırıcı, gübre pompası, süt soğutma ve depolama tankı (sütü en az 2 gün depolayacak kapasitede), yemlik, kantar, yem kırma-ezme makinesi (sabit/hareketli/elektrikli/şaftlı) , yem karma makinesi (sabit/hareketli/elektrikli/şaftlı) , yemleme bandı (konveyör) / elektrikli raylı yem karma - dağıtma makinesi, balya makinesi, silaj makinesi, koyun kırma makinesi ile kapasitesi 500 baştan küçük olan proje başvurularında; otomatik suluk, süt soğutma tankı ve yeni yatırımlarda mobil/sabit süt sağım ünitesi zorunlu olmayan ekipmanlardır. Bu ekipmanların dışında projede yer alan makine/ekipman alımları aynı katkı ile karşılanacaktır.

Büyükbaş/Küçükbaş Proje Başvurularında Genel Hususlar

- Büyükbaş ve küçükbaş konularında yeni yatırım niteliğindeki başvurularda faal tarımsal işletmeyle orantılı balya ve silaj makinesi hibe kapsamında değerlendirilir. Balya ve silaj makinesi için referans fiyat uygulanacak olup, uygun harcama tutarı üst limiti her bir makine için 100.000 TL ile sınırlıdır. Referans fiyatların üst limitlerden fazla olması halinde bu tutarı aşan kısım aynı katkı ile karşılanmalıdır.
- Yeni yatırım kapsamında yapılacak balya ve silaj makinesi başvurularında, yatırımcının kendine ait traktörü ile alacağı makine/ekipmana uygun büyükbaş/küçükbaş hayvan mevcudu olmalı ve bunlarla ilgili belgeleri KKYDP on-line başvuru sisteminde proje başvurusunda diğer kategorisi altındaki bölüme yüklemelidir.

CANLI HAYVAN ALIMINI HİBE KAPSAMINDA DEĞİLDİR.

Yeni tesis/tamamlama veya mevcut ahır/ağılın kapasitesini artırmaya yönelik proje sunan yatırımcılara ara ödeme yapılamaz.

- Hayvan varlığı mevcut olan yatırımcılar için yatırımın tamamlanmasından sonra hibe ödemesi yapılır.
- Hayvan alacağını taahhüt ederek proje sunulara bu taahhüdünü yerine getirmediği sürece hibe ödemesi yapılmaz.
- Yatırımcının hayvan alımı ile ilgili taahhüdünü yatırım süresi içerisinde yerine getirmesi ve hayvan varlığının il müdürlüğünce yerinde tespit edilerek kayıt altına alınması ve yatırımın tamamlanmasından sonra hibe ödemesi düzenlenecek hakediş kapsamında bir defada yapılır.
- Damızlık büyükbaş ve küçükbaş yetiştiriciliğine yönelik sabit yatırım projeleri, Bakanlığımızın yürürlükte olan Çiftlik Hayvanlarının Refahına İlişkin Genel Hükümler Hakkında Yönetmelik ile uyumlu olmalıdır.

ç. Kanatlı yetiştiriciliğine yönelik yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu başvuruları

- Bu konularda yapılacak proje başvurularında başvuru kodu TÜY-Ç olmalıdır.
- Tarımsal işletmelerin kapasitesi;
  - ✓ 5.000 - 100.000 broyler (tavuk)/dönem,
  - ✓ 1000 - 8.000 hindi/dönem,
  - ✓ 350 - 3000 kaz/dönembüyükliğünde olacaktır. Bu kapasite haricinde projelendirilenler uygun proje kapsamında kabul edilmeyecektir.
- KKYDP dördüncü dönem itibarıyla kanatlı yetiştiriciliğine yönelik başvurularda:
  - ✓ 81 ilde faal işletmelere teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğindeki YEÜ başvuruları,
  - ✓ 81 ilde faal işletmelere kapasite artırımı ve teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğindeki yumurta paketlenme tesisi başvuruları,
  - ✓ Hindi ve kaz yetiştiriciliği için; 81 ilde yeni tesis, tamamlama, kapasite artırımı ve teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğindeki başvurular,
  - ✓ Broyler yetiştiriciliği için sadece Osmaniye ilimizde yeni tesis niteliğindeki başvurular, hibe kapsamında değerlendirilecektir.
- Hindi ve kaz yetiştiriciliğinde yeni işletmeler için proje sunulması halinde kuluçka makinası da uygun harcamalar kapsamında değerlendirilecektir.

- Tavuk, hindi ve kaz yetiştiriciliğinde damızlık yumurta ve/veya yumurta üretimine hibe desteği verilmemektedir.

d. Kültür mantarı üretimine yönelik yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu başvuruları

- Kültür mantarı üretimine yönelik sabit yatırımlar mantar üretim tesisi ve bu tesisin kapasitesine uygun kompost hazırlama ünitesi ile birlikte projelendirilebileceği gibi sadece mantar üretim tesisi olarak da projelendirilebilir.
- Bu konuda yapılacak proje başvurularında başvuru kodu TÜY-D olur.
- Yeni tesis olarak tek başına kompost hazırlama ünitesine hibe desteği verilmez. Ancak mevcut bir mantar üretim tesisi için yapılacak kompost hazırlama ünitesi için kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme olarak başvuruda bulunulabilir.
- Kültür mantarı üretimine yönelik sabit yatırımlarda;
  - ✓ İnşaat giderleri,
  - ✓ Ranza sistemi,
  - ✓ Isıtma ve soğutma için yüksek watt gücüne sahip klimalar,
  - ✓ Havalandırma fanları,
  - ✓ Soğutma ve nemlendirmeyi sağlayan petekler,
  - ✓ Sisleme makinesi,
  - ✓ Zaman ayarlı aydınlatma sağlayan elektrik ünitesi,
  - ✓ Su basımı için su motor ve pompa düzeneği,
  - ✓ Termometre ve kompost ölçümünü sağlayan çubuk termometre cihazları,
  - ✓ Sabit raflar,
  - ✓ Paketleme ünitesi,
  - ✓ Tartım için dijital kantar

hibe desteği kapsamında değerlendirilecektir.

e. Büyükbaş ve küçükbaş kesimhanelerine yönelik faal olan mevcut tesislerin teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu başvuruları

- Bu konularda yapılacak proje başvurularında başvuru kodu TÜY-E olmalıdır.
- Büyükbaş ve küçükbaş kesimhanesi konusunda teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon başvuruları dışındaki başvurular kabul edilmez.
- Faal büyükbaş, küçükbaş kesimhaneleri, parçalama ve paketleme ünitesi için proje başvurusunda bulunabilir bu durumda başvurular TÜİ-C (Hayvansal ürünlerin işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanması) kapsamında yapılmalıdır. Sunulan projeler, sakatat temizleme ve/veya işleme, et parçalama, ambalajlama ve/veya paketleme ile depolama ünitelerini içermelidir. Bu kapsamda yapılmayan başvurular iptal edilir ve hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

f. Kanatlı kesimhanelerine yönelik yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu başvuruları

- 2020-2021 başvuru döneminde kanatlı kesimhanesi konusunda sadece yeni tesis kapsamındaki başvurular kabul edilecek ve hibeden yararlandırılacaktır. Yeni tesis kapsamında yapılacak kesimhane sakatat temizleme ve/veya işleme, et parçalama, ambalajlama ve/veya paketleme ile depolama ünitelerini içerebilir. Yeni tesis haricinde tamamlama, kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon kapsamında hibe başvurusu alınmayacaktır.
- Bu konularda yapılacak proje başvurularında başvuru kodu TÜY-F olur.

- Kanatlı kesimhanelerinin tesis kısmının, saatte en az 1.000 en fazla 5.000 tavuk veya saatte en az 100 en fazla 1.000 hindi ya da kaz kapasitesine, parçalama ünitesi içeriyorsa en az 0,5 en fazla 5 tonluk toplam günlük kurulu parçalama kapasitesine sahip olması gerekmektedir.

Ödeme için nihai rapor eklerinde yapı kullanma izni, işletme kayıt/şartlı onay/onay belgesi, çalışma izin belgesi, çevre izin ve lisans veya çevre izin belgesi, işyeri açma ve çalışma ruhsatı, vb. sunulmalıdır.

Yeni yapılan kanatlı kesimhanelerinin tamamında, Kamu Sağlığı, Gıda Hijyeni ve Hayvan Refahı konularındaki yönetmelik hükümlerinin ve tüm zorunlu ulusal standartların gözetildiğine dair ilgili il müdürlüğü tarafından düzenlenmiş belge (EK-5) nihai rapor ekinde sunulacaktır.

- Faal kanatlı kesimhaneleri, parçalama ve paketleme ünitesi için proje başvurusunda bulunabilir bu durumda başvurular TÜİ-C (Hayvansal ürünlerin işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanması) kapsamında yapılmalıdır. Sunulan projeler, sakatat temizleme ve/veya işleme, et parçalama, ambalajlama ve/veya paketleme ile depolama ünitelerini içermelidir. Bu kapsamda yapılmayan başvurular iptal edilir ve hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

g. Tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlara ilişkin özel hususlar:

- Büyükbaş, küçükbaş ve kanatlı hayvanların etlerinin işlenmesinde karkas et birinci üründür.

DİKKAT

Büyükbaş, küçükbaş ve kanatlı kesimhaneleri projelerinde ürün kalitesi ve hijyen kontrollerinin iyileştirilmesi amacıyla kurulacak laboratuvarlar, ekipmanları, işleme tesisi içinde etin izlenebilirliğinin gerçekleştirilmesi için yazılım ve izleme sistemleri de hibe desteği kapsamında değerlendirilecektir.

Büyükbaş, küçükbaş, kanatlı hayvan ve örtü altı yetiştiriciliğine yönelik yatırım konularında yapılacak tesislerin; Sularda Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliğinin Önlenmesine Yönelik İyi Tarım Uygulamaları Kodu Tebliği (Tebliğ No: 2016/46)'nde yer alan kapasite ve yapım standartlarına uygun olması, ayrıca Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından 9/7/2015 tarihli ve 24239 sayılı yazı ile İl Müdürlüklerine gönderilen 2015/13 nolu talimatta belirtilen ticari etlik ve yumurtacı kanatlı işletmelerin biyogüvenlik talimatına uygun olması gerekmektedir.

- Sunulan projelerde; kasaplık kanatlı, büyükbaş ve küçükbaş hayvanların kesiminin ve kesimi takiben etlerin ve sakatatların içerisinde muhafaza edileceği üretim kapasitesine uygun soğuk hava deposu ve/veya şoklama ünitesine sahip olması gerekmektedir. Bu özelliklere sahip olmayan projeler reddedilecektir.

Üretim kapasitesine uygun soğuk hava ve/veya şoklama ünitesi bulunmayan büyükbaş, küçükbaş ve kanatlı hayvan kesimhaneleri, su ürünleri, et ve süt işleme tesisleri projeleri hibe desteği kapsamında değerlendirilmez. Yasal mevzuata uygun bir soğuk hava ve/veya şoklama deposuna sahip olduğu belgelenen başvurular ise söz konusu soğuk hava deposunun, tesisin yapılacağı parselde yer alması ve tesis ile bir bütünlük arz etmesi halinde hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

3.1.3 Yenilenebilir Enerji Kaynakları Kullanımına İlişkin Yatırımlar

- 2020/24 nolu Tebliğde yer alan yatırım konularıyla uygunluk gösteren faal tesislerin teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon konularında yapacakları başvurularda başvuru kodu YEÜ olur.
- Yenilenebilir enerji kaynağı, 2020/24 nolu Tebliğde yer alan yatırım konularıyla ilgili sunulan projenin bir unsuru olması halinde bütçe içine dâhil edilerek hibe desteği kapsamında proje ile bir bütün olarak değerlendirilir. Bu kapsamında, yeni tesis, tamamlama, kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon konularında başvuru yapıldığında, söz konusu konunun kodu seçilmelidir.

ÖRNEK

Bitkisel ürünlerin işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanması konusunda yeni tesis, tamamlama, kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon konularında başvuru yapıldığında, proje yenilenebilir enerji üretimi konusunda da bütçelendirilmiş ise konu kodu TÜİ-B olmalıdır.

Ayrıca, projenin değerlendirilmesi aşamasında yenilenebilir enerji kullanıldığı için ulusal öncelikli yatırım olarak değerlendirilir.

- Başvuru kodu YEÜ olan yatırımlarda;
  - ✓ Büyükbaş, küçükbaş ve kanatlı yetiştiriciliği işletmelerinde güneş ve rüzgâr enerjisinden elektrik üreten tesislerin yapımı,
  - ✓ Toplu basınçlı sulama sistemleri için, sulama kooperatifleri ve sulama kooperatifleri üst birliklerinin sulama hizmetlerinin gerektirdiği elektrik enerjisini temin etmek amaçlı güneş ve rüzgâr enerjisinden elektrik üreten tesislerin yapımı,
  - ✓ Üç dekardan küçük olmaması şartıyla örtü altı kayıt sistemine kayıtlı mevcut modern seralarda, yenilenebilir enerji kaynaklarından jeotermal ve biyogazdan ısı ve/veya elektrik üreten tesisler ile güneş ve rüzgâr enerjisinden elektrik üreten tesislerin yapımı,hibe kapsamında değerlendirilir.
- Yenilenebilir enerji kaynaklı sera başvurularında yenilenebilir enerji kaynağı eğer jeotermal veya biyogaz ise seranın sadece ısı ihtiyacını karşılaması yeterlidir. Tesiste elektrik enerjisi üretilecekse yıllık enerji ihtiyacının %110 oranının üzerinde kalan kısımlar aynı katkı olarak karşılanmalıdır.
- Jeotermal enerji kaynağı için kiralama yapılabilir. Kiralama süresi yatırım için son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren en az beş yılı kapsamalıdır. Kiralama bedeli ise hibe desteği kapsamında değerlendirilmez. Tesisin bulunduğu parselde yer alan jeotermal nakil hattı hibe desteği kapsamında olup parsel dışındaki nakil hattı hibe desteği kapsamı dışındadır.
- Jeotermal kuyu ile ilgili hibe ödemesi yapılabilmesi için sondaj sonrası pompa tecrübesi sonucu yeterli suyun çıkarılması ve işletme ruhsatının alınmış olması gerekmektedir.

- Rüzgar, Güneş, Jeotermal ve Biyogaz enerjileri dışında ürün atıkları, katı yakıtlar, doğal gaz, likit gaz gibi maddelerin yakılması sonucu elde edilecek enerji yenilenebilir enerji olarak değerlendirilmez.
- Yenilenebilir enerji olarak biyogaz, güneş ve rüzgâr enerjisi kullanılarak elektrik üretecek bütün yatırım konularında enerjinin ulusal şebekeye bağlanması şarttır.
- Yenilenebilir enerji ile ilgili 2020/24 nolu Tebliğ ve bu uygulama rehberinde belirtilen kriterlerin karşılanması şartı ile hibe ödemeleri bağlantı sözleşmesinde belirtilen kurulu güç üzerinden yapılır.
- Bağlantı sözleşmesinde belirtilen gücün, bağlantı izni ve ruhsatı veren kurumdan kaynaklanan sebeplerle, projede öngörülen kurulu gücün %51'in altına düşmesi ve bu durumun da resmi belgelerle tespit edilmesi halinde, bu tarihten itibaren yenilenebilir enerji üretim tesisi başvurularında yatırımcının gerekçeleriyle birlikte bir ay içerisinde talep etmesi, il müdürlüğünün mevzuata uyarlılığını inceleyerek İPYB'nin uygun rapor düzenlemesi ve İl Müdürünün raporu onaylaması halinde, gerekli belgeler Genel Müdürlüğe gönderilir. Genel Müdürlüğün de talebin mevzuata uyarlılığını tespit ederek uygun görmesi halinde sözleşme tasfiye edilir ve yatırımcının teminatı iade edilir.
- Yenilenebilir enerji üretimi haricindeki yatırım konuları için yapılacak başvuruya esas yatırım projesinin bir ünitesi yenilenebilir enerji üretimi ünitesi ise, mücbir sebepler kapsamında, uygulamanın herhangi bir aşamasında, projede öngörülen kurulu gücün %51'in altına düşmesi ve bu durumun da resmi belgelerle tespit edilmesi halinde, yenilenebilir enerji üretimi ünitesine ait giderler hibeye esas proje tutarından düşürülerek, yatırımın geri kalan kısmı hibe desteği kapsamında değerlendirilir.
- Yenilenebilir enerji olarak jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgâr enerjisi kullanılacak bütün yatırım konularında yenilenebilir enerji üretimi mevcut veya 2020/24 nolu Tebliğ kapsamında kurulacak tesisin kapasite raporunda hesaplanan yıllık enerji ihtiyacının en az %51'ini en fazla %110'unu karşılayacak şekilde projelendirilmesi halinde hibe desteğinden faydalandırılır. Elde edilen enerjinin, mevcut veya 2020/24 nolu Tebliğ kapsamında kurulacak tesisteki enerji ihtiyacının %110'unu aşması durumunda elde edilen toplam enerji ile tesiste ihtiyaç duyulan enerji oranlanarak hibe ödemesi yapılır. Bu oranların dışında kalan kısımlar aynı katkı olarak karşılanır.

Yenilenebilir enerji üretiminde % 51 kurulu güç hesaplanırken mevcut trafo üzerinden değil işletmeye ait kapasite raporundaki mevcut makinelerin çalışma süreleri ve güçleri üzerinden hesaplama yapılır.

- Yenilenebilir enerji üretimi, başvuruya esas yatırım projesinin bir ünitesi ise, projede enerji ünitesine ait giderler hibeye esas proje tutarından düşürülerek yatırımın geri kalan kısmı hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

3.1.4 Su Ürünleri Yetiştiriciliği Yapılmasına Yönelik Yatırımlar

- Bu yatırım ile küçük ve orta ölçekli çiftliklerin (hâlihazırda üretim yapmakta olanlar veya yeni başlayacak olanlar) genişletilmesi, Bakanlık mevzuatı ile ulusal mevzuatlar doğrultusunda iyi balık yetiştirme uygulamalarına yükseltilmesi amaçlanmaktadır.
- Su ürünleri yetiştiriciliği konusunda yeni tesislerin yapımı, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması, faal olan mevcut tesislerin kapasite artırımı ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyonu başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilir.
- Bu yatırımlar denizlerde istiridye, midye ve alabalık türleri ile iç sularda alabalık türleri, yayın balığı, mersin balığı, sazan, tilapya, karabalık, makro ve mikro algler, midye, karides, kara salyangozu üretimi ve yetiştirilmesi amacıyla yapılan sabit yatırımları kapsamakta olup, bir yandan kültür balıkçılığı yapan çiftliklerimizin modernize

edilmesini, diğer yandan da bu faaliyetin yetersiz olduğu bölgelerde kültür balıkçılığının yaygınlaşmasını teşvik etmektedir.

- Denizlerde yetiştiricilik konularında yapılacak proje başvurularında başvuru kodu SÜİ-A olmalıdır.
- İç sularda yetiştiricilik konularında yapılacak proje başvurularında başvuru kodu SÜİ-B olmalıdır.
- Su ürünleri yetiştiriciliği konusunda yapılacak proje başvurularında kurulu üretim tesis kapasiteleri;
  - ✓ İç sularda en az 25 en fazla 500 ton,
  - ✓ Denizlerde ve kapalı sistemlerde en az 500 en fazla 1.000 ton/yıl olmalıdır.
- Sadece kuluçkahane yapımı da hibe kapsamında değerlendirilecektir.
- Bu projelerin uygulanmasında çevre koruma ve etkin atık yönetimi konusundaki Bakanlık mevzuatı ve ulusal mevzuatımız göz önünde bulundurulacaktır. Aynı zamanda, hâlihazırda üretimi gerçekleştirilmeyen balık türlerinin üretimine yönelik çeşitlendirmeyi hedef alan projelere öncelik tanınacaktır.
- Destekleme kapsamında yapılacak üretimin “midye yetiştiriciliği hariç” entansif (tamamen dıştan yemlemeye dayalı yoğun yetiştiricilik) olması gerekmektedir.
- Su ürünleri yetiştiriciliğinde kullanılan sular için filtrasyon ekipmanları, oksijenlendirme sistemleri, tesislerden çıkan suların arıtılması için kullanılması gereken ekipmanlar ve özellikle toprak havuzlarda ve kapalı devre sistemde su ürünleri yetiştiriciliği yapılan tesislerde enerji kurulum sistemleri su ürünleri yetiştiriciliğine yönelik sabit yatırımlar projesi içinde bütçelendirilmesi halinde hibe kapsamında değerlendirilecektir.
- Tam kapalı devre sisteme (Üretimde kullanılan suyun, mekanik ve biyolojik araçlar serisinin kullanılarak dışkı ve yem artıklarının uzaklaştırılması, kalite ve kimyasal yapı bakımından oksijence zenginleştirilmesi, karbondioksitin uçurulması, ozon ve/veya UV ile muamele gibi bazı işlemlere tabi tutulduktan sonra yetiştiricilik sisteminde tekrar kullanımı esasına dayanan, daha az su kullanımı, birim hacimden daha yüksek verim, daha iyi büyüme ve yemden daha fazla yararlanmayı sağlayan, yer ve tür serbestisi olan ve daha az çevresel etki ile ürün alabilmeyi temin eden tam kontrollü sistemi) yönelik su ürünleri üretimi de hibe kapsamında değerlendirilecektir.
- **Ağ kafeslerde balık yetiştiriciliği için hibe desteği kapsamında değerlendirilecek olan alet ve ekipmanlar;**
Kafes, kafes ağı, kafes bağlantı elemanları (şamandra, kollektör, halat, çakar, flaşör, zincir kilidi, zincir, çapa, radansa), kuş ağı kulesi, ağ yıkama makinaları, su kalitesi ölçüm cihazı, balık nakil tankı, tüp dolmuş kompresörü, balık boylama makinesi, boyut ölçme cihazı, balık gözlem aynası, buzlama makinesi, balık nakil tankı, balık pompası, en az 10 metre boyunda ruhsatlı teknelere hidrolik yükleme ve boşaltma aparatı, aşılama makinesi ve ekipmanları, mikroskop, otomatik yemleme makinesi, ısı ve ışık yalıtımlı yem deposu hibe desteği kapsamında değerlendirilecek olan alet ve ekipmanlardır.
- **Karada su ürünleri yetiştiricilik tesisleri için hibe desteği kapsamında değerlendirilecek olan alet ve ekipmanlar:**
İnşaat gideri olarak havuz yapımı, kuluçka dolabı, buzlama makinesi, balık nakil tankı, balık boylama makinesi, balık yetiştirme tankı, balık pompası, su dağıtım sistemi (boru, vana), su kalitesi ölçüm cihazı, su filtrasyon, oksijenlendirme ve geri kazanım sistemleri, jeneratör ve elektrik sistemleri, güneş enerjisi panelleri, aşılama makinesi ve ekipmanları, mikroskop hibe desteği kapsamında değerlendirilecek olan alet ve ekipmanlardır. İdari bina inşaat giderleri hibe desteği kapsamında değerlendirilmemektedir.

- **Kuluçkahaneler için gerekli olan alet ve ekipmanlar:**
İnşaat gideri olarak havuz yapımı, kuluçka dolabı, yavru tankı, su filtrasyon, oksijenlendirme ve geri kazanım sistemleri, balık boylama makinesi, balık pompası, su dağıtım sistemi (boru, vana), balık nakil tankı, jeneratör ve elektrik sistemleri, güneş enerjisi panelleri, yumurta seçme makineleri, dezenfeksiyon makineleri, markalama makinesi, mikroskop hibe desteği kapsamında değerlendirilecek olan alet ve ekipmanlardır. İdari bina inşaat giderleri hibe desteği kapsamında değerlendirilmemektedir.
- **Midye yetiştiriciliği için gerekli olan alet ve ekipmanlar:**
Platform için (HDPE boru sistemi, şamandıra, çapa, zincir, zincir kilit takımı, halka kollektör, şamandıralı çakar fener, çapa gergi şamandırası), file, midye ekim makinesi, midye hasat makinesi, midye yıkama ve boylama makinesi, midye tutunma halatı, su kalitesi ölçüm cihazı, tüp dolun kompresörü, buzlama makinesi, en az 10 metre boyunda ruhsatlı teknelere hidrolik yükleme ve boşaltma aparatı, mikroskop hibe desteği kapsamında değerlendirilecek olan alet ve ekipmanlardır.
- **Kapalı devre sistem için gerekli olan alet ve ekipmanlar:**
İnşaat giderleri, mekanik filtrasyon cihazı, hassas filtrasyon cihazı, biyolojik filtre, protein ayırıştırıcı, UV ve ozon sterilizasyonu, su sıcaklığı ısıtma ve soğutma sistemi, oksijen ve sıcaklık, ph ölçüm, kontrol ve dağıtım sistemi, desatürasyon sistemi, defosforizasyon sistemi, denitrifikasyon sistemi, atık tutma sistemi, balık yetiştirme tankları, su dağıtım sistemi (boru, vana), güneş enerjisi panelleri, aşılama makinesi ve ekipmanları, mikroskop hibe desteği kapsamında değerlendirilecek olan alet ve ekipmanlardır.

3.1.5 Hayvansal ve Bitkisel Orijinli Gübre İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması

- Bu konuda yapılacak proje başvurularında hayvansal orijinli gübre başvuru kodu HOG-A, bitkisel orijinli gübre başvuru kodu HOG-B olmalıdır.
- Hayvansal orijinli gübreler, hayvanların dışkıları ile yataklıklarının artıklarından elde edilen gübrelerdir (Ahır gübresi veya çiftlik gübresi). Solucan gübresi başvuruları hibe desteği kapsamı dışındadır.
- Bitkisel orijinli gübreler, tarımsal amaçlı yetiştirilen bitkilerin kendisinden ya da işlenmesi sonrası elde edilen yan ürünlerinden elde edilen gübrelerdir (Sera veya budama atıkları, vb.)
- Hayvansal ve bitkisel orijinli gübrelerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yeni tesis, tamamlama, kapasite artırımı ve teknoloji yenileme proje başvurularına hibe desteği verilmektedir. Ancak yeni tesis veya tamamlama kapsamındaki hibe başvurularında sunulan projede işleme ve paketleme üniteleri mutlaka birlikte yer almalıdır. Yeni tesis veya tamamlama kapsamında sadece işleme veya sadece paketleme tesisi projelendirildiğinde başvuru iptal edilir ve hibe desteği verilmez.
- Hayvansal ve bitkisel orijinli gübrelerin her biri için tek başvuru yapılabileceği gibi iki konuyu birlikte içeren başvuru da yapılabilir. Bu durumda, iki konudan kapasitesi yüksek olanın başvuru kodu ile giriş yapılır.

3.1.6 Yatırım Konularına İlişkin Genel Hususlar

- Yatırımcılar 2020/24 nolu Tebliğ kapsamındaki tüm yatırım konularında ülke genelinde sadece bir adet proje başvurusunda bulunabilirler.
- Aynı proje kapsamında farklı ürün ya da ürün gruplarının işlenmesi ve paketlenmesine yönelik proje teklifi yapılamaz.

Örneğin, sütün işlenmesine yönelik faaliyette bulunan bir işletmede meyve, sebze gibi başka bir ürünün işlenmesi ya da paketlenmesi için proje başvurusu yapılamaz. Ancak, ilgili mevzuatına uygun olması koşuluyla soğuk hava depolarında farklı ürün ya da ürün gruplarının depolanmasına yönelik projeler kabul edilir.

- Kısmen yapılmış tesislerin tamamlanmasına veya kapasite artırımı, teknoloji yenilemeye yönelik başvurularda; yatırım yeri organize sanayi bölgesi, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi veya küçük ihtisas sanayi sitesinde ise, işletmenin uygulayacağı yatırım konusu ile uyumlu olduğunu gösteren belgenin yukarıda belirtilen yatırım yerleriyle ilgili yönetim kurulundan alınması gerekir.
- Daha önceki tebliğler kapsamında Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı çerçevesinde hibe desteğinden yararlanmış olan tesislerden nihai ödemenin yatırımcının hesabına yatırıldığı tarih itibarı ile üç yılını doldurmuş olanlar, 2020/24 nolu Tebliğ kapsamında kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon niteliğinde hibe başvurusunda bulunabilirler.
- Gübre toplayıcı ve taşıyıcı işlevi yapan kendinden hareketli ya da çekilir tip makine ve ekipman hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.
- Niteliği yeni tesis olan başvuruların; kırsal alan, küçük ihtisas sanayi sitesi, ihtisas/karma/özel organize sanayi bölgesi (OSB) ve tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesinde yapılması halinde yapılan başvurular öncelikli olarak değerlendirilir.

Yeni işletmelerin inşa edilebileceği tarım alanları veya mevcut işletmelerin genişletilebileceği/büyütülebileceği tarım alanlarının, 9/12/2017 tarihli ve 30265 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Tarım Arazilerinin Korunması, Kullanılması ve Planlanmasına Dair Yönetmelik ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu kapsamında izinlendirilmiş olması gereklidir.

- Kiralanmış bir mülk üzerinde yapılacak yatırımlar uygun yatırımlardır. Kiralama süresi yatırım için son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren en az beş yılı kapsamalıdır. Nihai raporda ödeme talep dosyası ekinde üst hakkı veya kiralamanın tapuya şerh edilme şartı aranır. Kira sözleşmesi yerine tahsis/irtifak belgesi bulunması halinde bu belgeler ilgili kurum ve kuruluşun bağlı oldukları mevzuata göre alınır.

DİKKAT

Kiralık araziler için, tapu müdürlüğünden tapu üzerine işlenecek “başkasına ait olan bir arazideki inşaat üzerinde malik olma yetkisi veren” üst hakkı şerhi aranacaktır. Üst hak şerhi nihai rapor ekinde sunulmalıdır.

Eğer yatırım korunan bir alanda yapılacak ise (Sit alanları, milli parklar, tabiat parkları, özel çevre koruma bölgesi gibi), ilgili Kanun ve Yönetmeliklere göre izinlendirilmiş olmalıdır.

- Başvuru sahibi adına ilgili kurumlarca mevzuatlarında aranan şartların yerine getirilmesi halinde tahsis/irtifakın iptal edilmeyeceğine yönelik resmi yazı alındığı takdirde taahhütname yerine kullanılabilir.
- Köy tüzel kişiliğine ait köy yerleşim yeri olarak ayrılan alanlarda mutlaka valilik/kaymakamlık onayının alınması gerekir.
- Yatırım köy yerleşim alanı ve/veya kırsal mahalle içinde ise ve Yapı Kullanma İzin Belgesi alınmasını gerektirmiyorsa; İl Özel İdaresi/Belediyeden alınan ilgili yapının

teknik ve diğler yasal düzenlemelerle uyumlu olduğunu gösteren imzalı, tarihli ve mühürlü “Yazılı İzin” belgesi hibe sözleşmesi ekinde sunulmalıdır.

- Tarımsal amaçlı kooperatiflerce yapılacak olan yatırım konularına ait başvuruların hiçbirinde kira süresi şartı aranmaz.

DİKKAT

Yatırımın sadece makine ekipman alımını içermesi durumunda, 3194 sayılı İmar Kanununun geçici 16 ncı maddesine göre İmar Barışı kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Bakanlığın yetkilendirdiği kuruluşlardan alınmış “Yapı Kayıt Belgesi” kabul edilecektir. Makine ekipman alımı yanında yapı ruhsatı gerektirmeyen inşaat işleri olması durumunda, yapı ruhsatının alınmasına gerek olmadığına dair ilgili kurumlardan alınacak resmi yazı da KKYDP on-line başvuru sisteminde proje başvurusunda diğler kategorisi altındaki bölüme yüklemelidir.

- 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununa göre kurulmuş serbest bölgelerde yapılacak yatırımlar için başvuru kabul edilmemektedir.
- Ulusal mevzuat gereği alınması gereken tüm yasal izin ve ruhsatlardan başvuru sahipleri sorumludur.

Resmi kurum ve kuruluşlardan alınan tahsis/irtifak süresi boyunca tahsis/irtifakın iptal edilmeyeceğine dair taahhütname ve/veya resmi yazılarda ayrıca noter tasdiki aranmaz.

- Yatırımın yapılacağı yerin hisseli olması halinde;
  - ✓ Tapu kaydının yatırımcı ile birlikte birden fazla kişiye ait olması (hisseli olması) durumunda, hissedarlardan birisinin başvurusu halinde diğler hissedarların yatırımcıya yetki vermesi ve her bir hissedarın sahibi oldukları taşınmaz üzerinde inşaat yapılmasına rızaları olduğunu ve işletmenin faaliyete geçtikten sonra en az 5 yıl süreyle işletmenin faaliyetine engel olabilecek ölçüde başka bir tesis kurmayacaklarının beyan edildiği noter tasdikli belgeyi online olarak başvuru aşamasında diğler yüklenecek belgeler kısmına yüklemeleri gerekmektedir.

DİKKAT

Plansız alanlar imar yönetmeliğinin 17 nci maddesine göre, hisseli alanlarda sadece bir hissedara yapım izni/ruhsatı verildiğinden aynı parsel için başka bir hissedar başvuru yapamayacaktır.

- Aynı parselin birden fazla kişi tarafından kiralanarak başvuru yapılması halinde;
  - ✓ Kiralanan alan sunulan yatırım projesi için yeterli olmalıdır.
  - ✓ Kiralama yatırım için son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren en az beş yılı kapsmalı ve kira sözleşmesi noter tasdikli olmalıdır.
- Farklı tüzel/gerçek kişilerce hazırlanmış olsa dahi aynı yatırım alanlarında birbirleri ile ortak ekonomik ilişkileri bulunan veya birbirlerini tamamlayan projelerle müracaat edilmesi durumunda aynı parselle ilgili tüm başvurular/sunulan projeler reddedilecektir.
- Özgün olmayan, daha önce sunulan projelerin kopyalanması suretiyle yapılan aynı tip projeler ile başvuruda bulunulması halinde sunulan projeler reddedilecektir.
- Kapasite artırımı veya teknoloji yenileme/modernizasyon konularında proje sunan yatırımcıların yapı kullanma izni, işletme kayıt/şartlı onay/onay belgesi, çalışma izin belgesi, çevre izin ve lisans veya çevre izin belgesi, işyeri açma ve çalışma ruhsatı, vb.

güncel ulusal mevzuat kapsamında almaları gereken izin ve ruhsatlara sahip olmaları şarttır. Bu konuda mevcut belgelerini başvuru sırasında başvuru ekranı doküman yükleme kısmındaki diğer dokümanlar kısmına yüklemelilerdir.

- Yeni tesis/tamamlama konularındaki başvurularda, yatırımcı, yatırımın sonunda yukarıda bahsi geçen yürürlükteki mevcut veya resmi gazetede yayımlanarak değiştirilmiş mevzuat ile uyumlu olacağına dair taahhünameyi proje başvurusunda başvuru sisteminde yer alan diğer kategorisi altındaki bölüme yüklemeli ve son ödeme talebinde taahhüt ettiği bu belgeyi nihai rapor ekinde sunmalıdır.

3.2 UYGULAMA İLLERİ

Program çerçevesinde 81 ilde; 2024 nolu Tebliğin 8 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yatırım konularının tümü, Tebliğ ekinde yayımlanan illerin sektörel öncelikleri tablosu esas alınarak hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

3.3 YATIRIM SÜRESİ

a) Yatırım projelerinin fiziki olarak tamamlanma son tarihi 30/11/2021'dir.

b) Proje bitiş süresi mücbir sebepler hariç projelerin 2020/24 nolu Tebliğde yazan son tamamlanma tarihlerini geçemez.

2020/24 sayılı Tebliğ kapsamında imzalanacak bütün hibe sözleşmelerinde işin bitiş tarihi 30/11/2021 olarak belirtilecektir. Taslak hibe sözleşmesinde de yazılmış olan bu tarih kesinlikle değiştirilmeyecektir.

Yatırımın tamamlanması: Yatırıma ait fiziki gerçekleşmenin tamamlanması, nihai rapor ve eklerinin idareye sunulmuş olması ve idarece de kabul edilmesi halinde yatırım tamamlanmış sayılır.

c) Cumhurbaşkanı Kararı kapsamında ekonomik yatırımlara yönelik proje konularının desteklenmesi öngörüldüğünden ve 2021 yılı aralık ayı itibarı ile bütçeyi kullanma zorunluluğu bulunduğundan, projenin fiziki olarak son tamamlanma tarihinde tamamlanmış olması gerekmektedir. Ancak, mücbir sebepler kapsamında tamamlanamayan projeler için yatırımın son tamamlanma tarihinden 1 (bir) ay önce başvuru yapılması halinde iş takviminde belirtilen fakat mücbir sebepler dolayısıyla kaybedilen süre kadar ek süre verilecektir.

ç) Hibe sözleşmesi sonrası yatırımın 30/11/2021 tarihine kadar mücbir sebepler veya yasalarda/mevzuatta yatırımın uygulanmasını zorlaştıracak veya geciktirecek değişimler olmasından dolayı tamamlanamayacağına anlaşıldığı durumlarda; yatırımcının yatırımın son tamamlanma tarihinden bir ay önce gerekçeleriyle birlikte başvurması halinde; il müdürlüğünün mevzuata uyarlılığını inceleyerek İPYB'ce düzenlenen raporu İl Müdürünün onaylaması koşulu ile projenin süresinin uzatılma talebi Genel Müdürlüğe gönderilir ve Genel Müdürlüğün de uygun görmesi halinde sözleşme süresi uzatılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BAŞVURU SAHIPLERİNDE ARANACAK ÖZELLİKLER

4.1 BAŞVURU SAHIPLERİNDE ARANACAK ÖZELLİKLER

a) 2020/24 nolu Tebliğin 8 inci maddesinde belirtilen yatırım konularını gerçekleştirmek üzere hazırlanacak proje başvuruları gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılır.

b) Başvuru sahibi gerçek ve tüzel kişilerin, Bakanlık tarafından oluşturulan çiftçi kayıt sistemine, tarımsal üretim kayıt sistemine veya Bakanlık tarafından oluşturulmuş diğer kayıt sistemlerinin herhangi birine son başvuru tarihinden önce kayıtlı olması gerekir.

c) Tüm yatırımlar için son başvuru tarihinden önce kurulan;

- 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda tanımlanan kolektif şirket, limited şirket ve anonim şirketler,
- 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 18/4/1972 tarihli ve 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu, 1/6/2000 tarihli ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanuna göre kurulmuş kooperatifler ile 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun ilgili maddelerine göre kurulan ıslah amaçlı yetiştirici birlikler ile bunların üst birlikleri/iktisadi teşekkülleri, 29/6/2004 tarihli ve 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanununun ilgili maddelerine göre kurulan iktisadi teşekkülleri,

kuruluş tüzüklerinde/ana sözleşmelerinde onay verilmiş tüzüğünde belirtilen faaliyet alanları ile ilgili yatırım konularına son genel kurulda gündeme alınıp karara bağlanmış olması koşulu ile tüzel kişilik olarak başvurabilirler.

ç) Tüzel kişiler başvuruları ile birlikte, firmanın sermaye yapısı, miktarı ve faaliyetleri açısından nihai durumunu gösterir Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi tasdikli örneği ekinde hala geçerli olan tüzük/ana sözleşmesinin yer aldığı Ticaret Sicil Gazetesi ile 2020/24 nolu Tebliğin Resmi Gazete’de yayımlandığı tarihten sonra Ticaret ve Sanayi Odasından alınmış faaliyet belgesini sunmalıdır.

d) Tüzel kişilerin, son başvuru tarihinden önce proje başvurusu, hibe sözleşmesi imzalanması ve uygulamaların gerçekleştirilmesi konularında yetkili kurul ve/veya organlarından aldıkları yetki kararı ile yatırım yapma konusunda almış oldukları yönetim kurulu kararını proje başvurularında ibraz etmeleri gerekmektedir.

e) Tüzel kişilerin, bu programa proje başvurusu yapılması, ortaklık kurulması, hibe sözleşmesi imzalanması ve uygulamaların gerçekleştirilmesi konularında yetkili kurullarından son başvuru tarihinden önce yetki almış olması ve bu yetki belgesini proje başvurularında ibraz etmeleri gerekmektedir.

Örneğin, hibe başvurusu şirket adına yapılıyorsa, başvuruyu imzalayarak sunan kişinin yetkilendirildiğine dair yetkili organ kararı, kooperatif adına kooperatif başkanı tarafından yapılan bir başvuruda ise, kooperatif başkanına yetki veren yönetim kurulu kararı (kooperatif genel kurul kararı ile yönetim kurulu bu tip yetkilendirmeler için yetki almışsa) hibe başvurusu ekinde verilmelidir.

f) Tüm yatırımlara yönelik proje konularında başvuran tüzel kişiler idari ve mali açıdan kamudan bağımsız olmalıdır. Tüzel kişilerin idari ve mali açıdan kamudan bağımsız olduklarına dair taahhünameyi, gerçek kişilerin ise kamu hizmeti yapmadıklarına dair taahhünameyi başvuru ekinde sunmaları gereklidir. Kamu görevi yürütenler, devlet memurları, kamu işçileri veya devlet üniversitelerinde görevli öğretim görevlileri gerçek kişi olarak başvuramazlar.

4.2 UYGUN OLMAYAN BAŞVURU SAHİPLERİ

a) 2020/24 nolu Tebliğin 11 inci maddesinde açıklanan gerçek ve tüzel kişi haricindekiler ve kamu görevlileri hibe başvurusunda bulunamazlar.

b) Önceki tebliğler kapsamında hibe sözleşmesi imzalayan yatırımcılardan yatırımını henüz nihai rapora bağlayamayanlar hibe başvurusunda bulunamazlar.

c) Kendi isteği ile proje uygulamaktan vazgeçmesi nedeniyle projesi için fesih işlemi uygulanmış yatırımcılar hariç, önceki tebliğler kapsamında hibe programından yararlanmış ancak feshedilmiş proje başvuruları olan yatırımcılar beş yıl süreyle hibe başvurusunda bulunamazlar. Ayrıca hibe sözleşmesi imzalayan ancak yatırımını henüz nihai rapora bağlayamayan, önceki tebliğler kapsamında hibe programından yararlanmış ancak fesih sürecinde bulunan proje başvuruları olan yatırımcılar hibe başvurusunda bulunamazlar.

ç) Tarımsal amaçlı kooperatifler ve birlikler hariç, tüzel kişi ortaklarının gerçek kişi olması halinde ortaklar gerçek kişi olarak hibe başvurusunda bulunamazlar. Ayrıca tüzel kişi ortaklarının tüzel kişi olması halinde de tüzel kişi ortaklar ayrı olarak hibe başvurusunda bulunamazlar. Gerçek ve/veya tüzel kişiler kendileri hibe başvurusunda bulunmaları halinde oluşturdukları ya da oluşturacakları farklı tüzel kişiler/ortaklar olarak ayrıca hibe başvurusunda bulunamazlar.

Ayrıca; aşağıda belirtilen durumlardan herhangi birinin varlığında, diğer tüm koşullar sağlansa dahi başvuru sahipleri hibe desteği almak amacıyla başvuruda bulunamazlar.

d) Haklarında iflas, konkordato veya tasfiye kararı alınanlar, mal varlığı ya da işlerinin yönetimi atanmış kayyum veya vasi tarafından idare edilenler,

e) Türkiye Cumhuriyeti'nin yasal hükümleri uyarınca, sosyal sigorta primi veya vergi ödemesi ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeyenler,

f) Yatırımcının; kamu haklarından mahrum olması, ağır hapis veya altı aydan fazla hapis cezasının olması veya affa uğramış olsa bile hırsızlık, dolandırıcılık, güveni kötüye kullanma, görevi kötüye kullanma, rüşvet, irtikap, nitelikli zimmet, sahtecilik, hileli iflas suçu işlemiş olması, milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olması, tutuklu bulunması, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırması, Devlet sırlarını açığa vurma, Devletin şahsiyetine karşı işlenmiş suçlar ile yatırımcının profesyonel faaliyetlerini ilgilendiren bir suçtan kesin hüküm ve/veya idari bir karar olması veya ülkenin mali çıkarlarına zarar verici herhangi bir suçtan dolayı kesinleşmiş mahkûmiyeti olması,

g) Başvuru aşamasında, proje uygulama sırasında ve uygulama sonrası dönemde Kamu İhale Kurumu yasaklılar listesinde olanlar,

ğ) 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan ve organize veya örgütlü suçlardan dolayı hükümlü bulunanlar ve adli sicil ve/veya adli sicil arşiv kaydı olanlar,

h) Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından destek dışı işletmeler kapsamına alınanlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. HİBEYE ESAS PROJE TOPLAM TUTARLARI VE DESTEKLEME ORANI

5.1 YATIRIM TUTARI VE DESTEKLEME ORANI

a) 2020/24 nolu Tebliğin 8 inci maddesi birinci fıkrasında belirtilen yatırım konularında hibeye esas proje tutarı; yatırım niteliği yeni tesis olan başvurularda 3.000.000 Türk Lirası, yatırım niteliği tamamlama olan başvurularda 2.000.000 Türk Lirası, yatırım niteliği kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon olan başvurularda 1.500.000 Türk Lirası üst limitini geçemez.

YATIRIMIN NİTELİĞİ	HİBEYE ESAS PROJE TUTARI (TL)
01- YENİ TESİS	3.000.000
02- KISMEN YAPILMIŞ (TAMAMLAMA)	2.000.000
03- KAPASİTE ARTIRIMI	1.500.000
04- TEKNOLOJİ YENİLEME VE/VEYA MODERNİZASYON	1.500.000

b) Hibeye esas proje tutarı alt limiti 250.000 Türk Lirası'dır. Bu limitin altındaki başvurular kabul edilmez.

c) Hibe sözleşmesinde belirlenen hibeye esas mal alım tutarı üst limit niteliğindedir. Hibenin nihai tutarı fiili gerçekleştirmeler sonucunda ortaya çıkar. Proje toplam tutarının; bu maddede belirlenen hibeye esas proje tutarını aşması durumunda, artan kısma ait işlerin proje

Yatırım Niteliklerine Göre Hibeye Esas Proje Tutarları					
Konu Kodu	Alt Konu Kodu	01 Yeni Tesis	02 Tamamlama	03 Kapasite Artırımı	04 Teknoloji Yenileme ve/veya Modernizasyon
TÜİ	A	3.000.000	2.000.000	1.500.000	1.500.000
	B	3.000.000	2.000.000	1.500.000	1.500.000
	C	3.000.000	2.000.000	1.500.000	1.500.000
	Ç	3.000.000	-	-	-
TÜY	A	3.000.000	-	-	1.500.000
	B	3.000.000	2.000.000	1.500.000	1.500.000
	C	3.000.000	2.000.000	1.500.000	1.500.000
	Ç	3.000.000	2.000.000	1.500.000	1.500.000
	D	3.000.000	2.000.000	1.500.000	1.500.000
	E	-	-	-	1.500.000
	F	3.000.000	-	-	-
YEÜ		-	-	-	1.500.000
SÜİ	A	3.000.000	2.000.000	1.500.000	1.500.000
	B	3.000.000	2.000.000	1.500.000	1.500.000
HOG	A	3.000.000	2.000.000	1.500.000	1.500.000
	B	3.000.000	2.000.000	1.500.000	1.500.000

sahiplerince aynı katkı olarak finanse edilmesi ve yatırım süresi içerisinde tamamlanması gerekir. Bu durumun hibe başvurusu ile beraber taahhüt edilmesi şarttır.

ç) Hibeye esas proje tutarının %50'sine hibe yoluyla destek verilir. Kalan %50'lik tutarı başvuru sahipleri temin etmekle yükümlüdür. Mal alım tutarının hibe desteği kısmı, kamu kaynakları kullanılarak karşılandığı için yatırımcılar tarafından sağlanması gereken katkı payının finansmanında hiçbir şekilde kamu kaynakları kullanılamaz.

d) Küçük ve orta ölçekli ekonomik faaliyetlere yönelik yatırım tesislerinin desteklenmesi amaçlandığından, başvuruda belirtilen proje toplam tutarı ile yatırım konusunun tam olarak gerçekleşmesi sağlanır.

e) Proje bütçesi KDV (Katma Değer Vergisi) hariç hazırlanır. Yatırımcı, toplam mal alım tutarına ait KDV'nin tamamını kendi öz kaynaklarından temin etmekle yükümlüdür.

f) Program kapsamında, büyük bir projenin kısmi gerçekleştirilmesi veya bölümler/üniteler şeklinde yapılmasına yönelik olarak hazırlanan proje başvuruları kabul edilmez.

- : Başvuru yapılamaz.

*Sektör kısıtlamaları için üçüncü bölüme bakınız.

ALTINCI BÖLÜM 6. PROJE GİDERLERİ

6.1 HİBE DESTEĞİ KAPSAMINDAKİ PROJE GİDER ESASLARI

Hibe desteği verilecek proje giderlerinin;

a) Yatırımcı ile akdedilen hibe sözleşmesinden sonra gerçekleştirilmiş olması,
b) Hibe sözleşmesi ekinde sunulan tatbikat projesinde belirtilmiş olması ve hibe desteği verilecek proje giderleri kapsamında yer alması,

c) Hibe sözleşmesi ekinde sunulan proje bütçesi tablosundaki hibeye esas proje giderlerinin, tüm başvurularda 2020/24 nolu Tebliğin 13 üncü maddesinde belirtilen limitlerin içerisinde kalması,

ç) Hibe sözleşmesi ekinde sunulan iş planında öngörülen yatırım süresi içerisinde gerçekleşmesi, hibe desteği kapsamındaki giderlerin Bakanlık tarafından yayımlanan satın alma rehberinde belirtilen kurallara uygun olması ve belgelere dayandırılması, gerekir.

6.2 HİBE DESTEĞİ VERİLEN PROJE GİDER KALEMLERİ

a) Yatırım projesinin ayrılmaz bir parçası ve projenin faaliyete geçmesi için kaçınılmaz olan bu maddede belirtilen giderler, ilgili bölümlerde belirtilen istisnalar geçerli olmak kaydıyla hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

b) Yatırım uygulamalarına ait;

- İnşaat işleri alım giderlerine,
- Makine, ekipman ve malzeme alım giderlerine,

hibe desteği verilir.

c) Yatırımcılar tarafından, proje kapsamında satın alınacak ve hibe desteği verilecek tüm makine, ekipman, malzeme ve inşaat işleri Bakanlık tarafından yayımlanan satın alma rehberinde belirtilen kurallara uygun olarak yapılmış satın alımlar sonucunda belirlenen yüklenicilerle yapılacak sözleşmeler kapsamında sağlanır.

ç) Yatırımcılar tarafından sürekli çalıştırılan, düzenli, dönüşümlü, yarı zamanlı ve geçici olarak işe alınmış kişiler, kamu çalışanları, kamu kurumları ile kamu tüzel kişiliğine haiz kuruluşlar yüklenici olamazlar.

d) Hibeye esas proje tutarını oluşturan, hibe desteği verilecek proje giderleri mutlaka teknik projeye ve piyasa etütlerine dayandırılır ve proje başvurularında ayrıntılı olarak belirtilir.

e) Hibe sözleşmesine bağlanan hibeye esas proje tutarı, uygulama sürecinde artırılamaz. Ancak sözleşmeye bağlanan tutarı aşmaması ve başvuruda bütçelendirilen ve iş kalemlerinde gösterilen inşaat/makine-mal alımı ile ilgili kalemlerde kapasite azalışı olmaması kaydıyla gider kalemleri arasında ilgili maddelerde belirtilen kısıt ve limitlere aykırı olmamak şartıyla aktarımlar yapılabilir veya destek kapsamında başvuruda bütçelendirilen ve alımı yapılan inşaat/makine-mal kalemlerinden proje başvuruları kapsamında satın alma rehberine ve/veya teknik şartnamelere uygun olarak temin edilmeyen ve uygun harcama kapsamında kabul edilmeyen kalemler ikinci el alımı olmamak şartı ile projelerin amacına uygun olarak aynı katkı ile tamamlandığı ve tesisin faaliyete geçmesinde engel oluşturmadığı takdirde hibe hesaplaması kalemlerinden düşülür ve başlangıçta belirlenen toplam hibe tutarındaki miktardan düşülerek hibe ödemesi yapılır.

f) Yatırımcı, hibeye esas proje giderlerinden inşaat ve makine ekipmanı ayrı ayrı ihale edebileceği gibi bu giderlerin tamamını tek bir ihale şeklinde de gerçekleştirebilir.

6.3 İNŞAAT İŞLERİ ALIM GİDERLERİ

a) Program kapsamında hibe desteği verilecek inşaat işleri alım giderleri, projenin faaliyete geçmesi için kaçınılmaz olan inşaat işlerini kapsar.

b) Yeni yatırım ve tamamlama başvurularında hibeye esas proje gideri sadece inşaat faaliyetinden ibaret olamaz. Ancak çelik silo, soğuk hava deposu ve sera yatırımları sadece inşaat faaliyetinden ibaret olabilir.

c) İnşaatın yapılma yöntemi ile kullanılacak teknolojiyi açıklayan, inşaat işleriyle doğrudan ilgili malzeme, işçilik, makine, ekipman kullanım veya iş makinesi giderlerini kapsayan ve gider türü, ölçü birimi, miktar, birim fiyat ve tutar ayrıntılarını da ihtiva eden taslak yapım şartnameleri ve uygulama aşamalarını süreleriyle birlikte gösterir bir iş programı da proje başvuru ekinde sunulur.

ç) İnşaat işleriyle ilgili mimari, statik, elektrik, sıhhi tesisat ve çevre düzenlemesine ait uygulama projelerinin ve bu projelere ait metraj ile keşif özetlerinin imzalı suretlerinin incelenmek üzere hibe sözleşmesi ekinde sunulmuş olması gerekir. Bu uygulama projelerini hazırlayan kişinin ilgili meslek odasına kayıtlı olması şarttır.

d) Yeni tesis ve tamamlama projelerinde idari kısımlarla ilgili harcamalar, idari bina (ofisler, yatakhane, yemekhane, soyunma odası, tuvaleti de kapsayacak şekilde) ve bekçi kulübesi, teşhir ve satış reyonu, bakıcı evi, jeneratör odası, ihata duvarı, işletme içi yollar hibeye uygun harcamalar kapsamında değerlendirilir. Bu harcamaların toplamı hibeye esas inşaat giderinin %15'ini, her yapı için kazı, dolgu ve reglaj işleri yapının toplam hibeye esas inşaat giderinin %6'sını ve alansal olarak idarî alan, toplam inşaat alanının %30'unu aşamaz. Bu kısıtlara uygun olmayan bütçelendirmeler olması halinde proje kabul edilmez.

Bakıcı evi hibeye esas proje maliyeti içinde 60 bin TL'yi aşamaz.

e) Mesken ve benzeri yapıları kapsayan proje başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

f) Proje uygulaması ile ilgili ulusal mevzuat gereği alınması gerekli izin, ruhsat, denetim işleri ve uygulamalarda yapılması zorunlu olan tüm işlemlerin yerine getirilmesinden yatırımcılar sorumludur. İnşaat işleri ile ilgili ulusal mevzuat gereğince alınması gerekli izin ve ruhsatlar hibe sözleşmesi imza tarihinden itibaren üç ay içinde, yatırımlarla ilgili mevzuat gereği alınması gerekli diğer izin ve ruhsatlar hibe sözleşmesi evrakı ekinde, tesis tamamlandıktan sonra alınması gerekli izin ve ruhsatlar ise en geç nihai rapor ekinde sunulmak zorundadır.

g) Yapılarda tüm alanların kullanım amacı belirlenmiş ve yatırım amacı ile uyumlu olmalıdır. Aksi durumda ilgili harcamalarda kesinti yapılabilir veya yapının tamamı hibeye uygun olmayan harcama olarak değerlendirilebilir.

ğ) Ahır, sağımhane, vb. binalarda idari mahaller (veteriner hekim odası, soyunma odası, tuvalet ve banyo unsurları) planlanması durumunda, bu alanların büyüklüğü yatırımın kapasitesi ve tam zamanlı çalışan sayısı ile orantılı olmalıdır. İhtiyaç fazlası büyüklükte planlama yapıldığının tespit edilmesi durumunda, ilgili binanın tamamı uygun olmayan harcama olarak değerlendirilecektir.

h) Çelik silo, sera ve soğuk hava deposu yatırımları hariç yeni tesis ve tamamlama yatırımlarında inşaat gideri, hibeye esas proje tutarının %80'inden, kapasite artırımına yönelik yatırımlarda %60'ından, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırımlarda ise %20'sinden fazla olamaz.

ı) Yenilenebilir enerji olarak jeotermal kaynağın kullanılacağı yatırımlarda kuyu maliyetinin hibe desteği kapsamına alınabilmesi için elde edilen enerjinin mevcut veya 2020/24 nolu Tebliğ kapsamında kurulacak tesiste kullanılması şarttır. Sadece jeotermal kuyu için hibe desteği verilmez. Jeotermal kuyunun farklı parselde olması durumunda isale hattına hibe desteği ödenmez.

i) İnşaat bütçesi 500.000 TL'nin üzerinde ise inşaat ödemeleri, yapılan ihale bazında en fazla iki hakediş ile ödeme evrakı düzenlenerek talep edilir. İnşaat ödemeleri için ilk talep edilecek hakedişin rakamı 500.000 TL'nin altında olamaz.

- Proje başvuru sahipleri tarafından, oluşturulacak hibeye esas proje tutarlarında oluşabilecek yanılmalar ve sapmalardan proje sahipleri sorumludur.

j) Aşağıdaki hususları taşımayan proje evrakı reddedilecektir.

- Detaylı metraj cetveli ilgili odaya kaydı bulunan mühendis/mühendisler (Harcama kalemlerine göre inşaat mühendisi, mimar, elektrik mühendisi ya da makine mühendisi) tarafından imzalanmış, tarih atılmış ve kaşelenmiş olmalıdır. Mühendislere ait oda kayıt belgeleri online başvuru aşamasında diğer belgeler kısmına yüklenmelidir.
- Elektrik tesisat projeleri ve mekanik projeler ilgili odaya kaydı bulunan proje müellifi tarafından imzalanmış, tarih atılmış ve onaylanmış olmalıdır. Müelliflere ait oda kayıt belgeleri online başvuru aşamasında diğer belgeler kısmına yüklenmelidir.

DİKKAT

Yatırımın sadece makine ekipman alımını içermesi durumunda, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun geçici 16 ncı maddesine göre İmar Barışı kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Bakanlığın yetkilendirdiği kuruluşlardan alınmış "Yapı Kayıt Belgesi" kabul edilecektir. Makine ekipman alımı yanında yapı ruhsatı gerektirmeyen inşaat işleri olması durumunda "Yapı Kayıt Belgesi" yanında yapı ruhsatının alınmasına gerek olmadığına dair resmi yazı da BAŞVURUDA sisteme yüklenecektir.

k) Çelik silo ve soğuk hava deposuna ait giderlerin tamamı yeni tesis başvurularında inşaat gideri olarak bütçelendirilebilir. Mevcut tesisin bir unsuru olarak yapılacak çelik silo ya da soğuk hava deposuna ait kapasite artırımı - teknoloji yenilenmesine yönelik başvurularda da giderlerin tamamı inşaat gideri olarak bütçelendirilebilir.

6.4 MAKİNE, EKİPMAN VE MALZEME ALIM GİDERLERİ

a) Program çerçevesinde yapılacak yeni makine, ekipman ve malzeme alımları, üretimi de içeren bir proje bütünüdür parçası olduğu takdirde finanse edilir.

b) Yeni yatırım ve kapasite artırımı başvurularında hibeye esas proje gideri sadece makine ve ekipman alım giderinden ibaret olamaz.

c) Tamamlama ile teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik proje tekliflerinde hibeye esas proje tutarının tamamı makine ve ekipman alım giderinden ibaret olabilir.

ç) Makine ve ekipman alımlarında, alım bedeli ile proje sahasına teslim giderleri ve montaj giderleri tek bir alım faturasında bulunmaları durumunda uygun harcama kapsamında değerlendirilerek hibe desteği verilir. Ayrı faturalandırılması durumunda ise sadece mal alım bedeline hibe desteği verilir.

d) Makine ve ekipman ile ilgili düzenlenen teknik şartname; projedeki kullanım amacı ve üretimdeki gerekliliği belirtilerek, proje başvuru ekinde sunulur.

e) Makine-ekipman yerleşim planı ve listesi ilgili odaya kaydı bulunan proje müellifi tarafından imzalanmış ve kaşelenmiş (kaşe kullanıyorsa) olmalıdır. Müelliflere ait oda kayıt belgeleri online başvuru aşamasında diğer belgeler kısmına yüklenmelidir.

f) Makine, ekipman ve malzeme alım giderleri kapsamında, demirbaş eşya, mobilya, mefruşat alımı gibi giderler ve tesis tamamlandıktan sonra tesisin işletilmesine yönelik hammadde veya malzeme gibi işletme giderlerine hibe desteği verilmez.

g) Trafö satın alımları hibe desteği kapsamında değildir.

ğ) Yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üreten tesisler hariç enerji nakil hattı satın alımları hibe desteği kapsamında değildir. Yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üreten tesisler için ise enerji nakil hattı satın alımları hibeye esas proje tutarının en fazla %15'i ile sınırlıdır.

h) Yeni tesis konusu dışında jeneratör satın alımları hibe desteği kapsamında değildir.

ı) Bilişim sistemleri ve eğitimi ile ilgili satın alımlar; makine, ekipman ve malzeme alım giderleri kapsamında değerlendirilir.

i) Makine, ekipman ve malzeme alım giderlerine ait teknik şartnameyi, metraj ve keşfi, makine yerleşim planını ve bina büyüklüğü ile alınan makinelerin uyumlu ve üretim aşamalarında gerekli olduğuna dair raporu hazırlayan ve tasdik eden kişilerin ilgili meslek odasına kayıtlı olmaları şarttır.

j) Sabit yatırımlar kapsamında bütçelendirilen balya ve silaj makineleri referans fiyat uygulamaları hariç, hibeye esas tutar ile aynı katkının beraber bütçelendirildiği bütün (monoblok) yapıdaki makineler ve ekipmanlar hibeye uygun giderler kapsamında değerlendirilmez ve bu tip projeler kabul edilmez.

k) Proje inşaat ve makine ekipman alımını içeriyorsa; inşaat tamamlanmadan makine, ekipman ve malzeme alım ödemeleri yapılamaz. Ayrıca makine, ekipman ve malzeme alım ödemeleri, yapılan ihaleler bazında tek ödeme evrakı düzenlenerek talep edilir.

l) Kendinden hareketli/çekilebilir makine, taşınabilir depo, vb. giderlere hibe desteği verilmez. Küçükbaş/büyükbaş hayvan yetiştiriciliği için sabit yatırımlarda kullanılacak yem karma makinesinin hibe desteğinden faydalandırılabilmesi için sabit olması şartı aranmaz.

m) Hibe sözleşmesi öncesi, yatırımcının inşaat işleri ve/veya makine, ekipman ve malzeme alım giderleri işleri ile ilgili satın alma işlemlerinin gerçekleştirilmesi için ek süre talep etmesi halinde, il müdürlüklerince yapılacak inceleme sonucu durumu uygun mütalaa edilenler için yatırım sürelerinin 2020/24 nolu Tebliğde belirtilen son tamamlanma tarihlerini geçmemeleri şartı ile hibe sözleşmesi imzalaması süresine ek olarak otuz gün süre verilir. Mücbir sebepler hariç olmak üzere verilen ek otuz günlük süre içinde satın alma rehberine uygun işlem gerçekleştirilemez ise hibe sözleşmesi imzalanmaz.

n) Yatırımcının, yatırımı kapsamında destek almak istediği (yapım işleri hariç) makine, ekipman ve malzemeler için; satın alma uygunluk onayı almak üzere il proje yürütme birimine sunduğu satın alma evrakının ekinde yüklenici olarak seçilen imalatçı/bayi veya tedarikçinin temin edeceği:

- Yurt içinde üretilmiş makine, ekipman ve malzemeler için TSE, TSEK veya yerli malı belgelerinden herhangi birini,
- İthal makine, ekipman ve malzemeler için CE belgesi ile birlikte menşe belgesini,
- Özel imalat makineler için Deney Raporunu

sunması halinde uygun harcama kapsamında değerlendirilecektir.

6.5 PROJE KAYNAKLARINDAN KARŞILANAMAYACAK GİDERLER

a) 2020/24 nolu Tebliğin 16 ncı ve 17 inci maddelerinde açıklanan proje giderlerine uygun olmayan ve hibe desteği kapsamı dışında kalan giderler şunlardır:

- Her türlü borçlanma giderleri,
- Faizler,
- Başka bir kaynaktan finanse edilen harcama ve giderler,
- Kira giderleri,
- Kur farkı giderleri,
- Arazi, arsa ve bina alım bedelleri,
- Binanın yakıt, su, elektrik ve aidat giderleri,
- Ayrı faturalandırılmış nakliye ve montaj giderleri,
- Bankacılık giderleri,
- Denetim giderleri,
- KDV ve ÖTV dahil iade alınan veya alınacak vergiler,
- İkinci el/kullanılmış mal alım giderleri,
- Proje yönetim ve danışmanlık giderleri,
- Makine tamir ve parça alım giderleri (Örneğin: Kurutma fırınının içerisinde bulunan yıpranmış/arızalı fırın paletlerinin tamiri ya da değiştirilmesi),
- Laboratuvar sarf malzemeleri,
- Balya ve silaj makinesi alımları hariç, hibeye esas tutar ile aynı katkının beraber bütçelendirildiği bütün (monoblok) yapıdaki makineler ve ekipmanlar,
- Mücbir sebepler hariç 2020/24 nolu Tebliğ ile belirlenen yatırım süreleri içinde gerçekleştirilmeyen giderler.

b) Program kapsamında; hibe sözleşmesi onaylanmayan projelerle ilgili yapılan hiçbir harcama karşılanmaz, bu giderlerden dolayı herhangi bir sorumluluk ve yükümlülük üstlenilmez.

c) Bakanlık tarafından yayımlanan bu uygulama rehberi ve satın alma rehberinde belirtilen usul ve esaslara uygun olarak gerçekleştirilmeyen, belgelendirilmeyen ve ibraz edilmeyen her türlü satın alma gideri, hibeye esas gider kapsamında olsa dahi hibe desteğinden karşılanmaz.

6.6 AYNİ KATKILAR

a) Proje sahiplerinden veya işbirliği yapılan kişi ve kuruluşlardan herhangi biri tarafından hibe sözleşmesi öncesi edinilmiş arazi, bina, makine ve ekipman, aynı katkı olarak proje yatırım tutarına dahil edilmez.

b) Hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra yatırımcılar tarafından, hibeye esas proje giderleri dışında kendi kaynaklarını kullanarak bina, malzeme, makine ve ekipman ile işgücüne yönelik olarak yapılacak herhangi bir katkı, yatırım süresi içerisinde tamamlanması koşulu ile aynı katkı olarak değerlendirilir. Ancak, iş takvimleri ve uygulamalar sırasında bu katkıların tamamının, yatırımcı tarafından, hibeye esas proje giderlerine yönelik kullanımlar yapılmadan önce veya eşzamanlı olarak gerçekleştirilmesi zorunludur. Başvuru sahipleri, bu hususları başvuru formlarında taahhüt ederler.

c) Aynı katkılar, hibeye esas proje giderleri kapsamında öngörülmuş satın alımlardan ayrı bağımsız ihaleler veya gerçekleştirmeler şeklinde yapılır.

- Aynı katkıda fiziki gerçekleştirme esas alınır, aynı katkıda gösterilen inşaat ve makine-ekipman için ayrıca ihale yapma zorunluluğu yoktur.
- Ancak zorunlu hallerde birlikte ihaleye çıkılması durumunda ihale sonrası oluşacak tutarda tenzilat söz konusu ise aradaki fark hibeye esas proje tutarından düşülür.

ç) Başvuru aşamasında aynı katkı olarak taahhüt edilen işlerin projede öngörülen nitelik, nicelik ve büyüklükte gerçekleştirilmesi şarttır. Bu husus il müdürlüğü tarafından mahallinde izlenir ve rapora bağlanır.

d) Bu kapsamda yapılacak aynı katkılar, yatırımcının yapmakla yükümlü olduğu katkı payının yerine ikame edilemez.

- Proje sahipleri tarafından taahhüt edilen aynı katkı, mutlaka bir iş karşılığı olmalı ve bütçe büyüklüğü ile birlikte iş kalemi olarak hibe başvuru formları bütçe tablolarında belirtilmelidir. Aynı katkı kapsamında belirtilen işin karşılığı olan tutarın uygulama aşamasında aynı tutarda gerçekleşmesinden ziyade, taahhüt edilen işin yapılması gerekmektedir. Bu nedenle de hibe başvuru formları ve bütçe formlarında aynı katkı bölümlerinde yapılması planlanan işler mutlaka ayrıntılı olarak belirtilmelidir.
- Yatırımcının inşaat ile ilgili aynı katkısı gerçekleşmeden ve inşaat bir bütün olarak tamamlanmadan makine, ekipman ve malzeme alımı ile ilgili hibe ödemesi talep edilemez. Makine, ekipman, malzeme alımı ile ilgili yatırımcının taahhüt ettiği aynı katkı yerine getirilmeden mal alımı ile ilgili hibe desteği talep edilemez.

YEDİNCİ BÖLÜM

7. PROJE BAŞVURULARI

7.1 BAŞVURU SÜRESİ

- a) Başvurular 7/12/2020 tarihinde başlayıp, 9/4/2021 tarihi saat 23:59'da sona erecektir.
- b) Son başvuru tarihi bitiminde elektronik ağ başvurular için veri girişine kapatılır.
- c) Yapılan başvurular son haliyle işleme alınır.

7.2 BAŞVURACAKLARA SAĞLANACAK TEKNİK DESTEK

a) Başvuracak gerçek ve tüzel kişiler, program konusunda il proje yürütme biriminden ihtiyaç duydukları bilgiyi alabilirler. Genel Müdürlük de programın tanıtımını ve yatırımcıların bilgilendirilmesini sağlar.

b) İl proje yürütme birimlerince verilecek bilgi, proje hazırlanmasında karşılaşılabilecek sorulara cevap vermekle sınırlı olup projenin kabul edilmesi konusunda bir taahhüt niteliği taşımaz.

c) İl proje yürütme birimleri, yatırımcılara kesinlikle proje hazırlayamaz.

d) 2020/24 nolu Tebliğde belirtilen esaslara uygun olarak hazırlanacak, programa ait bu uygulama rehberi, başvuru formları ve bilgilendirici dokümanlar ile satın alma rehberi, il müdürlüğü veya www.tarimorman.gov.tr internet sayfasından temin edilebilir.

e) Bakanlık tarafından düzenlenecek eğitim, çalıştay, bilgilendirme toplantıları ve benzeri etkinlikler www.tarimorman.gov.tr internet adresinden ilgililere duyurulur.

7.3 BAŞVURULACAK YERLER

Program ile ilgilenen gerçek ve tüzel kişiler başvurularını www.tarimorman.gov.tr (<https://edys.tarim.gov.tr/tarim/onlinebasvuru.aspx>) internet adresinden yaparlar.

7.4 BAŞVURU ŞEKLİ

a) Proje başvurusu;

- 2020/24 nolu Tebliğin 8 inci maddesinde belirtilen yatırım konularını gerçekleştirmek amacıyla hazırlanır.
- 2020/24 nolu Tebliğin 11 inci maddesinde belirtilen niteliklere sahip gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılır.
- Bu rehber ve satın alma rehberine uygun olarak hazırlanır.

b) 2020/24 nolu Tebliğde belirtilen usul ve esaslara göre hazırlanan başvuru dosyasının girişi elektronik ağ üzerinden yapılır.

c) Başvurunun gerçekleşmesi için başvuru dosyasının elektronik ağ üzerinden girişinin yapılması şarttır.

ç) Başvuru tarihinin bitiminden sonra başvuru dosyasındaki (online olarak girişi yapılan) hiçbir belgede ve/veya dokümanda düzeltme yapılamaz ve eksik belge ve/veya doküman tamamlanamaz.

d) Elektronik ortamdaki başvuruların;

- Tüzel kişilerin vergi numarası ve yetkilendirilen kişinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması şartıyla Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası ile yapılması zorunludur.
- Gerçek kişilerde ise başvuru sahibi ya da yetkilendirdiği kişinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması şartıyla Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası ile yapılması zorunludur.

7.5 PROJE BAŞVURU DOSYALARI

a) Proje başvuru dosyaları;

- Başvuru formu,
- Ekleri,
- Destekleyici belgeler

olmak üzere üç ana bölüm halinde hazırlanmalıdır. Proje başvurusuna esas belgelerin elektronik ortamda girişleri yapılır.

b) Hibe başvuru formu ile birlikte başvuru formu eklerinden yatırım özeti, yatırım projesi, başvuru sahibi ve başvuru sahibinin projeye katılan ortaklarına ait bilgi ve belgeler ile proje bütçe tablolarının veri girişleri elektronik ortamda www.tarimorman.gov.tr internet adresindeki ilgili alanlara eksiksiz olarak yapılır.

c) Proje başvuru formu eklerine ait yatırım işletme planı, hibe sözleşmesi taslağı ve başvuru aşamasında yüklenmesi gereken “EK-I Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesi”nde belirtilen diğer destekleyici belgeler elektronik ortama yüklenir.

EK-1 Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesinde Yer Alan Belgelerin Elektronik Ortamda Yüklenmesinde Dikkat Edilecek Hususlar ve Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesi

No	KONTROL EDİLECEK BELGELER	Belge Tipi	Var / Yok	Uygun /Muaf/ Değil
1	Gerçek kişiler için nüfus cüzdanı kopyası/nüfus kayıt örneği	A		
2	Başvuru sahibi kuruluşun tüzük veya ana sözleşmesinin yer aldığı ticaret sicil gazetesi veya noter onaylı şirket ana sözleşmesi	A		
3	Başvuru sahibinin Bakanlık kayıt sistemine kayıtlı olduğuna dair belge	A		
4	Tüzel kişiler için Ticaret ve Sanayi Odasından bu güncel uygulama rehberinin yayım tarihinden sonra alınmış faaliyet belgesi	A		
5	Yatırım için yetkili kurul kararı ile yetkilendirme kararı	A		
6	Yetkilendirilen kişiye ait imza sirküleri	A		
7	Projesinde varsa aynı katkının karşılanacağına dair taahhütname	B		
8	İnşaat varsa, inşaat metraji, keşif özeti, teknik şartnamesi	A		
9	Makine ekipman varsa, makine ekipman teknik şartnamesi	A		
10	Başvuru sahibinin kâr-zarar hesabı ve son 3 yılın bilanço hesapları (Başvuru yılında faaliyete geçenler hariç)	A		
11	Proje bütçesi, hibe başvuru formu Ek-1/Ek-1.1/Ek-1.2 /Ek-1.3'e göre hazırlanmıştır	A		
12	Gider gerekçeleri hibe başvuru formu Ek-2'ye göre hazırlanmıştır	A		
13	Finansman kaynakları hibe başvuru formu Ek-3'e göre hazırlanmıştır	A		
14	Tahmini iş takvimi hibe başvuru formu Ek-4'e göre hazırlanmıştır	A		
15	Yatırım işletme planı dosyası hibe başvuru formu Ek-5 formatına göre hazırlanmıştır	A		
16	Proje başvuruları için tatbikat projesi yüklenmiştir	A		
17	Proje başvuruları için alınması planlanan makine ve ekipmana ait ölçekli yerleşim planı	A		
18	Bütün başvurularda yatırım yeri başvuru sahibine ait ise yatırım yeri mülkiyet (tapu) belgesi, yatırım yeri başvuru sahibine ait değilse, gerçek ya da tüzel kişilerden kiralanmış ise noter tasdikli kira sözleşmesi ile yatırım yerinde 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu kapsamında konulan şerh varsa, yatırım yapılmasında sakınca olmadığına dair ilgili kurumdan alınan belge	A		
19	Kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırım konularında yapılan başvurular için üretim izin belgesi (İşletme kayıt belgesi/işletme onay belgesi)	A		
20	Kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırım konularında yapılan başvurular için kapasite raporu veya ekspertiz raporu	A		
21	Kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırım konularında yapılan başvurular için yapı kullanma/yapı kayıt izin belgesi	A		
22	Tamamlama proje başvuruları için yapı ruhsatı veya yapı kullanma izin belgesi	A		
23	Bütün başvurularda yatırım yerinin icralı - davalı olmadığına ilişkin yatırımcı beyanı	B		
24	Bütün başvurularda yatırım yerinin ipotekli ve şerhli olup olmadığına ilişkin tapu müdürlüğünden alınan belge	A		
25	Başvuran tüzel kişiler için idari ve mali açıdan kamudan bağımsız olduklarına dair taahhütname	B		
26	Başvuran gerçek kişiler için kamu görevinde bulunmadıkları ve kamu personeli olmadıklarına dair taahhütname	B		
27	Kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırım konularında; mevcut tesisin faaliyeti ile ilişkili olarak başvuru sahibi tarafından bankalardan alınan kredi nedeniyle yatırım yerinin ipotekli olması halinde, geri ödemelerinin düzenli yapıldığına dair ilgili bankadan alınan belge	A		
28	Başvuruya esas proje için, bu Tebliğ kapsamında verilecek destek dışında diğer kurumlara hibe başvurusunda bulunmadığı ve hiçbir kamu kurum ve kuruluşun desteklerinden, faiz niteliğindeki destekler hariç, yararlanmayacağına dair taahhütname	B		
29	Damızlık büyükbaş/koyun ve/veya keçi için yapılan sabit yatırım proje başvurularında, proje sahibinin, nihai rapordan önce tesiste bulunması zorunlu hayvan varlığını karşılayacağına dair taahhütname	B		
30	Organik ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon başvuruları için organik tarım müteşebbis sertifikası	A		
31	Organik ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırım başvuruları için ürün sertifikası	A		
32	Adli sicil kaydı veya adli sicil arşiv kaydı belgesi (Tüzel kişilerde ortaklar ve yetkili müdürler için)	A		
33	Başvuru sahibinin yüklemek istediği diğer belgeler.			

Belge Tipi	A: Asıl belgeden taranmış olmalıdır B: Başvuru sahibi tarafından imzalanmış belgeden taranmış olmalıdır
------------	--

Not 1: Belgelerin tam olması bu belgelerin içeriklerinin uygun olduğu anlamına gelmez.

Not 2: 21 ve 22 nci sıradaki belgeler için 2020/24 nolu Tebliğın 8 inci maddesinin on birinci fıkrasında yer alan hükümlere dikkat edilmesi gerekir.

Not 3: 24 üncü sırada yer alan belgede ipotek veya şerh var ise 2020/24 nolu Tebliğın 30 uncu maddesinin ikinci fıkrasının i) ve j) bentlerine göre değerlendirilmelidir.

Not 4: 27 nci sırada yer alan ipotek; hibe başvurusuna esas yatırımın faaliyeti gereği bankalarca başvuru sahibine kullandırılmış kredi karşılığı konmuş ipoteği ifade eder.

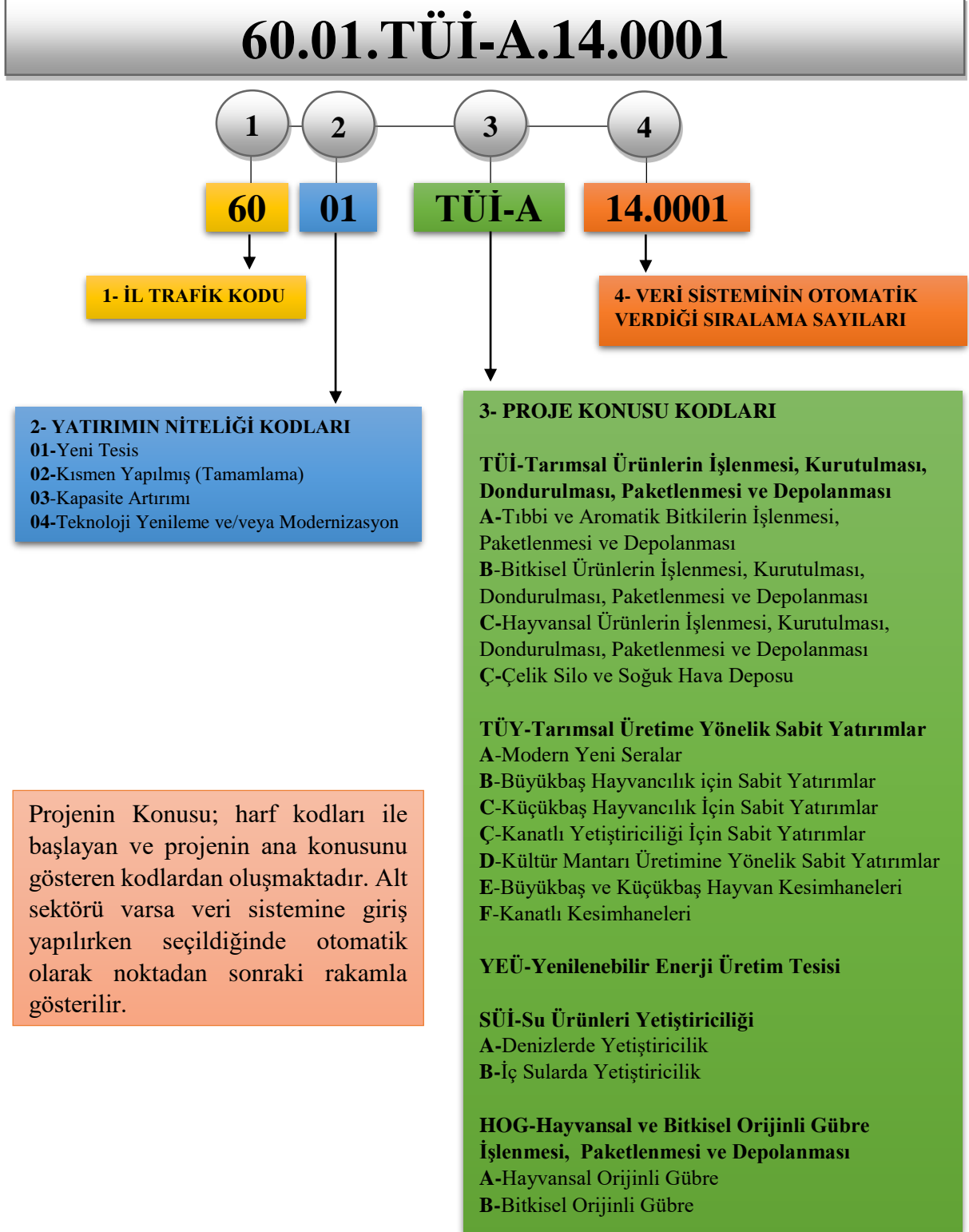
Not 5: 30 uncu sırada yer alan belge; organik ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırım başvuruları için başvuru sahibinin organik ürün işleme, kurutma, dondurma, paketlenme ve depolama faaliyetini yaptığını gösteren organik tarım müteşebbis sertifikasını ifade eder.

Not 6: 31 inci sırada yer alan belge; organik ürünün işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon başvuruları için başvuru sahibinin organik ürün işleme, kurutma, dondurma, paketlenme ve depolama faaliyetini yaptığını gösteren ürün sertifikasını ifade eder.

7.6 TESLİM ALINAN BAŞVURULARA NUMARA VERİLMESİ

Başvurular öncelikle elektronik ortamda yapılacağından başvuru numarası bu aşamada sistem tarafından otomatik olarak verilecektir.

BAŞVURULARDA PROJELERE VERİLECEK NUMARA SİSTEMİ

SEKİZİNCİ BÖLÜM

8. PROJE BAŞVURULARIN İL DÜZEYİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

8.1 İL PROJE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU

a) Program kapsamında, başvurusu alınan projelerin incelenmesi ve ilk değerlendirmeleri bu bölümde belirtilen kriterlere göre il proje değerlendirme komisyonu tarafından yapılır. Başvuruların, 2020/24 nolu Tebliğe, uygulama ve değerlendirme rehberine uygun olarak il düzeyinde değerlendirilmesinden il proje değerlendirme komisyonu sorumludur.

b) İl proje değerlendirme komisyonunun oluşturulma ve çalışma şekilleri valilik tarafından son başvuru tarihinden önce belirlenir ve taraflara duyurulur. İl proje değerlendirme komisyonu en az beş temsilciden oluşur.

c) İl proje değerlendirme komisyonuna değerlendirme sürecinde gerekli tüm teknik ve lojistik desteğin verilmesi, tabloların düzenlenmesi, proje özetlerinin hazırlanması, verilerin muhafazası gibi konularda çalıştırılması amacı ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarından personel görevlendirilebilir.

ç) Değerlendirmeye; son başvuru tarihini takip eden ilk iş günü içerisinde yapılacak toplantıda belirlenecek kriterlere göre elektronik ağ üzerinden başlanır. Valilik makamının ihtiyaç duyması halinde teknik alt komisyon görevlendirilebilir. Oluşturulan alt komisyon ilk 10 gün içinde projelerin incelemesini tamamlar.

d) Komisyon, bu değerlendirmeleri son başvuru tarihini takiben en geç otuz gün içerisinde tamamlar ve görevi sona erer.

Valilik makamınca teknik alt komisyon kurulması halinde, il proje yürütme biriminde ve il proje değerlendirme komisyonunda görevli kişiler bu teknik alt komisyonda görev alamazlar.

8.2 YATIRIM BAŞVURULARININ İDARİ UYGUNLUK AÇISINDAN İNCELENMESİ

a) İl proje değerlendirme komisyonu, ilk on gün içerisinde öncelikli olarak proje başvuru dosyalarında istenilen belgeleri Ek-1'de yer alan "Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesi" ne göre "var/yok/muaf" şeklinde değerlendirir.

b) Başvuruda yüklenen hiçbir belge ve/veya dokümanda düzeltme veya değiştirme yapılamaz.

c) Yüklenen belge ve/veya dokümanlar sonucunda Ek1'de yer alan "Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesi" ne göre eksiksiz olduğu tespit edilen başvurular uygunluk yönünden incelenir.

ç) İdari Uygunluk Kontrol Listesine göre tam ve içeriği uygun olan başvurular ve ekleri, 2020/24 nolu Tebliğin 26 ncı maddesinde açıklanan, başvuru sahibi ve projenin uygunluğu açısından değerlendirmeye alınır.

Yatırım yeri; organize sanayi bölgesi, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi ya da ihtisas küçük sanayi sitesinde yer alıyorsa ve tahsisli ise Başvuruların İdari Uygunluk Açısından Değerlendirilmesi Tablosunun (EK-1) 24 üncü maddesinde istenen belgenin, tapu idaresi yerine yukarıda anılan idarelerden alınmış olması yeterlidir.

8.3 BAŞVURU SAHİPLERİNİN VE PROJELERİN UYGUNLUĞUNUN İNCELENMESİ

a) 2020/24 nolu Tebliğin, 11 inci maddede belirtilen kriterlere göre başvuru sahiplerinin, eğer varsa ilişkili kurumların ve projenin uygunluğunun incelenmesi Ek-2’de yer alan “Başvuru Sahibi ve Projenin Uygunluk Değerlendirme Tablosu” kriterlerine göre yapılır.

b) 2020/24 nolu Tebliğin, 25 inci madde ile bu madde uyarınca yapılan uygunluk kontrollerinde elektronik ağ üzerinde düzeltme yapılamaz, yaptırılması talep edilemez ve uygunluk kriterlerini sağlamayan proje başvuruları değerlendirme dışında tutulur. Başvuru Sahibi ve Projenin Uygunluk Değerlendirme Tablosu kriterlerine göre uygun görülen başvurular ön değerlendirmeye alınır.

c) Başvuruya konu projelerin uygunluğunun (EK-2’nin 8 inci maddesi) bu kapsamda değerlendirilmesi gerekmektedir. Söz konusu madde değerlendirilirken; bütün başvurularda, sunulan projenin verileri, işletmede istihdam edilen çalışan sayısı ve işletmenin yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosuna ilave edilir. Ticari faaliyete yeni başlayan ya da başlayacak olan gerçek ve tüzel kişilerde ise bilanço yerine, sunulan projenin verilerine göre değerlendirme yapılır.

EK-2 Başvuru Sahibi Ve Projenin Uygunluk Değerlendirme Tablosu

	KONTROL EDİLECEK KRİTERLER	EVET	HAYIR
1	Başvuru sahibi bu Tebliğin ilgili maddelerini haizdir.		
2	Başvuru konusu hibe desteği verilecek yatırım konularına uygundur.		
3	Başvuru formu ve ekleri yatırım projesi, iş planı, proje bütçesi, ayrıntılı bütçe tabloları birbiri ile uyumlu ve ilişkilidir.		
4	Hibeye esas proje tutarı bu Tebliğin 13 üncü maddesinde belirtilen hibeye esas proje tutarını aşmamaktadır.		
5	Hibe desteği tutarı hibeye esas proje tutarının %50’sini aşmamaktadır.		
6	Hibeye esas proje giderleri kapsamında sunulan harcamalar, hibe desteği verilecek uygun giderler kapsamındadır.		
7	İdari kısımlarla ilgili harcamalar; hibeye esas inşaat giderinin %15’ini aşmamaktadır. Her yapı için kazı, dolgu ve reglaj işleri, yapının toplam hibeye esas inşaat giderinin %6’sını aşmamaktadır.		
8	Başvuru küçük veya orta ölçekli işletme yatırımı için yapılmıştır.		
9	Başvurular aynı yatırım alanlarında birbirleri ile ortak ekonomik ilişkileri bulunan veya birbirlerini tamamlayan yeni projeler olarak yapılmamıştır.		
10	Başvuru özgün olmayan, daha önce sunulan projelerden kopyalanmak suretiyle yapılan aynı tip projeler ile yapılmamıştır.		

(*) Yatırıma konu olan işletmenin; 250 kişiden az yıllık çalışan istihdam etmesi ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi birinin 125 milyon TL’yi aşmaması gerekmektedir. Örneğin; işletmenin yıllık çalışan sayısının 250 kişiden fazla olması durumunda "HAYIR" işaretlenmeli ve hibe başvurusu ile ilgili değerlendirmeye son verilmelidir.

8.4 BAŞVURULARIN ÖN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

a) Proje başvurularının yapılacak ön değerlendirmelerinde; başvuru sahibinin niteliği, yatırım yerinin karakteristiği, istihdam sayısı, yatırım konusu, yatırımın sektörel önceliği, yatırımın yapılacağı ilçede daha önce bu programdan yararlanan tesis sayısı, başvuru sahibinin daha önce hibeden yararlanma durumu ve Bakanlık kayıt sistemine kayıt tarihi gibi kriterler göz önüne alınır.

b) Ekonomik yatırımlara ait ön değerlendirme kriterleri EK-3’de belirtilmiştir. Proje ön değerlendirme kriterlerinden toplam olarak 60 (altmış) ve üzerinde puan almış olan başvurular genel değerlendirmeye alınır, 60 (altmış)'in altında puan alan başvurular ise iptal edilir.

c) Ön değerlendirme kriterleri (EK-3) madde 9’da işletmenin sunduğu üç yıllık mali bilançosunda; geçmiş faaliyet dönemlerinde vergi sonrası net kârı negatif ise dönem net zararı (vergi öncesi zarar) görünen her yıl için (-) 20 puan düşülür.

Örneğin son üç yıllık mali bilançosunun

- Bir yılda zarar görülmesi halinde; (-) 20 puan verilir.
- İki yılda zarar görülmesi halinde; (-) 40 puan verilir.
- Üç yılda da zarar görülmesi halinde (-) 60 puan verilir.

EK-3 Proje Ön Değerlendirme Kriterleri

Kriterler	Puan	Referans Puan	Projenin Aldığı Puan
1- Başvuru sahibinin niteliği			
Bireysel başvurular	25	15	
Şirket başvuruları		20	
Genç girişimci ^{1*} , engelli birey ^{2**} , kadın girişimci		22	
Tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikler		25	
2- Yatırım yerinin karakteristiği^{7*****}			
Büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunan nüfusu yirmi binden fazla olan ilçe ve büyükşehir belediyesi dışındaki illerde merkez ilçe belediye sınırları içinde olması	20	12	
Büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunan nüfusu yirmi binden az olan ilçeler ve diğer illerin merkez ilçeleri hariç, ilçe/belde belediye sınırları içinde olması		14	
Organize sanayi bölgesi veya ihtisas küçük sanayi sitesi içinde olması		16	
Tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi içinde olması		20	
Köy/Kırsal mahalle sınırları içinde olması		20	
3- Yatırım konusunun coğrafi işaret^{3***} tescili yapılmış ürün işleme ile ilgili olması			
Yatırım, Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından "Coğrafi işaret" olarak tescil edilmiş, "Coğrafi İşaret Tescil Belgesi"ne sahip gıda, tarım ve orman ürünlerini işleyen bir tesisi amaçlıyor ise	5	5	
4- Yatırım konusu			
Teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon (Yenilenebilir enerji üretimi dahil)	25	15	
Kapasite artırımı		18	
Tamamlama		20	
Yeni tesis		25	
Organik ürün işleme, kurutma, dondurma, paketlenme ve depolama yatırımları ^{4****}		25	
5-Daha önce ekonomik yatırımlar kapsamında başvurunun yapıldığı ilde hibeden yararlanma durumu			
Hibe desteğinden daha önce yararlanmış ise	10	0	
Hibe desteğinden ilk kez yararlanacak ise		10	
6- Başvuru sahibinin Bakanlık kayıt sistemine kayıtlı olması			
Başvuru sahibinin 2020 yılında Bakanlık kayıt sistemine kayıtlı olması durumunda	10	5	
Başvuru sahibinin Bakanlık kayıt sistemine beş yıldan az süredir kayıtlı olması durumunda		7	
Başvuru sahibinin Bakanlık kayıt sistemine beş yıldan fazla süredir kayıtlı olması durumunda		10	
7- Türk Malı (yerli) makine kullanımı			
Taahhütte bulunan	5	5	
8- Sektör Önceliği^{5*****}			
A- Ulusal öncelikli yatırım konusunda proje sunulması			
B- İl öncelikleri/öncelikli sektörler esasına göre proje sunulması			
9- ^{6*****}İşletmenin sunduğu son 3 yıllık mali bilançosunda vergi öncesi zarar (eksi mali bilanço) görünmesi			
GENEL TOPLAM			

^{1*}Genç girişimci: Başvuru tarihi itibarıyla, yaş olarak 18 yaşını doldurmuş 41 yaşından gün almamış gerçek kişi.

^{2**}Engelli bireyler başvurularında bu durumlarını belgeleyeceklerdir.

^{3***}Coğrafi işaret: Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından kökeninin bulunduğu yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş ürünü gösteren işarettir. Coğrafi işaret menşe adı ya da mahreç işareti olarak tescil edilir. Türk Patent ve Marka Kurumu veri tabanından kontrol edilecektir.

^{4****}Organik ürün işleme, kurutma, dondurma, paketlenme ve depolama yatırımları için: Yatırımın niteliğine (yeni, tamamlama veya kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyona yönelik yatırım) ve proje konusuna (TÜİ, TÜY, YEÜ, SÜİ, HOG) bakılmaksızın 25 puan verilir.

^{5*****}YEÜ'ye yönelik yeni tesis, tamamlama, kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve modernizasyon yatırımları, ulusal öncelikli yatırım olarak değerlendirilir ve bu yatırımlara toplam puana ek olarak 20 puan verilir. İl öncelikleri esasına göre uygun proje sunulmuş ise toplam puana ek olarak; 1 inci öncelikli sektöre 15 puan, 2 nci öncelikli sektöre 10 puan, 3 üncü öncelikli sektöre 5 puan verilir.

6***** İşletmenin sunduğu üç yıllık mali bilançosunda; geçmiş faaliyet dönemlerinde vergi sonrası net kârı negatif ise “dönem net zararı” vergi öncesi zarar görünen her yıl için (-) 20 puan düşülür.

7***** Yeni tesis ve tamamlama konusundaki proje başvurularında yatırım yerinin mülkiyeti yatırımcıya ait ise proje konusuna (TÜİ, TÜY, YEÜ, SÜİ, HOG) bakılmaksızın ek 20 puan verilir.

8.5 BAŞVURULARIN GENEL DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

a) Proje ön değerlendirme kriterlerinden toplamda altmış ve üzerinde puan almış olan proje başvuruları, değerlendirme rehberi ve Ek-4’te yer alan "Genel Değerlendirme Cetveli" kriterlerine göre puanlandırılır. Bu puanlamalarda başvuru sahiplerinin;

- Projenin uygulandığı dönem boyunca faaliyetlerini sürdürebilmeleri ve gerekirse projenin finansmanını sağlayacak istikrarlı ve yeterli mali kaynaklara sahip olmaları,
- Teklif edilen projeyi başarıyla tamamlayabilmek için planlanan projenin konusu hakkında gereken profesyonel yeterliliklere sahip olmaları, dikkate alınır.

b) Ayrıca, projenin uygunluğu, teklif çağrısında belirtilen amaçlarla tutarlı olması, kalitesi, katma değeri, sürdürülebilirliği ve maliyet etkinliği gibi unsurlar da gözetilir.

c) Genel değerlendirme kriterleri puanlama amacıyla bölümlere ve alt bölümlere ayrılmıştır. Her alt bölüme, aşağıdaki kurallar uyarınca 1 ve 5 arasında bir puan verilir.

- 1 = Çok zayıf,
- 2 = Zayıf,
- 3 = Yeterli,
- 4 = İyi,
- 5 = Çok iyi.

ç) Ek-4’teki Genel Değerlendirme Cetvellerinde yer alan "Bölüm 1. Mali Yapısı ve Proje Gerçekleştirebilme Kapasitesi" kriterlerinden asgari yeterli puanın 12 (on iki) olması gerekir. Toplamda 12 (on iki)’den daha az puan alındığı takdirde teklifin değerlendirilmesine devam edilmez.

d) Ek-4’teki Genel Değerlendirme Cetvelinde yer alan "Bölüm 2. Uygunluk" kriterlerinden asgari yeterli puanın 18 (on sekiz) olması gerekir. Toplamda 18 (on sekiz)’den daha az puan alındığı takdirde teklifin değerlendirilmesine devam edilmez.

e) Genel değerlendirme kriterlerinden toplam 65 (altmış beş) ve üzeri puan alan yatırım başvurularının değerlendirilmesine devam edilir, 65 (altmış beş)’in altında puan alan proje başvuruları ise iptal edilir.

EK-4 Genel Değerlendirme Cetveli

Bölüm	Azami Puan	Proje Puanı
1.Mali yapısı ve proje gerçekleştirebilme kapasitesi	20	
1.1 Başvuru sahibi proje yönetimi konusunda yeterli tecrübeye sahip midir?	5	
1.2 Başvuru sahibi yeterli teknik uzmanlığa sahip midir? (Özellikle ele alınacak konulara ilişkin bilgi)	5	
1.3 Başvuru sahibi sürekli ve yeterli mali kaynaklara sahip midir?	5	
1.4 Başvuru sahibi yeterli idari kapasiteye sahip midir? (Personel, donanım ve projenin bütçesini idare etme kapasitesi dahil)	5	
2. Uygunluk	25	
2.1 Teklif, program amaçları ve öncelikleri ile ne kadar ilişkilidir?	5	
2.2 Yatırım, yörede kırsal fakirliğin azaltılması ve gelir getirici faaliyetlerin geliştirilmesine ne ölçüde katkı sağlamaktadır?	5	
2.3 İlgili taraflar ne açıklıkta tanımlanmış ve stratejik olarak seçilmişler? (Araçlar, nihai faydalanıcılar ve hedef kitleler)	5	
2.4 Teklif edilen hedef kitlenin ihtiyaçları ve nihai faydalanıcılar ne açıklıkta tanımlanmış? Teklif bunları uygun bir biçimde ele alıyor mu?	5	
2.5 Teklif yenilikçi ve katılımcı yaklaşımlar, iyi uygulama modelleri ile beraber çevre koruma gibi katma değer unsurlarını ne derecede ihtiva etmektedir?	5	
3. Metodoloji	25	

3.1. Teklifte yer alan faaliyetler uygulanabilir ve belirlenmiş olan hedef ve beklentiler ile uyumlu mudur?	5	
3.2. Genel olarak faaliyetlerin tasarımı ne düzeyde bütünlük arz etmektedir? Özellikle karşılıklı muhtemel sorunlar önceden incelenmiş, dış etkenler değerlendirilmiş ve faaliyetler izleme değerlendirmeye imkân verecek şekilde tasarlanmış mıdır?	5	
3.3. Hedef grupların ve faydalananların faaliyet içindeki mevcudiyeti ve katılım düzeyi yeterli midir?	5	
3.4. Faaliyet planı açık ve uygulanabilir midir?	5	
3.5. Teklifte faaliyet çıktısı ile ilgili olarak objektif değerlendirme göstergeleri mevcut mudur?	5	
4. Sürdürülebilirlik	20	
4.1. Faaliyetlerin hedef kitle üzerindeki somut etkisi ne düzeydedir?	5	
4.2. Teklifin yaygın (çarpan) etkisi var mıdır? (Bilginin yayılması ile faaliyet çıkarlarının tekrar edilebilirliği ve yaygınlaştırılması da dahil)	5	
4.3. Sunulan faaliyetin beklenen sonuçları sürdürülebilir nitelikte midir? ☐ Mali bakımdan (Mali destek çekildikten sonra da faaliyet sürdürülebilir midir? Nasıl?) ☐ Kurumsal bakımdan (Faaliyeti destekleyen yapılar faaliyetin sona ermesini takiben yerinde kalacak mıdır? Faaliyet sonuçları yerel düzeyde "sahiplenilecek" midir?)	5	
4.4. Yatırımın rekabet gücü ne düzeydedir?	5	
5. Bütçe ve maliyet etkinliği	10	
5.1. Öngörülen giderler ile ilgili beklenen sonuçların oranı tatminkâr mıdır?	5	
5.2. Öngörülen harcamalar faaliyetlerin uygulanabilirliği açısından gerekli midir?	5	
Toplam Puan	100	

NOT 1- Değerlendirmeye devam edilebilmesi için Bölüm 1 en az 12 puan, Bölüm 2 en az 18 puan olmalıdır.

NOT 2- Toplam 65 ve üzeri puan alanlar hibe desteğine uygun görülür. Nihai puan hesabına geçilir.

8.6 İL PROJE DEĞERLENDİRME RAPORU

a) Proje başvurusunda bulunmuş ve değerlendirme neticesinde ön değerlendirme kriterlerinden altmış ve üzeri, genel değerlendirme kriterlerinden de altmış beş ve üzeri puan almış olan başvurulara ait ön değerlendirme puanının %75'i ve genel değerlendirme puanının %25'i toplanarak elektronik ağ üzerinde nihai puan belirlenir.

ÖRNEK: Ön değerlendirme tablosundan $60 * \%75 = 45$ puan
Genel değerlendirme tablosundan $65 * \%25 = 16,25$ puan
TOPLAM PUAN $45 + 16,25 = 61,25$ puan

Not: Ön değerlendirmede geçerli alt limit 60 (altmış) puan ve genel değerlendirmede geçerli alt limit 65 (altmış beş) puan olduğunda nihai puanı en az 61,25 olan projeler uygun kabul edilecektir.

b) Nihai puanı belirlenen başvurular, EK-5'te yer alan ekonomik yatırımlara ait sektörel bazda il öncelik sıralamaları dikkate alınarak aldıkları nihai puana göre en büyükten en küçüğe doğru sıralanır. Nihai puanlarına göre teklif listeleri hazırlanır. Genel değerlendirme raporu, değerlendirme sonuç tablosu ve program teklif listelerinin elektronik ağ üzerinden alınan çıktısı komisyonca imzalanarak Genel Müdürlüğe gönderilir.

c) Başvuru sahiplerince elektronik ağ üzerinden yapılan başvurular ve dosyalar Bakanlığın uygun gördüğü süre boyunca muhafaza edilir.

ç) Tüm yatırım tekliflerine ait genel değerlendirme raporları ve değerlendirme sonuç tabloları da iki nüsha olarak hazırlanır ve il müdürlüğünde muhafaza edilir.

d) Başvuru sahibinin hibe başvuru formunda belirtmiş olduğu yatırımın niteliği (Yeni tesis/kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması/kapasite artırımı/teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon) ile projenin konusu (TÜİ- Tarımsal Ürünlerin İşlenmesi, Kurutulması, Dondurulması, Paketlenmesi ve Depolanması/TÜY- Tarımsal Üretim Yönelik Sabit Yatırımlar/YEÜ- Yenilenebilir Enerji Üretim Tesisi/SÜİ- Su Ürünleri Yetiştiriciliği/HOG- Hayvansal ve Bitkisel Orijinli Gübre İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması) sunmuş olduğu projenin içeriği ile uyumlu olacaktır.

Örneğin;

- Mevcut süt işleme tesisine veya başvuru konuları içinde yer alan hayvansal ürün işleyen faal bir tesise ait soğuk hava deposu için başvuruda bulunulması halinde; hibe başvuru formunda yatırımın niteliği kapasite artırımı, projenin konusu ise TÜİ altında yer alan TÜİ-C (Hayvansal ürünlerin işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanması) olmalıdır. Aksi takdirde, örneğin projenin konusu TÜİ-Ç (Soğuk hava deposu) olarak belirtilmiş ise başvuru iptal edilir.
- Mevcut un fabrikasına veya başvuru konuları içinde yer alan başka bir tesise ilave çelik silo başvurusunda bulunulması halinde; hibe başvuru formunda yatırımın niteliği kapasite artırımı, projenin konusu ise TÜİ altında yer alan TÜİ-B (Bitkisel ürünlerin işlenmesi, , kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanması) olmalıdır. Aksi takdirde, örneğin projenin konusu TÜİ-Ç (Çelik silo ve soğuk hava deposu) olarak belirtilmiş ise başvuru iptal edilir.
- Yeni tesis başvuruları ve yarım kalmış tesisler hariç, faal tesisler için yenilenebilir enerji ile ilgili başvuru yapılacak ise yatırımın niteliği teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon, başvuru konusu YEÜ olmalıdır. Başvuru projesinin, mevcut süt işleme tesisinin enerji ihtiyacının yenilenebilir enerji kaynağından karşılanmasına yönelik hazırlanması halinde; hibe başvuru formunda yatırımın niteliği teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon, projenin konusu ise YEÜ (yenilenebilir enerji üretim tesisi) olmalıdır. Aksi takdirde, örneğin projenin konusu TÜİ altında yer alan TÜİ-C olarak belirtilmiş ise başvuru iptal edilir.
- Mevcut seralarda kullanılmak üzere yenilenebilir enerji başvurusu teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon olarak yapılabilir. Mevcut seralar için tamamlama başvurusunda bulunulamaz.

Başvuru Yapılabilecek Proje Konu Kodları Tablosu

	EKONOMİK YATIRIMLAR PROJE KONU KODLARI																
	TÜİ				TÜY							YEÜ	SÜİ		HOG		
YATIRIMIN NİTELİĞİ	A	B	C	Ç	A	B	C	Ç	D	E	F		A	B	A	B	
01 - YENİ TESİS	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	X	X	X	X	X
02- KISMEN YAPILMIŞ (TAMAMLAMA)	X	X	X	-	-	X	X	X	X	-	-	-	X	X	X	X	X
03 - KAPASİTE ARTIRIMI,	X	X	X	-	-	X	X	X	X	-	-	-	X	X	X	X	X
04 - TEKNOLOJİ YENİLEME VE/VEYA MODERNİZASYON	X	X	X	-	X	X	X	X	X	X	-	X	X	X	X	X	X

X: Başvuru yapılır.

- : Başvuru yapılamaz.

Yukarıda belirtilen konularla ilgili sektör kısıtları için üçüncü bölüme bakınız.

Ekonomik Yatırımlar Konu Başlıkları

Konu Adı	Konu Kodu	Alt Konu Kodu	Alt Konu Adı
Tarımsal Ürünlerin İşlenmesi, Kurutulması, Dondurulması, Paketlenmesi ve Depolanması	TÜİ	A	Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması
		B	Bitkisel Ürünlerin İşlenmesi, Kurutulması, Dondurulması, Paketlenmesi ve Depolanması
		C	Hayvansal Ürünlerin İşlenmesi, Kurutulması, Dondurulması, Paketlenmesi ve Depolanması
		Ç	Çelik Silo ve Soğuk Hava Deposu
Tarımsal Üretime Yönelik Sabit Yatırımlar	TÜY	A	Modern Yeni Seralar
		B	Büyükbaş Hayvancılık İçin Sabit Yatırımlar
		C	Küçükbaş Hayvancılık İçin Sabit Yatırımlar
		Ç	Kanatlı Yetiştiriciliği İçin Sabit Yatırımlar
		D	Kültür Mantarı Üretimine Yönelik Sabit Yatırımlar
		E	Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Kesimhaneleri
F	Kanatlı Kesimhaneleri		
Yenilenebilir Enerji Üretim Tesisi	YEÜ		
Su Ürünleri Yetiştiriciliği	SÜİ	A	Denizlerde Yetiştiricilik
		B	İç Sularda Yetiştiricilik
Hayvansal ve Bitkisel Orijinli Gübre İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması	HOG	A	Hayvansal Orijinli Gübre
		B	Bitkisel Orijinli Gübre

EK-5 Ekonomik Yatırımlara Ait Sektörel Bazda İl Öncelik Sıralaması

İli	*SEKTÖREL BAZDA PROJE KONUSU KODLARI															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1 ADANA	TÜY A	TÜY Ç	TÜY E	TÜY C	TÜY B	TÜY F	TÜY D	TÜİ B	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜİ C	SÜİ A	SÜİ B	YEÜ	HOG A	HOG B
2 ADIYAMAN	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	YEÜ	SÜİ B	HOG A	HOG B	
3 AFYONKARAHİSAR	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	YEÜ	SÜİ B	HOG A	HOG B	
4 AĞRI	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY A	TÜY E	TÜY F	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	HOG A	HOG B	SÜİ B	YEÜ	
5 AMASYA	TÜİ B	TÜİ Ç	TÜİ C	TÜİ A	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	HOG A	HOG B	YEÜ	SÜİ B	
6 ANKARA	TÜY B	TÜY C	TÜY A	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	YEÜ	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ A	TÜİ Ç	HOG A	HOG B	SÜİ B	
7 ANTALYA	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY D	TÜY Ç	TÜY E	TÜY F	YEÜ	SÜİ B	SÜİ A	HOG A	HOG B
8 ARTVİN	SÜİ B	SÜİ A	TÜY C	TÜY B	TÜY A	TÜY E	TÜY Ç	TÜY D	TÜY F	TÜİ C	TÜİ B	TÜİ Ç	TÜİ A	HOG A	HOG B	YEÜ
9 AYDIN	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	YEÜ	SÜİ A	SÜİ B	HOG A	HOG B
10 BALIKESİR	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY A	TÜY F	TÜY D	TÜY E	YEÜ	SÜİ A	SÜİ B	HOG A	HOG B
11 BİLECİK	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY A	TÜY E	TÜY F	YEÜ	HOG A	HOG B	SÜİ B	
12 BİNGÖL	TÜY B	TÜY C	SÜİ B	TÜİ B	TÜİ C	TÜY E	TÜY F	YEÜ	TÜY A	TÜY Ç	TÜİ A	TÜİ Ç	TÜY D	HOG A	HOG B	
13 BİTLİS	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	YEÜ	SÜİ B	HOG A	HOG B	
14 BOLU	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY A	TÜY E	TÜY F	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ B	TÜİ A	HOG A	HOG B	YEÜ	SÜİ B	
15 BURDUR	TÜY B	TÜY A	TÜY Ç	TÜY D	TÜY C	TÜY F	TÜY E	TÜİ C	TÜİ B	TÜİ Ç	TÜİ A	YEÜ	HOG A	HOG B	SÜİ B	

16	BURSA	TÜİ B	TÜİ Ç	TÜİ C	TÜİ A	TÜY B	TÜY A	TÜY C	TÜY E	TÜY Ç	TÜY D	TÜY F	HOG A	HOG B	SÜİ B	SÜİ A	YEÜ
17	ÇANAKKALE	TÜİ B	TÜİ Ç	TÜİ C	TÜİ A	TÜY A	TÜY C	TÜY B	TÜY D	TÜY E	TÜY Ç	TÜY F	YEÜ	SÜİ A	SÜİ B	HOG A	HOG B
18	ÇANKIRI	TÜİ Ç	TÜY B	TÜY F	TÜY E	TÜY A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ A	TÜY D	TÜY Ç	TÜY C	YEÜ	SÜİ B	HOG A	HOG B	
19	ÇORUM	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	YEÜ	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	HOG A	HOG B	SÜİ B	
20	DENİZLİ	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	YEÜ	SÜİ B	HOG A	HOG B	
21	DIYARBAKIR	TÜY B	TÜİ Ç	TÜİ B	TÜİ C	TÜY C	TÜY Ç	TÜİ A	TÜY E	TÜY F	TÜY D	HOG A	HOG B	SÜİ B			
22	EDİRNE	TÜİ B	TÜİ Ç	TÜİ C	TÜİ A	TÜY C	TÜY B	TÜY D	TÜY A	TÜY Ç	TÜY F	TÜY E	YEÜ	HOG A	HOG B	SÜİ A	SÜİ B
23	ELAZIĞ	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	SÜİ B	YEÜ	HOG A	HOG B	
24	ERZİNCAN	TÜİ B	TÜİ C	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	YEÜ	TÜİ Ç	TÜY D	HOG A	HOG B	TÜY A	TÜİ A	TÜY E	TÜY F	SÜİ B	
25	ERZURUM	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	YEÜ	SÜİ B	HOG A	HOG B	
26	ESKİŞEHİR	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	HOG A	HOG B	YEÜ	SÜİ B	
27	GAZİANTEP	TÜY B	TÜY C	TÜİ B	TÜİ C	YEÜ	TÜİ Ç	HOG A	HOG B	TÜY Ç	TÜİ A	TÜY D	TÜY E	TÜY F	SÜİ B	TÜY A	
28	GİRESUN	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜY B	TÜY C	TÜY A	TÜY D	TÜY Ç	TÜY E	TÜY F	SÜİ A	SÜİ B	HOG A	HOG B	YEÜ
29	GÜMÜŞHANE	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	HOG A	HOG B	SÜİ B	YEÜ	
30	HAKKÂRİ	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	YEÜ	SÜİ B	HOG A	HOG B	
31	HATAY	TÜY A	TÜY C	TÜY B	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜY Ç	TÜİ B	TÜİ A	TÜİ C	TÜİ Ç	YEÜ	SÜİ A	SÜİ B	HOG B	HOG A
32	ISPARTA	YEÜ	TÜİ B	TÜİ A	TÜİ Ç	TÜİ C	TÜY B	TÜY C	TÜY D	TÜY A	TÜY Ç	TÜY E	TÜY F	SÜİ B	HOG A	HOG B	
33	İÇEL (MERSİN)	TÜY A	TÜİ B	YEÜ	TÜİ Ç	TÜİ C	TÜİ A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	SÜİ A	SÜİ B	HOG A	HOG B
34	İSTANBUL	TÜİ C	TÜİ B	TÜY A	TÜİ Ç	YEÜ	TÜİ A	TÜY D	TÜY B	TÜY C	TÜY E	SÜİ A	TÜY F	HOG A	HOG B	TÜY Ç	SÜİ B
35	İZMİR	TÜİ B	TÜİ C	TÜY B	TÜY A	TÜİ A	TÜY C	SÜİ A	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜİ Ç	HOG A	HOG B	SÜİ B	
36	KARS	TÜİ Ç	TÜİ C	TÜİ B	TÜİ A	TÜY Ç	TÜY C	TÜY B	TÜY F	TÜY E	TÜY D	TÜY A	HOG A	HOG B	YEÜ	SÜİ B	
37	KASTAMONU	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜY B	TÜY C	TÜY A	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	YEÜ	SÜİ B	SÜİ A	HOG A	HOG B
38	KAYSERİ	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	YEÜ	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	SÜİ B	HOG A	HOG B	
39	KIRKLARELİ	TÜY B	TÜY C	TÜY A	TÜY D	TÜY E	TÜY Ç	TÜY F	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	YEÜ	HOG A	HOG B	SÜİ B	
40	KIRŞEHİR	TÜY C	TÜY B	TÜY Ç	TÜY A	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜİ B	TÜİ A	TÜİ C	TÜİ Ç	YEÜ	SÜİ B	HOG A	HOG B	
41	KOCAELİ	TÜY B	TÜY Ç	TÜY C	TÜY A	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ A	TÜİ Ç	SÜİ A	SÜİ B	HOG A	HOG B	YEÜ
42	KONYA	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜY B	TÜY C	TÜY A	TÜY D	TÜY Ç	TÜY E	TÜY F	YEÜ	HOG A	HOG B	SÜİ B	
43	KÜTAHYA	TÜY B	TÜY C	TÜY A	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	YEÜ	SÜİ B	HOG A	HOG B	
44	MALATYA	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜY C	TÜY B	TÜY Ç	TÜY D	YEÜ	SÜİ B	HOG A	TÜY E	TÜY F	TÜİ A	TÜY A	HOG B	
45	MANİSA	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	YEÜ	HOG A	HOG B	SÜİ B	
46	KAHRAMANMARAŞ	TÜY B	TÜY C	TÜY A	TÜY D	TÜY Ç	TÜY E	TÜY F	TÜİ B	TÜİ Ç	TÜİ C	TÜİ A	YEÜ	SÜİ B	HOG A	HOG B	
47	MARDİN	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ A	TÜİ Ç	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	YEÜ	HOG A	HOG B	SÜİ B	
48	MUĞLA	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	SÜİ A	SÜİ B	YEÜ	HOG A	HOG B
49	MUŞ	TÜY B	TÜY C	TÜİ C	TÜİ B	TÜİ Ç	TÜY E	TÜY A	YEÜ	HOG A	HOG B	SÜİ B	TÜY Ç	TÜY D	TÜİ A	TÜY F	
50	NEVŞEHİR	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	SÜİ B	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY D	TÜY Ç	TÜY E	TÜY F	YEÜ	HOG A	HOG B	
51	NİĞDE	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY A	TÜY F	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	YEÜ	HOG A	HOG B	SÜİ B	
52	ORDU	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY A	TÜY D	TÜY E	TÜY F	SÜİ A	SÜİ B	YEÜ	HOG A	HOG B

53	RİZE	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	SÜİ A	SÜİ B	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY A	TÜY F	HOG A	HOG B	
54	SAKARYA	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜY A	TÜY C	TÜY B	TÜY D	TÜY E	TÜY Ç	TÜY F	SÜİ B	SÜİ A	HOG A	HOG B	YEÜ
55	SAMSUN	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY D	TÜY Ç	TÜY E	TÜY F	SÜİ A	SÜİ B	YEÜ	HOG A	HOG B
56	ŞİRT	TÜİ B	YEÜ	TÜİ Ç	TÜY B	TÜY C	SÜİ B	TÜY Ç	TÜY D	TÜY A	TÜİ A	TÜİ A					
57	SİNOP	SÜİ A	SÜİ B	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY A	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ B	TÜİ A	YEÜ	HOG A	HOG B
58	SİVAS	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY A	TÜY F	YEÜ	SÜİ B	HOG A	HOG B	
59	TEKİRDAĞ	TÜY B	TÜY C	TÜY A	TÜY D	TÜY Ç	TÜY E	TÜY F	TÜİ C	TÜİ B	TÜİ A	TÜİ Ç	HOG A	HOG B	YEÜ	SÜİ A	SÜİ B
60	TOKAT	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ A	TÜİ Ç	TÜY A	TÜY C	TÜY B	TÜY D	TÜY Ç	TÜY E	TÜY F	YEÜ	SÜİ B	HOG A	HOG B	
61	TRABZON	SÜİ A	SÜİ B	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	YEÜ	HOG A	HOG B
62	TUNCELİ	TÜY C	TÜY B	TÜY Ç	TÜY A	TÜY D	TÜY E	TÜY F	SÜİ B	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	YEÜ	HOG A	HOG B	
63	ŞANLIURFA	TÜY B	TÜY A	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	YEÜ	SÜİ B	HOG A	HOG B	
64	UŞAK	TÜY A	TÜY C	TÜY B	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ A	TÜİ Ç	HOG A	HOG B	YEÜ	SÜİ B	
65	VAN	TÜY C	TÜY B	TÜY A	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜİ C	TÜİ B	TÜİ Ç	TÜİ A	YEÜ	SÜİ B	HOG A	HOG B	
66	YOZGAT	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY A	TÜY E	TÜY F	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	YEÜ	HOG A	HOG B	SÜİ B	
67	ZONGULDAK	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY E	TÜY D	TÜY Ç	TÜY F	YEÜ	SÜİ A	SÜİ B	HOG A	HOG B
68	AKSARAY	TÜİ C	TÜİ B	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜY B	TÜY C	TÜY A	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	YEÜ	HOG A	HOG B	SÜİ B	
69	BAYBURT	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜY A	TÜİ C	TÜİ B	TÜİ A	TÜİ Ç	SÜİ B	HOG A	HOG B	YEÜ	
70	KARAMAN	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	YEÜ	SÜİ B	HOG A	HOG B	
71	KIRIKKALE	TÜY B	TÜY C	TÜY A	TÜY D	TÜY Ç	TÜY F	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	YEÜ	HOG A	HOG B	SÜİ B		
72	BATMAN	TÜİ B	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜY C	TÜY B	TÜY A	TÜY Ç	TÜY E	TÜY F	SÜİ B	HOG A	HOG B	YEÜ			
73	ŞIRNAK	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜY A	TÜY C	TÜY B	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	YEÜ	SÜİ B	HOG A	HOG B	
74	BARTIN	TÜY B	TÜY C	TÜY A	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	SÜİ A	SÜİ B	HOG A	HOG B	YEÜ
75	ARDAHAN	TÜİ C	TÜİ B	TÜİ Ç	TÜİ A	TÜY B	TÜY C	TÜY E	TÜY Ç	TÜY F	TÜY A	TÜY D	SÜİ B	YEÜ	HOG A	HOG B	
76	İĞDIR	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	YEÜ	HOG A	HOG B	SÜİ B	
77	YALOVA	TÜİ B	TÜİ A	TÜİ Ç	TÜİ C	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY D	TÜY Ç	TÜY E	TÜY F	YEÜ	SÜİ A	SÜİ B	HOG A	HOG B
78	KARABÜK	TÜİ A	TÜİ B	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜY A	TÜY B	TÜY C	TÜY Ç	TÜY D	TÜY E	TÜY F	HOG A	HOG B	YEÜ	SÜİ B	
79	KİLİS	TÜİ B	TÜİ A	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜY C	TÜY B	TÜY Ç	TÜY A	TÜY D	TÜY E	TÜY F	YEÜ	HOG A	HOG B	SÜİ B	
80	OSMANİYE	TÜY Ç	TÜİ B	TÜİ C	TÜY A	TÜY B	TÜİ Ç	YEÜ	TÜY C								
81	DÜZCE	TÜİ B	TÜY B	TÜY C	TÜİ C	TÜİ Ç	TÜY E	TÜİ A	TÜY D	TÜY Ç	TÜY A	TÜY F	YEÜ	SÜİ A	SÜİ B	HOG B	HOG A

*SEKTÖREL BAZDA PROJE KONUSU VE KODLARI

TÜİ	TARIMSAL ÜRÜNLERİN İŞLENMESİ, KURUTULMASI, DONDURULMASI, PAKETLENMESİ VE DEPOLANMASI
	A-Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması
	B-Bitkisel Ürünlerin İşlenmesi, Kurutulması, Dondurulması, Paketlenmesi ve Depolanması
	C-Hayvansal Ürünlerin İşlenmesi, Kurutulması, Dondurulması, Paketlenmesi ve Depolanması
	Ç-Çelik Silo ve Soğuk Hava Deposu
TÜY	TARIMSAL ÜRETİME YÖNELİK SABİT YATIRIMLAR
	A-Modern Yeni Seralar
	B-Büyükbaş Hayvancılık İçin Sabit Yatırımlar
	C-Küçükbaş Hayvancılık İçin Sabit Yatırımlar
	Ç-Kanatlı Yetiştiriciliği İçin Sabit Yatırımlar
	D-Kültür Mantarı Üretimine Yönelik Sabit Yatırımlar
	E-Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Kesimhaneleri
F-Kanatlı Kesimhaneleri	
YEÜ	YENİLENEBİLİR ENERJİ ÜRETİM TESİSLERİ
SÜİ	SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ
	A-Denizlerde Yetiştiricilik
	B-İç Sularda Yetiştiricilik
	HAYVANSAL VE BİTKİSEL ORJİNİLİ GÜBRE İŞLENMESİ, PAKETLENMESİ VE DEPOLANMASI
HOG	A-Hayvansal Orijinli Gübre
	B-Bitkisel Orijinli Gübre

NOT: Sektörel bazda il öncelik sıralamasına ilişkin EK-5 tablosunda ilin proje öncelik sıralamasında proje konusu kodu bulunmadığı halde 2020/24 nolu Tebliğin yatırım konularından başvuru olması halinde mevcut öncelik sıralamasını değiştirmeyecek şekilde, olmayan proje konusu kodu sıralamanın sonuna eklenerek başvurusu yapılan projeler değerlendirilmeye alınır.

İl değerlendirme komisyonu bu başvuruların kabul edilmesi ve proje başvurularının il düzeyinde değerlendirilmesi için karar olarak Genel Müdürlüğe bilgi verir.

8.7 HİBE BAŞVURUSUNUN REDDEDİLME NEDENLERİ

a) İl proje değerlendirme komisyonu tarafından değerlendirme kriterlerine göre yapılan inceleme sonucu alınan proje başvurularının reddedilme kararı, tüm projelerle ilgili Genel Müdürlük onayı tamamlandıktan sonra il müdürlüğü tarafından proje sahiplerine bildirilir.

b) Başvuruyu reddetme kararının bu maddedeki gerekçelere dayanması zorunludur:

- Başvurunun son başvuru tarihinden sonra alınması,
- Başvuru sahibinin 2020/24 sayılı Tebliğde belirtilen şartlara sahip olmaması,
- Başvuruya konu faaliyetin program kapsamında olmaması,
- Sera, çelik silo ve soğuk hava depolarında yenilenebilir enerji üretim tesisleri hariç, tamamlama, kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon için hibe başvurusu yapılması,
- Başvurunun uygulama için öngörülen azami süreyi aşması,
- Hibeye esas proje tutarının ve talep edilen katkının duyurulmuş olan azami miktarı aşması,
- Projenin teknik yapılabilirliği ile yatırım faaliyetine uygunluğunun yetersiz olması ve maliyetlerin piyasa fiyatlarına uygun olmaması,
- Başvuru formu ve ekleri içindeki bütçe rakamlarının birbirleri ile tutarsız olmaları,
- Yatırımla ilgili, başvuruda sunulan bilgi ve belgelerle yatırım konusu ve/veya yatırım yerinin uyumsuz olması,
- Başvurunun, ön değerlendirme kriterlerine göre belirlenmiş minimum puanın altında kalması,
- Başvurunun, ön değerlendirme kriterlerine göre belirlenmiş minimum puanın üzerinde olmasına rağmen genel değerlendirme kriterlerine göre belirlenmiş minimum puanın altında kalması,

- Bütün yatırım konularında; 22/11/1984 tarihli ve 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu kapsamında konulan şerh için ilgili kurumdan yatırım yapılmasında sakınca olmadığına dair belge alınmış yatırım yerleri ile organize sanayi bölgesi, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi ve ihtisas küçük sanayi sitesi tarafından yatırım yerlerine konulan ipotek veya şerhler, organize sanayi bölgelerinin kuruluşunda kullanılan krediler nedeniyle konulan ipotek ve şerhler ile 2020/24 nolu Tebliğ kapsamında yapılacak başvurular için yatırım yerinin kiralanmış olması durumunda kira sözleşmeleri nedeniyle yatırım yerlerine konulan şerhler hariç, yatırım yerinin tapu kaydında ipotek, haciz, ihtiyati tedbir ve yatırımın sürdürülebilirliğini etkileyebilecek şerhler bulunması ve/veya hakkında açılmış dava olması,
- Kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon konularında, mevcut tesisin faaliyeti ile ilişkili olarak bankalarca başvuru sahibi adına daha önce kullanılan kredi nedeniyle konulan ipotek için ilgili bankadan geri ödemelerin düzenli yapıldığına dair belge almış olanlar ile program kapsamında daha önce hibe desteğinden yararlanmış olan tesisler için sözleşmeleri gereği konulan şerhler hariç yatırım yerinin ipotekli, şerhli, icraya verilmiş ve/veya hakkında açılmış dava olması,
- Başvurunun elektronik ağ üzerinden yapılmamış olması,
- Başvurunun ve yapılan satın alımların 2020/24 nolu Tebliğ ve bu uygulama rehberinde belirtilen usul ve esaslara göre hazırlanmamış veya gerçekleştirilmemiş olması,
- Hibeye esas proje tutarının 250.000 Türk Lirasının altında olması,
- Başvuru sırasında ve sözleşme yapılmadan önce başvuru sahibinin iflas etmiş veya projenin tasfiye halinde olması, başvuru sahibinin işlerinin mahkemelerce idare ediliyor olması, alacaklılarıyla herhangi bir düzenlemeye girmiş olması, iş veya faaliyetlerini askıya almış olması, bu meselelerle ilgili bir dava veya takip konusu bulunması veya yürürlükteki mevzuat ve düzenlemelerde yeri olan bir prosedür dolayısı ile bunlara benzer bir durumda olması,
- Yatırımcının; kamu haklarından mahrum olması, ağır hapis veya 6 (altı) aydan fazla hapis cezasının olması veya affa uğramış olsa bile hırsızlık, dolandırıcılık, güveni kötüye kullanma, görevi kötüye kullanma, rüşvet, irtikap, nitelikli zimmet, sahtecilik, hileli iflas suçu işlemiş olması, milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olması, tutuklu bulunması, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırması, Devlet sırlarını açığa vurma, Devletin şahsiyetine karşı işlenmiş suçlar ile yatırımcının profesyonel faaliyetlerini ilgilendiren bir suçtan kesin hüküm ve/veya idari bir karar olması veya ülkenin mali çıkarlarına zarar verici herhangi bir suçtan dolayı kesinleşmiş mahkûmiyeti olması,
- Program bütçesinin yetersiz olması,
- Farklı gerçek/tüzel kişilerce hazırlanmış olsa dahi aynı yatırım alanlarında birbirleri ile ortak ekonomik ve/veya çıkar ilişkileri bulunan veya birbirlerini tamamlayan projelerle müracaat edilmesi,
- Beş yıllık izleme süresinin ilk üç yılında aynı yatırım konusunda hibe desteğinden faydalanmış olması,
- Özgün olmayan ve birbirinden kopyalanarak hazırlanan projeler ile başvuruda bulunulması,
- Başvuru sahiplerinin, başvuru sırasında veya sözleşme yapılmadan önce gerçeğe aykırı beyanda bulduklarının tespit edilmesi.

DİKKAT

Gerçek kişiler ile bilançosu olmayan yeni kurulmuş tüzel kişilerin, mali durumlarını gösteren açıklayıcı, destekleyici bilgi ve belge sunmaları halinde “mali yapısı ve proje gerçekleştirilmesi kapasitesi” değerlendirilirken başvuru sahibi lehine puanlama yönünden dikkate alınacaktır.

Not 1 Tüzel kişiler için Bakanlık nezdinde tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili olan kişi veya kişilerin bilgileri Bakanlığa sunulmuş olan noter onaylı imza sirkülerinde yer almalıdır. Birden fazla kişinin münferit olarak tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili olduğu durumlarda, başvuru formunda bir kişinin bilgilerinin belirtilmesi gerekmektedir. Bu durumda, yetkili kişi için yapılması gereken tüm kontroller bu kişiler üzerinden yapılacaktır. Şayet, temsil ve ilzama yetkili olarak belirtilen kişiler müştereken yetkili ise müşterek imzaya yetkili olan kişilerin bilgilerinin de başvuru formunda belirtilmesi gerekmektedir. Bu durumda, yetkili kişi için yapılması gereken tüm kontroller başvuru formunda belirtilen kişiler üzerinden yapılacaktır.

Not 2 Yukarıda belirtilen durumlara ek olarak adli sicil ve/veya adli sicil arşiv kaydı sorgulamaları; başvuru sahibi gerçek kişi ise kendisi, anonim şirket ise yönetim kurulu üyeleri, limited şirket ise şirketi temsil ve ilzama yetkili kişi(ler), limited şirket ve şirketi temsil ve ilzama yetkili kişi yok ise şirket ortakları, kolektif şirket ise şirket ortakları, komandit şirket ise şirketi temsil ve ilzama yetkili sınırlı ortak ve sınırsız ortakları, üretici örgütü ise yönetim kurulu üyeleri için yapılacaktır.

Not 3 Kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon konularında; mevcut tesisin faaliyeti ile ilişkili olarak başvuru sahibi tarafından bankalardan alınan kredi nedeniyle yatırım yerinin ipotekli olması halinde, ilgili bankadan geri ödemelerinin düzenli yapıldığına dair resmi yazı alınır. Şayet tesisi kiraya veren kişinin kiraya vermeden önce kullandığı kredi nedeniyle tesis ya da parsel üzerine konulan ipotek var ise başvuru kabul edilmez.

DOKUZUNCU BÖLÜM

9. NİHAİ DEĞERLENDİRME KARARI VE HİBE SÖZLEŞMESİ

9.1 NİHAİ DEĞERLENDİRME KARARI

a) Nihai değerlendirme, bu maddede belirtilen hususlar dikkate alınarak merkez proje değerlendirme komisyonunca yapılır.

b) 2020/24 nolu Tebliğin bütçesi Bakanlıkça belirlenir.

- Ekonomik yatırımların bütçeleri, merkez proje değerlendirme komisyonu tarafından Bakanlığın destekleme politikalarına göre belirlenir. İllerin katsayıları; tarım alanları, kırsal nüfusları, tarımsal üretim değerleri ve işletme sayıları dikkate alınarak Bakanlık tarafından hesaplanır ve illerin yaklaşık bütçesi buna göre belirlenir.

- Program kapsamında başvuruların yapıldığı her il için Genel Müdürlük tarafından tahsis edilen ödenek miktarı kadar başvuruya hibe desteği sağlanır, değerlendirme nihai kararı söz konusu ödenek esas alınarak verilir. İlin yaklaşık bütçesinin yeterli olması durumunda program teklif listesinde yer alan tüm başvurular yatırım programına alınır.

- İlin bütçesinin tüm başvurular için yeterli olmaması durumunda; uygun olarak kabul edilen ekonomik yatırımlar konusundaki projeler aldıkları puana göre en büyükten en küçüğe doğru sıralanır. İlin bütçe imkânları dâhilinde en yüksek puan alan projelerden başlanarak projeler sırayla programa alınır.

• İllerin varsa artan bütçeleri toplanır ve bütçesi yetersiz olan illere katsayısı oranında dağıtılır. Bu işleme programa ayrılan bütçe bitinceye kadar devam edilerek illerin yatırım programı oluşturulur ve nihai değerlendirme kararı düzenlenir.

c) Genel Müdürlük gerekli gördüğünde il proje değerlendirme komisyonlarınca reddedilmiş ve/veya kabul edilmiş projeleri yeniden değerlendirme yetkisine sahiptir.

ç) Nihai değerlendirme kararı Genel Müdürlüğün onayı ile kesinleşir.

d) Bakanlığın bir başvuruyu reddetme ya da hibe vermeme kararı kesindir.

9.2 DEĞERLENDİRME SONUÇLARININ AÇIKLANMASI

a) Kesinleşen değerlendirme sonuçları Genel Müdürlükçe il müdürlüklerine yazılı olarak bildirilir. Ayrıca hibe desteğine hak kazanan başvuru sahiplerine ait proje numaraları “www.tarimorman.gov.tr” internet sitesinde yayımlanarak ilan edilir.

b) İl müdürlükleri kendilerine iletilen sonuçları, başvuru sahiplerinin başvuru formunda belirttikleri resmi adreslerine on gün içerisinde tebliğ eder.

9.3 HİBE SÖZLEŞMESİ

a) Hibe sözleşmesi, il müdürü ile hibe başvurusu sahibi arasında imzalanır.

b) Hibe sözleşmesinin içeriği ve formatı Bakanlık tarafından yayımlanan uygulama rehberinde tüm taraflara önceden duyurulur.

c) Başvuru sahipleri, hibe sözleşmesi aşamasında elektronik ağ üzerinden girişleri yapılan bilgi ve belgeler ile bu madde gereğince yapılan değişiklikler ve hibe sözleşmesi ekinde bulunması gereken diğer belgeleri de kapsayacak dosyayı il müdürlüğüne sunarlar. Sunulan bilgi ve belgelerin imzalı/parafı olması gerekir.

ç) Başvuru sahiplerinin hibe kaynaklarından yararlanabilmeleri için hibe sözleşmesi eki dokümanları tamamlayarak hibe sözleşmesini imzalamaları ön koşuldur.

d) Başvuru sahipleri, kendilerine yapılan bildirim takip eden otuz gün içerisinde il müdürlüklerine hibe sözleşmesi ve eki dokümanları ile projeye esas evrakı teslim etmek zorundadır. Ancak, son günün tatil gününe denk gelmesi halinde takip eden ilk iş günü mesai bitimine kadar evrak teslim edilebilir. İl proje yürütme birimince proje sahasında, projeye esas dosya ve evrak üzerinde en fazla 30 (otuz) gün süre içinde yapılacak inceleme sonrasında, 2020/24 nolu Tebliğe ve başvuru evrakına göre uygunluğu tespit edilen proje sahipleri ile il müdürlüğü arasında yer tespiti ve teslim tutanağı düzenlenerek yatırımcılar hibe sözleşmesi imzalamaya davet edilir. Kendilerine yapılan bu tebligatı takip eden beş iş günü içerisinde il müdürlüğü ile hibe sözleşmesi imzalamayan başvuru sahiplerinin proje başvuruları ve bunlara ilişkin değerlendirme sonuçları iptal edilir.

e) Başvuru sahibi tarafından teslim edilen hibe sözleşmesi ekleri il müdürlüklerince uygun bulunursa, yer tespiti ve teslimi tutanağının düzenlenmesi sonrası karşılıklı müzakere edilerek hibe sözleşmesi imzalanır. İnşaat ve mal-makine satın alma uygulama sözleşmesi incelemesinde uygun harcama kapsamında kabul edilmeyen metraj ve alımlar hibeye esas bütçeden çıkarılarak aynı katkı kapsamına alınır ve proje kabul edilir. Mal-makine satın alma uygulama sözleşmesi fiyatlandırılmalarında Bakanlıkça belirlenen referans fiyat bulunması halinde bu fiyat esastır. Proje bütçesi il proje yürütme biriminin referans fiyat karşılaştırması sonucu uygun bulunduğu miktar, metraj ve birim fiyat üzerinden revize edilir. Revizyon için gerekli süre il müdürlükleri tarafından ayrıca verilir.

f) Programa alınan projelerde 2020/24 Nolu Tebliğin 30 uncu maddede yer alan hibe başvurusunun reddedilme nedenlerinden herhangi birinin hibe sözleşmesinin imzalanmasından önce tespit edilmesi halinde söz konusu başvuru sahipleri ile hibe sözleşmesi imzalanmaz.

g) Hibe sözleşmesi öncesi son başvuru tarihi ve nihai değerlendirme kararının bildirim arasında geçen sürede oluşacak girdi fiyatlarındaki değişimlerden dolayı bütçe revizyonu ve mücbir sebepler hariç başvuruya esas projede herhangi bir değişiklik yapılması talebinde bulunulamaz.

ğ) Hibeye esas proje tutarının üzerindeki bütçe artırım talepleri ancak proje başvuru sahibinin bu miktar işi aynı olarak hibe desteği dışında %100 kendisinin gerçekleştirmesi koşuluyla kabul edilebilir.

h) Mücbir sebepler dahil yapılacak değişiklikler projenin konusunda, amacında ve niteliğinde bir değişikliğe neden olamayacağı gibi değerlendirme kriterleri yönünden de herhangi bir puan azalmasına neden olamaz.

i) Başvuru tamamlama işlemi için dosya teslim edilmesi ve sonrasında hibe sözleşmesi imzalanması aşamasında; hibe sözleşmesi ekinde sunulan bütün bilgi ve belgelerin başvuru esnasında sisteme girişleri yapılan bilgi ve belgeler ile uyumlu olması gerekmektedir. İl proje yürütme birimi tarafından bilgi ve belgelerde uyumsuzluk tespit edilmesi halinde sözleşme imzalanmaz. Uyuşmazlığın hibe sözleşmesinden sonra tespit edilmesi halinde ise bu durum yatırımcıdan kaynaklıyorsa Genel Müdürlüğün uygun görüşü kapsamında hibe sözleşmesi fesih edilir ve teminat Hazineye irat kaydedilir.

i) Uyuşmazlık il müdürlüğü ve/veya evrak vermekle mükellef kurumun hatasından kaynaklıyorsa Genel Müdürlüğün uygun görüşü kapsamında hibe sözleşmesi tasfiye edilir ve teminat iade edilir.

j) Proje klasörü hazırlanırken hibe sözleşmesi ekleri ayrılar/indekslerle ayrılmalı ve bunların arasında ayrı bölümler halinde yer almalıdır. Destekleyici belgeler başvuru formunda belirtilen sırada ve her bir destekleyici belge üzerinde isminin yazılı olduğu bir A4 kâğıtla ayrılmış olarak dosyalanmalıdır.

k) Projenin eki olan tüm belgeler başvuru sahibi veya yetkilendirilen kişi tarafından imzalanarak/paraflanarak ve ayrı dosyalarda proje klasörünün içine yerleştirilmelidir. Proje klasöründe yeterli yer olmaması halinde mühendislik projeleri ayrı klasörlere konulmalıdır.

l) Yapı ruhsatı hibe sözleşmesi imza tarihinden itibaren üç ay içinde il müdürlüğüne ibraz edilmelidir.

m) Hibe almaya hak kazanmış ancak mücbir sebepler kapsamında sözleşme imzalamamış yatırımcılardan; hibe sözleşmesi imzalanması sonrasında yatırımın son tamamlanma tarihi itibarıyla bitirileceğine ve tüm sorumluluğun yatırımcıya ait olacağına dair taahhütname alınmak kaydıyla süre uzatım talepleri il proje yürütme birimi uygun raporu ve il müdürlüğü Olur'u ile Genel Müdürlük uygun görüşü dahilinde değerlendirilir.

DİKKAT

Hibe başvuru hazırlığı döneminde uygulama projelerinin, keşif ve metrajların doğru hazırlanmaması nedeniyle, hibe başvurusu hibe desteği kapsamında değerlendirilmiş olsa bile, yatırımcı ile hibe sözleşmesi imzalanmamasına neden olabilecektir.

9.4 HİBE SÖZLEŞMELERİNDE TEMİNAT ALINMASI

a) Hibe sözleşmesi imzalamaya hak kazanmış yatırımcı, hibeye esas proje tutarının %3'ü tutarında süresiz limit dâhilinde banka teminat mektubunu hibe sözleşmesi ile birlikte il müdürlüğüne verir. İl müdürlüğü tarafından teyidi alındıktan sonra teminat mektubu muhafaza edilmek üzere, defterdarlık muhasebe müdürlüğüne teslim edilir. Teminatın nakit olarak verilmesi halinde hibeye esas proje tutarının %3'ü tutarındaki nakit teminat defterdarlık muhasebe müdürlüklerinin hazine tahsilat hesabına yatırılıp, il müdürlüklerinin kurumsal koduyla ilgisine göre 330/430-Alınan Depozito ve Teminatlar hesabına kaydedilerek muhasebe işlem sürecinin yürütülmesi sağlanır.

b) Teminat mektuplarının toplam tutarı, hibeye esas proje tutarının %3'ünden az olmamak kaydı ile birden fazla bankadan teminat mektubu alınabilir.

c) Alınan teminat mektuplarına ait teyit yazıları hibe sözleşmesi imzalama aşamasında il müdürlüğü tarafından ilgili bankalardan mutlaka istenir.

ç) Nihai raporun onaylanması ve son ödemenin gerçekleşmesini takiben veya izleme sürecinde yatırımcının, SGK prim borcu ile vadesi geçmiş vergi borcu olmadığına dair ilgili

kurumlardan aldığı belgeler ve ekler kısmında yer alan "Taahhütname (2)" ile birlikte il müdürlüğüne müracaatı halinde teminat mektubu veya hesaba yatırılan tutar kendisine iade edilir.

d) Nihai rapor ekleri ile birlikte bir bütündür.

e) Hibe sözleşmesinin, sözleşmede yer alan nedenlerle fesih edilmesi halinde, yatırımcıya herhangi bir hibe ödemesi yapıp yapılmadığına bakılmaksızın teminat mektubu veya hesapta bulunan miktar muhasebe müdürlüğü aracılığı ile Hazineye irat kaydedilir.

f) Teminat mektubu örneği bu uygulama rehberinin eklerinde yer almaktadır.

g) Hibe sözleşmesi aşamasında alınan teminatın maksadı, yatırımcı tarafından yapılacak yatırım tesisine verilecek hibe desteğinin karşılığı olması değildir. Bu teminatın alınmasındaki amaç, potansiyel yatırımcıların proje başvuru aşamasında dosya olarak sundukları ve bu kapsamda yapmayı planladıkları yatırım başvurusunun kendileri tarafından gerçekleştirileceği konusunda bir güvence niteliği taşımaktadır.

ğ) Teminat mektubu veya hesaba yatırılan tutar, hibe sözleşmesinde yatırımcı tarafından taahhüt edilen aynı katkının da başvuru sahibi tarafından tamamlanması ve proje uygulamasının sona ermesinden sonra proje sahibinin talebi üzerine iade edilir.

h) İl müdürlüğüne hibe sözleşmesine onay verilmemesi durumunda teminat mektubu veya nakit teminat başvuru sahibine iade edilir.

ı) Hibe sözleşmesinin yatırımcıya yüklenemeyecek sebeplerle feshedilmesi halinde teminat mektubu veya hesapta bulunan miktar yatırımcıya iade edilir.

9.5 HİBE SÖZLEŞMESİ AKDI

Hibe sözleşmesi, il müdürlüğü ve başvuru sahibi arasında iki adet olacak şekilde imzalanır. Hibe sözleşmesinin taraflarca imzalanmış metninin bir adedi ve ekleri il müdürlüğü bir adedi de proje sahibi tarafından muhafaza edilir.

9.6 HİBENİN NİHAİ TUTARI

a) Hibenin azami miktarı hibe sözleşmesinde gösterilir ve önerilen bütçeye dayanır. Hibe sözleşmesinde yer alan azami tutar üst limit niteliğindedir. Hibenin nihai tutarı, fiili gerçekleştirmeler ve tahakkuklar sonrasında ortaya çıkar.

b) Hibe miktarı, 2020/24 nolu Tebliğin 13 üncü maddesinde belirtilen tutar ve oranı kesinlikle aşamaz.

c) Hibe desteğinin nihai miktarı, belirtilen satın alma usul ve esasları doğrultusunda gerçekleştirilen fiili satın alımlar sonucunda oluşan fiyatlar üzerinden gerçekleştirmeler nispetinde belirlenir.

ç) Uygulamalar sonucunda fiilen gerçekleşen hibeye esas proje tutarının %50 sine hibe yoluyla destek verilir. Hibe desteği, tüm yatırımlarda KDV hariç hesaplanır.

9.7 YÜKÜMLÜLÜKLERİN YERİNE GETİRİLMEMESİ

Yatırımcı, projeyi 2020/24 nolu Tebliğ, güncel uygulama rehberi ve hibe sözleşmesi koşullarına uygun olarak icra etmediği takdirde Bakanlığın ödemeleri yapmama ve/veya hibe sözleşmesini feshetme hakkı saklıdır. Bu durumda Bakanlık, ayrıca hibe miktarını azaltabilir ve/veya hibe kaynaklarından ödenmiş olan meblağların tamamen veya kısmen geri ödenmesini talep edebilir. (Mücbir sebepler ve/veya hibe sözleşmesi sonrası kurum/kuruluşlar tarafından oluşabilecek olumsuz durumlar hariç)

9.8 HİBE SÖZLEŞMESİNİN FESHİ

a) Proje uygulamalarının 2020/24 nolu Tebliğ ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespiti halinde, bu durum tutanağa bağlanarak tutanak tarihinden itibaren 10 (on gün) içerisinde il müdürlüğü tarafından proje sahiplerine uygulamaların hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmesi konusunda bir ihtar yazısı yazılır ve konu

hakkında Genel Müdürlük bir hafta içerisinde bilgilendirilir. Yazının karşı tarafa tebliğ tarihini izleyen 30 (otuz) gün içerisinde projenin 2020/24 nolu Tebliğ ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespit edilmesi halinde il müdürlüğü fesih için Genel Müdürlüğün uygun görüşü doğrultusunda hibe sözleşmesinin fesih işlemini başlatır.

b) Hibe sözleşmeleri devredilemez. Ancak gerçek kişi başvurularında başvuru sahibinin, hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra vefat etmesi halinde, yasal mirasçıları talep ederlerse başvuruda aranan koşulları sağlamaları şartıyla hibe başvurusu veya hibe sözleşmesi tadil edilerek uygulamalara devam edilir

c) Gerçek kişi başvurularında, yatırımcının kanuni mirasçılarının işe devam etmek istemediklerini il müdürlüğüne yazılı olarak bildirmeleri halinde, il müdürlüğünün mevzuata uyarlılığını inceleyerek il proje yürütme birimince uygun rapor düzenlemesi ve il müdürünün raporu onaylaması koşulu ile Genel Müdürlüğün de mevzuatlara uyarlılığını tespit ederek uygun görmesi halinde genel usul ve esaslara göre hibe sözleşmesi tasfiye edilir.

d) Nihai raporun sunulması ve kabul edilmesi halinde yatırım tamamlanmış kabul edilir. Hibe sözleşmesiyle gerçekleştirilen yatırım, bu tarihten sonraki beş yıl içerisinde, üçüncü şahıslara kiralama veya satış yoluyla devredilemez (Lisanslı depoculuk şirketi bulunan yatırımcılar bu konuda proje sunamazlar. Ancak çelik silo konusunda proje uygulayan yatırımcıların izleme süresi içinde lisanslı depoculuk konusunda yeni şirket kurmaları halinde, yatırımcının yeni kurulan şirketteki hisse oranının en az %51 olması şartıyla, kurulan yeni şirket, beş yıllık süre dışında değerlendirilecektir.).

ç) Tüzel kişiliğin isim değişikliği talebi gibi hususların kabulü, hibe sözleşmesindeki sorumlulukların devam etmesi koşulu ile Genel Müdürlükçe değerlendirilir. Yatırımcı, bu hususta destekleyici belgelerle il müdürlüğüne başvurur, il müdürlüğünün görüşü ile (ekinde, önceki ve sonraki ticaret sicil gazetesi, önceki ve sonraki yönetim kurulu kararı, vb. evraklar ile) on gün içinde Genel Müdürlüğe uygun görüş için başvurur.

9.9 HİBE SÖZLEŞMESİNDE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLER

a) Hibe sözleşmesinin imzalanmasından sonra, projenin uygulanmasını zorlaştıracak veya geciktirecek herhangi bir durum veya bir mücbir sebep söz konusu olur ise Bakanlığın uygun görüşü doğrultusunda hibe sözleşmesi uygulamanın herhangi bir safhasında değişikliğe uğrayabilir ve/veya proje uygulamasının tamamı veya bir kısmı askıya alınabilir.

b) Proje uygulamasına ilişkin değişiklikler, hibe sözleşmesine yapılacak yazılı bir ekle belirtilir. Hibe sözleşmesi değişim isteğinin kabul edilebilmesi için gerekçelerin detaylı olarak açıklanması ve belgelerle desteklenmesi gerekir.

c) Mücbir sebepler kapsamında yatırım yeri değişikliği ve/veya kapasitede azalma söz konusu olması halinde; yatırımcı bu talebini gerekçeleriyle birlikte il müdürlüğüne iletir. İl proje yürütme biriminin yatırımcının değişiklik talebini uygun görmesi halinde uygunluk, görüş raporu ekinde il müdürlüğü tarafından Bakanlığa iletir. Bakanlık, değerlendirme sonrası kesin kararını il müdürlüğüne bildirir.

ç) Mücbir sebepler hariç, proje uygulamasına ilişkin olarak projede ve/veya bütçede yapılacak revizyonlar; inşaat alanında küçülmeye ve projede kapasite azalışına, alınması planlanan ve başvuruda sunulan makine yerleşim planında gösterilen makine ve/veya malzemelerin miktarında ve/veya kapasitesinde azalmaya neden olamayacağı gibi, projenin amacında, niteliğinde ve niceliğinde de bir değişikliğe neden olamaz.

d) Mücbir sebep haricinde, proje değişiklikleri projenin konusunda, amacında, niteliğinde, niceliğinde, kapasitesinde, ve başvuruda sunulan inşaat ve makine teknolojisinde azalma ve/veya gerileme içeremez, değerlendirme kriterleri yönünden de herhangi bir puan azalmasına neden olamaz. Söz konusu değişiklikler hibe sözleşmesinde bir değişikliğe neden oluyor ise hibe sözleşmesinde yapılacak değişiklikler uygunluk onayından sonra değişiklikler hibe sözleşmesinde ek bir metinle yapılır.

e) Keşif ve metrajların baştan doğru hesaplanmaması, piyasa fiyatlarının uygulamaların başlangıç dönemi dikkate alınmadan yansıtılması gibi nedenlerle oluşabilecek keşif ve metraj değişiklikleri, kabul edilen yatırım projesi kapsamında planlanandan daha az miktarda iş yapılması gibi bir sonuç yaratmaktadır.

f) Proje değerlendirmelerinde sadece bütçe değil, o bütçe kapsamında yapılması planlanan iş büyüklükleri de onaylanmaktadır. Bu bakımdan onay verilen hibeye esas proje tutarı kapsamında planlanan işlerin de aynı büyüklükte gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

g) Hibe sözleşmesine bağlanan hibeye esas proje tutarının yatırım süresince artırılma imkânı yoktur.

ğ) Uygulama projelerinin ve buna bağlı hazırlanacak ihale dokümanı metraj ve keşif cetvellerinin titizlikle ve gerçekçi olarak hazırlanması, yatırımcıların hibe desteğinden tam olarak yararlanabilmeleri bakımından önemlidir.

9.10 HİBE SÖZLEŞMESİNİN TASFİYESİ

a) Herhangi bir mücbir sebebin ortaya çıkması durumunda yatırımcının talebi, idarenin mevzuata uyarlılığını incelemesinin ardından il proje yürütme biriminin raporu ekinde il müdürünün onayı ile Genel Müdürlüğe gönderilir. Genel Müdürlüğün uygun görüşü kapsamında tasfiye yerine yer değişikliği yapılabilir ve/veya kapasite azaltılarak projenin uygulanmasına devam edilebilir.

b) Hibe sözleşmesi sonrası mücbir sebepler veya yasalarda/mevzuatta yatırımın uygulanmasını zorlaştıracak veya geciktirecek şekilde değişiklikler olması nedeniyle verilen süre uzatımları sonucu, yatırım tamamlanamamış ve herhangi bir şekilde tamamlanabilmesinin mümkün olmadığı tespit edilmiş ise; yatırımcının gerekçeleriyle birlikte bir ay içerisinde projesinin tasfiyesini talep etmesi ve il proje yürütme biriminin talebin mevzuata uyarlılığını incelemesinin ardından yatırımcının bu talebi uygunluk raporu ekinde il müdürünün onayı ile Genel Müdürlüğe gönderilir. Genel Müdürlüğün de mevzuata uyarlılığını tespit ederek uygun görmesi halinde sözleşme tasfiye edilir. Verilen ek süreler dahil, projeye uygun olarak yapılan hibeye esas harcamalar bir tutanakla tespit edilerek yatırımcıya ödenir. Tespit sonucu daha önce fazla ödeme yapıldığı anlaşılır ise yapılan fazla ödeme yasal faizi ile birlikte geri alınır. Sözleşmenin tasfiyesi nedeniyle yatırımcı ya da Bakanlık yukarıda açıklanan husus dışında herhangi bir hak talebinde bulunamaz. Tasfiyeden sonra yatırımcının teminatı iade edilir.

ONUNCU BÖLÜM

10. UYGULAMALAR, SATIN ALMALAR VE ÖDEMELER

10.1 PROJE UYGULAMALARININ İZLENMESİ

a) Proje sahipleri, hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra, teklif ve kabul edilen projeyi hibe sözleşmesi hükümlerine göre il müdürlüğünün bilgisi dâhilinde süresi içerisinde uygulamaya başlarlar.

b) Projelerin uygulamalarının kontrolü ve izlenmesi, il proje yürütme biriminde görevli proje kontrol görevlileri tarafından yapılır. Gerek duyulması halinde, il proje yürütme birimlerinde ilgili kamu kurumu personeli de görev alabilir.

c) Proje uygulamalarının kontrolü ve izlenmesi ihtiyaç duyulduğunda Genel Müdürlükçe de yapılır.

ç) Yatırımcılar, proje ile ilgili gelişmeleri içeren ilerleme raporlarını dört ayda bir il müdürlüğüne vermekle yükümlüdür.

d) Yeni tesis ve tamamlama konularında proje uygulayanlar, nihai rapor ile birlikte ilgili mevzuat gereği alınması gereken izinleri, işyeri açma ve çalışma ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi ve/veya yapı kayıt belgesi, demirbaş kayıt listesi, yatırıma ait fotoğraflar ile bu uygulama belirtilen belgeleri il müdürlüğüne ibraz etmekle yükümlüdür.

e) Proje sahipleri, tesisin inşaat ve mal-makine montajının tamamlanmasından ve deneme üretimine geçilmesinden sonra nihai raporunu sunar. Yatırımcılar, mal alımlarına ait fiili gerçekleştirmelerden sonra ödeme taleplerini, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenlenmiş fatura ve bu uygulama rehberinde yer alan Ödeme Talep Formu ekinde istenen belgeler ile birlikte mal alım süresini takiben on gün içerisinde, son gününün tatil gününe denk gelmesi halinde takip eden ilk iş günü mesai bitimine kadar, il müdürlüğüne teslim ederler. Satın alımlara ait ödeme ayrıntıları bu uygulama rehberi ve satın alma rehberinde belirlenir.

f) Satın alımlarla ilgili faturanın tarihi, hibe sözleşmesinin taraflarca imzalanmasını takiben, 2020/24 nolu Tebliğin 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen süreler içerisinde olmak zorundadır. Fatura tarihinin bu süreyi aşması ve/veya ödeme talebinin süresi içinde yapılmaması durumunda il müdürlüğüne hibe sözleşmesi feshedilir. Hibe sözleşmesinde belirtilen durum ve mücbir sebepler haricinde hibe sözleşmesine ilişkin süre uzatımı ve/veya sözleşmenin askıya alınması söz konusu değildir.

g) Gerçek usulde vergiye tabi olmayan gerçek kişilerden demirbaş kaydı istenmez.

ğ) Yatırımın konusuna göre işyeri açma ve çalışma ruhsatı ya da bununla ilgili muadili belgelerin yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre getirilmesi zorunludur.

h) Proje uygulamalarının 2020/24 nolu Tebliğ ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespiti halinde, bu durum tutanağa bağlanarak, il müdürlüğü tarafından tutanak tarihinden itibaren 7 (yedi) iş günü içerisinde proje sahiplerine uygulamaların hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmesi konusunda bir ihtar yazısı yazılır ve konu hakkında Genel Müdürlük en geç 5 (beş) iş günü içerisinde bilgilendirilir.

ı) İhtar yazısının karşı tarafa tebliğ tarihini izleyen 20 (yirmi) iş günü içerisinde projenin 2020/24 nolu Tebliğ ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespit edilmesi halinde il müdürlüğü fesih için Genel Müdürlüğün uygun görüşü doğrultusunda hibe sözleşmesinin fesih işlemini başlatır.

i) Proje uygulamaları ve takibi süresindeki iş ve işlemler, Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Karar, 2020/24 sayılı Tebliğ ve Bakanlık ile yatırımcı arasında imzalanmış olan hibe sözleşmesi hükümleri çerçevesinde yürütülür.

10.2 PROJE UYGULAMA AŞAMALARI

10.2.1 Proje uygulama durumuna ilişkin rapor düzenlenmesi

Yatırım konusu, yeri ve amacının uygun olduğuna karar verildikten ve hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra projenin uygulanması yatırımcıların ve il müdürlüklerinin düzenleyeceği aşağıda açıklanan raporlara göre yürütülür.

10.2.1.1 Başlangıç raporu

Yatırımcı, projenin konusu, amacı, proje bütçesi, iş planı gibi bilgileri içeren başlangıç raporunu iki suret halinde hazırlar ve hibe sözleşmesi imzalandığı tarihten itibaren on beş gün içerisinde il müdürlüğüne sunar. İl müdürlüğü her projeye ait başlangıç raporunu inceler, raporun son sayfasına “Başlangıç Raporu İncelenmiştir” ibaresi yazılarak il proje yürütme birimince imzalandıktan sonra raporun bir sureti yatırımcıya teslim edilir, bir sureti ise il müdürlüğünde muhafaza edilir. Başlangıç raporuna iş yeri tespit tutanağı da eklenir.

10.2.1.2 İlerleme raporları

Yatırımcı tarafından hazırlanacak bu rapor, her ödeme talebi ile birlikte ve ayrıca dörder aylık dönemler halinde il müdürlüğüne verilir. Bu raporlar geçen dört aylık dönem içerisinde proje uygulamalarına ilişkin gelişmeleri özetleyen bilgiler içerir.

Rapor, proje başlangıcından itibaren aşağıdaki dönemler itibarı ile hazırlanır:

- Ocak, Şubat, Mart, Nisan
- Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos
- Eylül, Ekim, Kasım, Aralık

Yatırımcılar, uygulamaları uygun görüş aldıkları “İş/Satın Alma Planları” uyarınca gerçekleştirmek zorundadır.

Yatırım projesinin uygulama süresi içinde kalmak koşulu ile hazırlanmış olan iş planında oluşabilecek değişiklikler, yatırımcılar tarafından gerekçeleri ile il proje yürütme birimlerine iletme raporları ile sunulur ve alınacak uygunluk görüşü ile güncellenir. Bu değişiklikler, ilgili tebliğ hükümleri gereği, uygulamaların yatırım süresi içinde tamamlanacağı hususuna aykırı olamaz.

Sundukları iş planına uygun hareket etmeme sebeplerini ve yeni iş planı revizyonlarını iletme raporunda sunmayan ve il proje yürütme biriminden onay almayan yatırımcılara, Onuncu Bölümün “Uygulamalar, Satın Almalar ve Ödemeler” başlığı altında yer alan Proje Uygulamalarının İzlenmesi hükümleri kapsamında işlem uygulanır.

10.2.1.3 Nihai rapor

Yatırım projesine ait fiili uygulamaların tamamlanmasını takiben nihai rapor ve ekleri yatırımcı tarafından iki suret halinde hazırlanır ve son ödeme talebi evrakı ile birlikte il müdürlüğüne verilir. İl müdürlüğü her projeye ait nihai raporu inceler, raporun son sayfasına “Nihai Rapor .../.../... tarihinde incelenmiştir” ibaresi yazılarak il proje yürütme birimince imzalandıktan sonra bir sureti yatırımcıya teslim edilir, bir sureti ise il müdürlüğünde muhafaza edilir. Nihai rapor ve eki belgelerin eksik olması durumunda son ödeme yapılmaz. Nihai rapor ve ekleri bir bütündür.

10.3 SATIN ALMA VE UYGULAMA SÖZLEŞMELERİ

a) Yatırımcılar, hibe kapsamında yapacakları inşaat, makine, ekipman ve malzeme satın alma işlemlerinde Bakanlık tarafından yayımlanan satın alma rehberinde belirtilen kurallara uygun hareket ederler.

b) Yatırımcılar tarafından hazırlanacak ihale dokümanları keşif bedelleri, ihale sonucunda imzalanacak uygulama sözleşmeleri tutarları ve uygulamalara ilişkin hakediş tutarları, kesinlikle hibe sözleşmesinde o gider için belirtilmiş tutarın üstünde olamaz.

c) Yatırımcılar, online olarak sisteme girdikleri ve ekledikleri tüm belgeleri kapsayan başvuru dosyalarını ve yayımlanan mevzuata uygun olarak yaptıkları inşaat, makine, ekipman ve malzeme alımlarına ilişkin ihaleye esas satın alma belgelerinin aslı ve bir sureti ile sipariş mektuplarının aslı ve bir suretini hibe sözleşmesi ekinde ilgili il müdürlüğüne elden teslim ederler.

Yatırımcı, ihaleyi kazanan yüklenicilere ait vadesi geçmiş vergi borcu ve Sosyal Güvenlik Kurumuna vadesi geçmiş prim borcu olmadığına dair belge ile yetkili mercilerden alınacak ihaleden yasaklı olmadıklarına dair belgeyi de ihale dosyasında ibraz etmek zorundadır.

ç) Bakanlık, yatırımcı ve yüklenici arasında taraf değildir. Yatırımcılar, hibe sözleşmesi hükümleri ve proje tekliflerine uygun olarak yaptıkları satın almalarla ilgili olarak uygulama sözleşmesi kapsamındaki işlerinin ifasındaki kusurları nedeniyle yüklenicilerle yaptıkları sözleşmelerin noter kanalı ile iptal edilmesi halinde kalan işlerin ifası için il müdürlüğünün onayını almak suretiyle yeniden ihaleye çıkabilirler. Bu madde kapsamında uygulanacak iş ve işlemlerden dolayı, Bakanlığın yatırımcı ve yüklenici arasında taraf olmama hükmüne istinaden yatırımcı, projenin yürütülmesi esnasında sebep olabileceği her türlü zarar konusunda, üçüncü taraflara karşı tek başına sorumlu olmayı kabul eder.

d) Genel Müdürlük gerekli görmesi halinde ihale ile ilgili satın alma belgelerini kabul ve/veya reddi yönünden inceler.

e) Yatırımcılar tarafından, proje kapsamında gerçekleştirilecek ve hibe desteği kapsamındaki her türlü makine-ekipman ve inşaat işi satın alma işlemleri ile ihalelere ilişkin yasak fiil ve davranışlar ve satın alma planı ile ilgili dikkat edilmesi gereken hususlar satın alma rehberinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Belirtilen satın alma usul ve esasları dışında kalan hususlar konusunda, yatırımcılar yürürlükte olan ulusal mevzuat, kanun, yönetmelik gibi belgelerde belirtilen yükümlülüklerini (vergi, sosyal güvenlik, değişik amaçlı komisyon oluşturulması, belgeler düzenlenmesi, vb.) bu belgeler doğrultusunda yerine getireceklerdir. Yatırımcılar tarafından hibe başvuru aşamasında yatırım büyüklüğünün tespiti amacıyla yapılmış olan fiyat araştırmalarının (fiyat listeleri, proforma faturalar, vb.) sorumluluğu tamamen yatırımcılara ait olup, yatırımcılar, gerektiğinde idareye bu belgeleri ibraz etmekle yükümlüdür.

f) Başvuruda sunulan bütçe tabloları ve teknik şartnamelerinde marka ve firma ismi zikredilmiş başvurular değerlendirmeye alınmaz.

g) Yatırımcılar tarafından hibe başvuru aşamasında yatırım büyüklüğünün tespiti amacıyla yapılmış olan fiyat araştırmalarının (fiyat listeleri, proforma faturalar, vb.) sorumluluğu tamamen yatırımcılara ait olup, yatırımcılar, gerektiğinde idareye bu belgeleri ibraz etmekle yükümlüdür.

DİKKAT

Proje sunan ve sözleşme imzalayan tüzel kişi ortakları ile gerçek kişilerin yüklenici firmanın ve/veya yüklenici firma ile tüzel kişi ortakları ile gerçek kişilerin ortak olarak birbiri ile ilişkili olmaları çıkar ilişkisi sayılmaktadır. Böyle bir çıkar ilişkisi tespit edilmesi halinde il müdürlüğü Genel Müdürlüğün uygun görüşü doğrultusunda hibe sözleşmesinin fesih işlemini başlatır.

10.4 PROJE HARCAMALARININ KONTROLÜ

a) Yatırımcılar, projelerindeki bütçe ve iş planı çerçevesinde gerçekleştirdikleri inşaat, makine ve ekipman alım işlerine ait ödeme taleplerini ve belgelerini il müdürlüğüne teslim ederler.

b) Yatırımcı tarafından talep edilecek hibe için; 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenlenmiş noter tasdikli serbest meslek makbuzu, fatura (ithal edilen makineler için tercüme edilmiş noter tasdikli fatura) ile proje sahipleri tarafından ödenmesi gereken meblağın ödendiğine dair banka dekontu, deney raporu ve makine-ekipman-malzemenin ve hizmetin alındığına dair belgeler il müdürlüğüne verilir.

c) Yatırımcı son ödemede KDV dahil fatura tutarının tamamını veya ara ödemede KDV'nin tamamı ile KDV'siz tutarın %50'sini yüklenicinin banka hesabına yatırdıktan sonra ekinde dekontunun da yer aldığı ödeme talebini il müdürlüğüne sunar.

ç) Ara ödemede yatırımcı KDV'nin tamamı ile KDV'siz tutarın %50' sini yüklenicinin banka hesabına yatırmış ise faturanın kalan kısmını hibe ödemesini aldıktan sonra yüklenicinin banka hesabına yatırır. Bu kısım ile ilgili dekontu ise bir sonraki ödeme talebi ekinde il müdürlüğüne ibraz eder.

d) Nihai ödeme talebinde ise; yatırımcının fatura tutarlarının tamamını yüklenicinin hesabına yatırmış olması ve dekontlarını nihai ödeme talebi ekinde sunması gerekmektedir.

Ödeme yapılan makine ve ekipman alımı faturaları (e-fatura, e-arşiv fatura, e-serbest meslek makbuzu) üzerine “Bu fatura için KKYDP kapsamında hibe desteği verilmiştir. Faturada belirtilen makineler, tesise ait nihai raporun idarece onaylandığı tarihten itibaren 5 yıl süreyle satılamaz” ibaresi bulunan kaşe vurulacaktır.

e) İl müdürlüğüne teslim edilen ödeme belgeleri 15 (on beş) gün içerisinde mevzuat, hibe sözleşmesi ve proje amaçlarına uygunluğu açısından kontrol edilip onayladıktan sonra ödeme icmal tablolarındaki bilgilerin Genel Müdürlük tarafından veri tabanında oluşturulan elektronik ödeme tablosuna o ayın son iş günü mesai saati bitimine kadar girişleri yapılır. İl müdürlüklerince hakediş bilgilerini içeren Ödemeye Esas İcmal Listesinin her ayın en geç 15 (on beş)'ine kadar Genel Müdürlüğe gönderilmesi gerekmektedir.

f) Nihai rapor ve ekleri tamamlanmayan projenin son ödemesi yapılmaz. Son ödeme tutarı da hibeye esas proje tutarının % 20'sinden az olamaz. Uygulamanın bu kritere göre yürütülmesinden il proje yürütme birimi sorumludur.

10.5 ÖDEMELER

a) Yatırımcılar tarafından gerçekleştirilen satın alma işlemlerine yönelik olarak il müdürlüğünün uygun görüşü sonrası yatırımcılar ile yükleniciler arasında imzalanmış uygulama sözleşmesinin bir sureti il müdürlüğüne sunulmamış ise o satın almaya ait hibe ödemesi yapılmaz.

b) Yatırımcılar ödeme talebine ilişkin il müdürlüğüne verecekleri dilekçenin (ÖDEK1) ekinde bulunan belgeleri, eksiksiz ve doğru olarak 2 (iki) nüsha halinde düzenleyeceklerdir. Yatırımcı katkı payına istinaden ödenen miktarı gösteren banka dekontları il müdürlüğü tarafından ilgili bankadan teyit edilecektir. İl müdürlüğü tarafından muhafaza edilecek olan bu belgeler Genel Müdürlük tarafından gerektiğinde incelenmek üzere istenebilecektir.

c) Ulusal şebekeye bağlanmak üzere elektrik üretimine yönelik yenilenebilir enerji üretim tesisleri ile yenilenebilir enerjili diğer yatırım konularında, enerji üretimi ile ilgili olarak hibe sözleşmesi ekinde çağrı mektubunun, nihai ödemede de sistem kullanım anlaşmasının idareye sunulması halinde ödeme yapılır.

ç) Tespit tutanakları il proje yürütme birimi personeline iş bitimi sonunda yerinde yapılan tespitler sonucu tutulur. İl proje yürütme birimi personelinin gerekli görmesi halinde ara ödemelerde de tutanak düzenlenir.

d) Teslim tutanakları ise yatırımcı ile yüklenici arasında düzenlenir.

e) 30/6/2007 tarihli ve 26568 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği (Seri: A Sıra No:1) (*ile 3/3/2020 tarihli ve 31057 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği Seri: A Sıra No: 1'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: A Sıra No: 12)) gereğince, yatırımcı tarafından, her ödemede ve teminatın iadesi aşamasında vergi dairelerince verilecek vergi borcu olmadığına dair belge ile Sosyal Güvenlik Kurumuna vadesi geçmiş prim borcu olmadığına dair belgenin ibraz edilmesi gerekir.

Vergi ve SGK prim borçları ile ilgili olarak yasa gereği yeniden yapılandırma yapılmış ise, yapılandırmaya ilişkin resmi belgenin il müdürlüğüne ibraz edilmesi gerekir.

f) Seri:A Sıra No:12 Tahsilat Genel Tebliği ile 30/6/2007 tarihli ve 26568 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Seri:A Sıra No:1 Tahsilat Genel Tebliğinde yer alan ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 22/A maddesinin vermiş olduğu yetki çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanı tarafından, vadesi geçmiş borç durumunu gösterir belge arama zorunluluğu getirilen kurum ve kuruluşlarca yapılacak ödemelerde alt sınır olarak belirlenen 2.000,- liralık ödeme tutarı ile ödeme/işlemler sırasında vadesi geçmiş borç olarak dikkate alınacak alacak türlerinin toplam tutarı için alt sınır olarak belirlenen 2.000,- liralık borç tutarı 5.000,- lira olarak değiştirilmiştir.

g) 11/9/2013 tarihli ve 28762 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği ile yatırımcılardan istenecek vadesi geçmiş borç olarak değerlendirilen amme alacaklarından mükellefiyet kaydı bulunmayanlar herhangi bir vergi dairesinden söz konusu vergilerden

mükellefiyet kayıtlarının olmadığına ilişkin belgeyi almaları halinde vadesi geçmiş borç durumunu gösterir belge aranmaksızın gerekli ödeme/işlem yapılacaktır.

ğ) Borcu bulunan yatırımcılar borçlarını tahsil dairelerine ödedikten sonra Vergi Dairesinden borcu bulunmadığını gösterir belgeyi getirdiklerinde il müdürlüğünce hakediş ödemesine ait bilgilerin Genel Müdürlüğün veri tabanındaki elektronik ödeme tablosuna girişi yapılacaktır.

h) 2020/24 nolu Tebliğ kapsamında, yatırımcılardan her bir ödeme talebini kapsayan dönemde ve teminat iadesinde sosyal güvenlik il/merkez müdürlüklerinden alınacak prim borcu olmadığına veya kapsama giren borçlarının tecil ve taksitlendirildiği ya da yapılandırıldığına dair belgenin ibraz edilmesi gereklidir.

ı) İl proje yürütme birimi; yatırımcının ödeme talebi tarihinden itibaren 15 (on beş) gün içerisinde başvuruya ait gerçekleştirmelerin kontrollerini yaparak tespit tutanaklarını düzenler.

Ödeme talebi ekinde istenen deney raporunun; tesisin kurulumundan sonra düzenlenmesi gerekiyorsa, yatırımın tamamlanmasını takiben Bakanlığın yetkilendirdiği ilgili kuruluşlardan biri tarafından mahallinde test yapılacak ve akabinde deney raporu düzenlenecektir. Bu işlem sırasında yüklenici ve yatırımcının mutlaka hazır bulunmaları gerekmektedir. Düzenlenecek deney raporunun aslı il müdürlüğünde muhafaza edilecektir. Bu organizasyonun gerçekleştirilmesinden yüklenici firma sorumludur.

i) Borcu bulunan yatırımcılar borçlarını Sosyal Güvenlik Kurumuna ödedikten sonra SGK'dan alacakları borcu bulunmadığını gösterir belgeyi getirdiklerinde il müdürlüğünce hakediş ödemesine ait bilgilerin Genel Müdürlüğün veri tabanındaki elektronik ödeme tablosuna girişi yapılacaktır.

j) İl müdürlüğü tarafından düzenlenip Genel Müdürlüğe gönderilecek olan ödeme evrakları: Genel Müdürlüğümüzün veri tabanında girişi yapılan hakediş bilgilerinin yer aldığı elektronik ödeme tablosuna ait 2 (iki) adet veri tabanı çıktısı ve "Ödemeye Esas İcmal Listesi"; il proje yürütme birimi personeli, il müdür yardımcısı veya il müdürü tarafından imzalandıktan sonra mühürlenerek 1 (bir) adedi üst yazı ekinde Genel Müdürlüğe gönderilir.

Posta veya kurye ile ayrıca ödeme belgesi göndermeye gerek yoktur.

k) İl müdürlüklerince veri tabanındaki elektronik ödeme tablosuna girişi yapılan ve onaylı veri tabanı çıktıları Genel Müdürlüğe ulaşan illere ait "Ödemeye Esas İcmal Listesi" sinde adı geçen yatırımcıların ödemeleri, gerçek kişilerin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, tüzel kişilerin ise vergi numaraları esas alınarak tahakkuk işlemi gerçekleştirilerek Merkez Saymanlık Müdürlüğüne gönderilir. Tahakkuka bağlanan "Ödemeye Esas İcmal Listesi" aynı zamanda Tarımsal Desteklemeler Daire Başkanlığına da gönderilir. Ödemeler gerekli işlemler tamamlandıktan sonra T.C. Ziraat Bankası kanalıyla yapılır. Bu işlem her ayın 15 (on beş)'inden sonra gerçekleştirilir.

l) Yatırımcıya yapılan ilk ödemeler geçici hesaplarda tutulur. İlk ödemenin yapılabilmesi için banka tarafından yatırımcıdan gerekli görülen belgelerin (kimlik, vergi levhası, vs.) ibrazı istenir. Yatırımcıya daha sonra yapılacak ödemeler ise, kendisine ait mevcut veya yeni açılacak banka hesabına otomatik olarak aktarılır.

DİKKAT!

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında 500.000 TL ve üzeri bütçeye sahip yatırımlarda hibeye esas ilk ödeme talebi için kesilen fatura tutarı 500.000 TL'nin altında olamaz.

m) Hibe desteği kapsamında yapılacak ödemelerin zamanı Bakanlık bütçe imkânları ile ilişkili olması nedeniyle Genel Müdürlüğe iletilmiş bulunan ödeme taleplerinde Maliye Bakanlığı tarafından o yılın bütçe tahsisatlarının serbest bırakılmasına yönelik talimat yayınlanana kadar hiçbir ödeme talebi işleme konulamamaktadır. Yatırımcılar tarafından bu husus planlamaları açısından dikkate alınmalıdır.

n) Asıllarına uygunluğu onaylanmış ödeme ile ilgili eklerin bir sureti il müdürlüğü tarafından muhafaza edilir. Genel Müdürlük gerekli görmesi halinde ödeme ile ilgili belgeleri incelenmek üzere ister.

o) Program kapsamında, Bakanlıkça ve yatırımcılarca yapılacak her türlü ödeme ve teminat ödemeleri Türk Lirası olarak yapılır.

ö) Ödeme taleplerine ilişkin dokümanların formatı ve içeriği satın alma rehberi eki dokümanlar olarak verilmektedir.

p) Aynı katkıların son ödeme talebinden önce yatırımcı tarafından gerçekleştirilmiş olması gereklidir.

r) Nihai rapor ve eklerini il müdürlüğü kontrol eder. Nihai rapor ve eklerini tamamlamayan yatırımcıya son ödeme yapılmaz.

s) Ödemelerin 2020/24 nolu Tebliğ, bu uygulama rehberi, hibe sözleşmesi, uygulama sözleşmesi ve gerçekleştirmelere uygun yapılmasından il müdürlükleri sorumludur.

ş) Nihai ödemede banka dekontunun tarihi yatırımcıya verilecek ek süre içerisinde de olabilir.

Ara ödemeler tamamlandıktan sonra nihai raporda talep edilecek ödeme proje hibeye esas tutarının %20'sinden az olamaz. Yatırımcıların ara ödeme taleplerinde bu hususa dikkat etmeleri gerekmektedir.

Örnek:

Hibeye esas proje tutarı 850.000 TL olan bir yatırımın son ödeme tutarı en az 170.000 TL olmalıdır (850.000 x % 20 = 170.000). Bu ödemeye esas hibe tutarı da 85.000 TL olur.

Yatırımcılar tarafından düzenlenecek ödeme evrakları

- Ödeme belgeleri (Fatura, serbest meslek makbuzu)
- Yatırımcı katkı payı bedelinin ödendiğine dair belge (Banka dekontu)
- Uygulama sözleşmeleri listesi (ÖDEK 3)
- Ödeme icmal tablosu (ÖDEK 2)
- Hakediş raporu ve eki destekleyici dokümanlar: kapak, rapor ve metrajdan oluşmalıdır. Metraj sadece inşaat işleri için hazırlanıp, yüklenici, yatırımcı ve il müdürlüğü tarafından imzalanmalıdır.
- Deney raporu
- İşletme tescil belgesi (Büyükbaş/küçükbaş/kanatlı hayvancılık sabit yatırımları için)
- Tutanaklar:
  - ✓ İnşaat Tespit Tutanağı (ÖDEK 5)
  - ✓ Makine Ekipman Tespit Tutanağı (ÖDEK 4)
  - ✓ Makine Teslim Tutanağı
  - ✓ İnşaat Teslim Tutanağı
  - ✓ Hayvan Varlığı Tespit Tutanağı (ÖDEK 6) (Koyun, keçi ve manda sabit yatırımları için)

DİKKAT

Büyükbaş ve küçükbaş yetiştiriciliği sabit yatırımlarına yönelik olarak proje sunan (yeni tesis/tamamlama veya mevcut ahır/ağılın kapasite artırımı) yatırımcılara, ARA ÖDEME ve proje bir bütün olarak bitirilmeden, taahhüt edilen hayvan varlığı temin edilmeden ÖDEME YAPILAMAZ.

10.5.1 Ödeme Usulleri

a) Yatırımcılar tarafından yüklenicilere yapılacak ödemelerin; 28/7/2020 tarihli ve 31199 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı’nın 8 inci maddesi Finansman ve Ödemeler başlığı hükümlerine göre devlet bankaları aracılığı ile yapılması zorunludur.

b) Yatırımcı son ödemede KDV dâhil fatura tutarının tamamını veya ara ödemede KDV'nin tamamı ile KDV'siz tutarın %50'sini yüklenicinin banka hesabına yatırdıktan sonra ekinde dekontunun da yer aldığı ödeme talebini il müdürlüğüne sunar.

c) Ara ödemede yatırımcı KDV'nin tamamı ile KDV'siz tutarın %50'sini yüklenicinin banka hesabına yatırmış ise faturanın kalan kısmını hibe ödemesini aldıktan sonra yüklenicinin banka hesabına yatırır. Bu kısım ile ilgili dekontu ise bir sonraki ödeme talebi ekinde il müdürlüğüne ibraz eder.

ç) Nihai ödeme talebinde ise; yatırımcının fatura tutarlarının tamamını yüklenicinin hesabına yatırmış olması ve dekontlarını nihai ödeme talebi ekinde sunması gerekmektedir.

d) Ödemeler banka dekontu ile nakit olarak veya kredi kartı ile yapılabilir.

10.5.1.1 Kredi Kartı ile Ödeme

Ödeme kredi kartı ile yapılmışsa;

- Yatırımcı kredi kartı slipini veya banka tarafından ıslak imza ve kaşe ile tastiklenmiş ekstresini il müdürlüğüne ödeme belgesi olarak sunmak zorundadır.
- Kredi kartı yatırımcıya ait olmalıdır. Yatırımcının adı-soyadı/unvanı da kredi kartı slipinde yazmalıdır.
- Kredi kartı, yatırımcının gerçek kişi olması halinde yatırımcı adına, tüzel kişi olması halinde tüzel kişilik adına olmalıdır.
- Tedarikçinin, kredi kartı slipinin kendisine ait bir ödemeye ait olduğunu gösteren ve harcama kalemine ait faturanın tarihi ve seri numarasını yazdığı, kaşelediği ve imzaladığı belge de kredi kartı slipine/ekstresine eklenmelidir.
- Kredi kartı slipinin ön yüzünde tedarikçinin adı-soyadı/ticari unvanı yazmalı ve bu bilgiler, il müdürlükleri ile yapılan sözleşmede yer alan bilgilerle aynı olmalıdır.

10.5.1.2 Avans Ödemesi

- Satın alma uygulama sözleşmesinin il müdürlüklerince onaylanması sonrası yatırımcılar yüklenicilere avans ödemesi olarak ön ödeme yapabilirler.

DİKKAT

Ancak yapılacak avans ödemeleri yatırımcının sorumluluğunda olup, yüklenicilerle ortaya çıkacak hukuksal sorunlardan yatırımcı tek başına sorumludur. Bakanlığın avans ödemelerinde yatırımcıya veya yükleniciye karşı herhangi bir yasal sorumluluğu/ödeme zorunluluğu bulunmamaktadır.

Yatırıma ait nihai rapor ekleri eksiksiz sunulmadan ve proje bir bütün olarak bitirilmeden yüklenicilerle ortaya çıkacak ödeme sorunlarında Bakanlık taraf değildir.

- Avans ödemesi dahi olsa İPYB'nin satın alma uygunluk onayı öncesi ve hibe sözleşmesinin imzalanmasından önce yüklenicilere yapılan ödemeler uygun harcama olarak kabul edilmez.
- Ödeme belgesinde; proforma fatura/fatura/makbuzun seri numarası yer almalıdır.
- Yükleniciler tarafından tedarikçiye malın tesliminden veya hizmetin ifasından önce ödeme yapılması halinde, yani tedarikçiye avans ödemesi yapılması halinde, yüklenici avans ödediğini kanıtlayan proforma fatura veya avans makbuzunu ve avansa ilişkin ilgili ödeme belgesini ödeme dosyası ile birlikte il müdürlüğüne sunmalıdır.
- Proforma fatura/avans makbuzunda; avans tarihi ve tutarı ile yatırımcının adı soyadı/unvanını içeren bilgilerin bulunması, bu belgelerin yüklenici tarafından düzenlenmesi, imzalanması varsa kaşelenmesi, birden fazla avans ödemesi varsa avans makbuzlarına sıra numarası verilmesi gerekmektedir.

Çek ile yapılan ödemeler uygun harcama olarak kabul edilmez.

10.6 PROJE HESAPLARI

Yatırımcı, projenin uygulanmasına ilişkin hesaplara ait kayıtları düzenli olarak tutmak ve saklamakla yükümlüdür.

10.7 BÜTÇE İÇİ DEĞİŞİKLİKLER

a) Hibe sözleşmesinde bütçe içi değişiklikler, hibeye esas proje tutarında bir artışa yol açmamak ve projenin temel amacını etkilememek, iş büyüklüğünde ve kapasitede bir azalmaya yol açmamak şartıyla Bakanlığın uygun görüşü doğrultusunda satın alma işleminden önce bir kez yapılabilir.

b) Bütçe içi değişiklikler, makine, ekipman, malzeme ve inşaat işleri bütçe kısıtlarına aykırı olamaz.

c) Hibeye esas proje tutarı içerisindeki makine, ekipman, malzeme ve inşaat işlerine ait bütçe kalemleri arasındaki değişiklikler, aktarım yapılacak bütçe kalemi tutarının en fazla %20'si oranında değişiklik gerçekleştirilebilir.

Örneğin, hibe sözleşmesi kapsamında hibeye esas proje tutarı olarak inşaat işlerine ait 300.000 TL ve mal alım işlerine ait 200.000 TL tutarında bir iş öngörülmüş ise, bütçe değişikliği kapsamında inşaat kaleminden mal alımlarına bir aktarım talep ediliyorsa, inşaat giderinden mal alım giderine mal alım tutarı olan 200.000 TL'nin yüzde yirmi oranında yani 40.000 TL aktarım yapılır. Bu durumda, inşaat işleri tutarı 260.000 TL olacak, mal alım tutarı da 40.000 TL artacak ve mal alım giderleri 240.000 TL olacaktır.

ç) Bütçe içi aktarmaları içeren revizyonlarda, yatırımcı bütçe değişikliği talebini gerekçeleri ile birlikte il müdürlüğüne bildirir. İl müdürlüğü tarafından uygun görülen bütçe revizyonları takip eden ilk ödeme talebi ile birlikte proje toplam bütçesi tablosuna işlenir ve konu hakkında Genel Müdürlük bilgilendirilir.

d) Bütçe içi değişiklikler aynı katkı ile yapılması planlanmış işleri kapsamaz.

10.8 UYGULAMA SORUMLULUĞU

a) Yatırımcılar, yatırımların proje amaçlarına uygun olarak yapılmasından, uygulamaların hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinden, doğru olarak belgelendirilmesinden, belgelerin muhafazasından ve izleme sürecinde il müdürlüğüne istenecek bilgi ve belgelerin süreleri içinde temininden sorumludur.

b) İl müdürlükleri, yatırımcılarca gerçekleştirilecek projelerin amaçlarına uygun olarak yapılmasından, uygulamaların hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre

gerçekleştirilmesinin izlenmesinden, uygulamaya yönelik olarak düzenlenecek tüm belgelerin kontrolünden, onaylanmasından ve birer suretinin muhafazasından sorumludur.

c) Yatırımcılarca gerçekleştirilecek projelerin faaliyetlerini amaçlarına uygun olarak sürdürmeleri şarttır. Hibe sözleşmesinde belirtilen mücbir sebepler dışında izleme süresi içerisinde faaliyetine devam etmediğinin tespiti halinde ödenen hibe 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 51 inci maddesi hükümlerine göre hesaplanarak gecikme zammı ile birlikte yatırımcıdan tahsil edilir.

DİKKAT

Projelerin gerçekçi hazırlanmaması nedeniyle, hibe sözleşmesi imza aşaması veya uygulama aşamasında revizyon ihtiyacı duyulması halinde orijinal projede önemli ölçüde revizyon yapılması o yatırım projesine hibe desteği verilmemesine neden olabilecektir.

10.9 PROJE İLE SAĞLANAN TESİSİN MÜLKİYETİ

a) Proje sahibi, hibe sözleşmesi kapsamında sağlanmış tesisin mülkiyetini, yerini ve amacını proje yatırımının bitiminden itibaren beş yıl içinde değiştiremez (Lisanlı depoculukla ilgili düzenlenen hususlar hariç). Bu amaçla, il müdürlüğü yılda en az iki kere yatırımları yerinde kontrol eder ve tutanağa bağlar.

b) Farklı gerçek/tüzel kişiler tarafından aynı veya farklı yatırım alanlarında kurulan işletmelerin başvuru aşamasında birbirleriyle ortak ekonomik ilişkileri tespit edilmemiş olsa dahi, projelerin uygulama sırası veya uygulama sonrası dönemde fiziki olarak birleştirilmesi, yatırım alanlarında ortak kullanımlar ya da muhasebe kayıtlarında görülen birleşme veya ortaklıklar tespit edilmesi durumunda ilgili tüm sözleşmeler feshedilerek hibenin geri alım süreci başlatılır.)

Yeni tesis, kısmen yapılmış (tamamlama) veya kapasite artırımı, teknoloji yenileme/modernizasyon konularında gerçekleştirilen yatırımların mücbir sebepler dışında, projelerin amaçlarına uygun olarak beş yıllık izleme süresince faaliyetlerini sürdürmeleri şarttır. Tesisin mülkiyetinin, yerinin ve/veya amacının projenin tamamlanmasından sonraki beş yıl içerisinde değiştirildiğinin il müdürlüğü tarafından tespiti halinde, ödenen hibe tutarı 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 51 inci maddesi hükümlerine göre hesaplanarak gecikme zammı ile birlikte yatırımcıdan tahsil edilir.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

11. DENETİM VE YAPTIRIMLAR

11.1 DENETİM

Program kapsamında yapılan tüm işlemler Bakanlık tarafından denetlenir. Bu denetimler sırasında yapılan işlemlere ait talep edilen tüm bilgi ve belgeler il müdürlüğüne kendilerine sunulur.

11.2 YAPTIRIMLAR

a) Haksız yere yapılan destekleme ödemeleri, ödeme tarihinden itibaren 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan gecikme zammı oranları dikkate alınarak hesaplanan kanuni faizi ile birlikte, anılan Kanun hükümlerine göre geri alınır. Haksız ödemenin yapılmasında ödemeyi sağlayan, belge veya belgeleri düzenleyen gerçek ve tüzel kişiler, geri alınacak tutarların tahsilinde müştereken sorumlu tutulurlar.

b) Yatırımcı, yatırımcının birinci derecede yakınları ve yatırımcıya ait şirketlerde çalışanlar, hibe desteğinden yararlanılacak kendi yatırımlarına ait makine, ekipman ve malzeme ile inşaat işleri için yüklenici olamazlar. Aynı zamanda satın almaya davet edilen yüklenici firmaların ortağı ya da hissedarı da olamazlar. Benzer şekilde yüklenici firmaların hissedarları, birinci derece yakınları ve yükleniciye ait şirketlerde çalışanlar da yatırımcı firmaların ortağı ya da hissedarı olamazlar. Aksi halde hibe ödemesi yapılırsa dahi 2020/24 nolu Tebliğde belirtilen usul ve esaslara göre yapılan hibe ödemesi geri alınır.

2020/24 nolu Tebliğle belirlenen destekleme ödemelerinden, idari hata sonucu düzenlenen belgelerle yapılan ödemeler hariç, haksız yere yararlandığı tespit edilen yatırımcılar, il müdürlükleri ve Bakanlık internet sitelerinde ilan edilerek, 5488 sayılı Tarım Kanununun 23 üncü maddesi gereğince beş yıl süreyle hiçbir destekleme programından yararlandırılmazlar.

c) İl müdürlüğü ile Hibe Sözleşmesi imzalayıp yatırımını tamamlayan gerçek ve tüzel kişiler, izleme süresi içerisinde mülkiyetini değiştirdikleri, faaliyetlerine son verdikleri ve/veya hibe sözleşmesi hükümlerine aykırı hareket ettikleri tespit edildiğinde; 5 yıl süresince tebliğler kapsamında proje sunamaz ve hibe desteğinden faydalanamazlar.

ç) Genel Müdürlüğün uygun görüşü doğrultusunda hibe sözleşmesinin 14 üncü maddesi ve alt bentleri gereği fesih işlemi uygulandığında yapılan hibe ödemeleri 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümlerine göre hesaplanarak geri alınacaktır. Bu kapsamda sözleşmenin feshi nedeniyle yatırımcılar Bakanlıktan herhangi bir hak talebinde bulunamazlar.

ONİKİNCİ BÖLÜM

12. ÇEŞİTLİ VE SON HÜKÜMLER

12.1 DİĞER DESTEKLERDEN YARARLANMA

Başvuruya esas proje için, 2020/24 nolu Tebliğ kapsamında verilecek destek dışında, faiz niteliğindeki destekler hariç, hiçbir kamu kurum ve kuruluşun desteklerinden yararlanılamaz.

12.2 PROGRAMIN UYGULANMASINA İLİŞKİN YAYINLAR

2020/24 nolu Tebliğ gereği, programın genel uygulama usul ve esaslarına açıklık getirmek, destek sağlamak amacıyla Genel Müdürlük tarafından çıkarılan bu uygulama rehberi, satın alma rehberi ve genelgeler “www.tarimorman.gov.tr” internet adresinde, bilgilendirme ve açıklamalar ise başvuru sayfasında yayımlanır. Bu yayımlar, 2020/24 nolu Tebliğde belirtilen genel uygulama usul ve esaslarını belirler ve uygulamada dikkate alınır. 2020/24 nolu Tebliğde ve bu yayımlarda yer almayan hususlarda ulusal mevzuat hükümleri ile Genel Müdürlüğün görüş ve talimatları geçerlidir. Uygulama rehberi yıl içinde oluşan ihtiyaçlar çerçevesinde güncellenebilir.

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

13. EKLERE AİT LİSTE

13.1 HİBE BAŞVURU FORMUNUN EKLERİNE AİT LİSTE

Hibe başvuru formu ekleri aşağıda maddeler halinde açıklanmıştır. Hibe başvuru formu eklerinin sisteme girişleri “Elektronik Ortamda Başvuru Kılavuzunda” yer alan açıklamalar doğrultusunda eksiksiz olarak yapılacaktır.

13.1.1 Yatırım Projesi ve Başvuru Sahibi ile İlgili Bilgi ve Belgeler

- a) Yatırım Projesi
- b) Başvuru Sahibi

13.1.2 Proje Bütçe Tabloları

- a) EK 1: Proje Bütçesi
  - EK 1.1: İnşaat İşleri Alım Giderleri
  - EK 1.2: Makine-Ekipman Alım Giderleri
  - EK 1.3: Ayni Katkı/Özkaynak Kullanım Giderleri
- b) EK 2: Gider Gerekçeleri
- c) EK 3: Finansman Kaynakları
- ç) EK 4: Tahmini İş Takvimi

13.1.3 Yatırım İşletme Planı Dosyası

EK 5: Uygulama rehberinde formatı verilmiştir.

13.1.4 Hibe Sözleşmesi

Uygulama rehberinde formatı verilmiştir.

13.1.5 Satın Alma Rehberi

Uygulama rehberi eklerinde yer almaktadır.

13.1.6 Destekleyici Belgeler

Başvuru aşamasında verilmesi gereken destekleyici belgeler EK-I Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesinde açıklanmıştır.

13.2 HİBE SÖZLEŞMESİ AŞAMASINDA SUNULMASI GEREKEN EK BELGELER

Aşağıdaki belgeler hibe sözleşmesi imzalanmadan önce il müdürlüğüne sunulmalıdır. Bu belgeleri sunmayan başvuru sahipleri ile hibe sözleşmesi imzalanmaz.

- a) Teminat mektubu veya nakit teminatın dekontu,
- b) ÇED raporu veya muafiyet belgesi (Kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon başvurularında yeni kapasiteye uygun olmalıdır.),
- c) SGK ve vergi borcu olmadığına dair belgeler,
- ç) Tamamlama projeleri için yapı ruhsatı, yapı kullanım izin belgesi veya yapı kayıt belgesi, kapasite artırımı ve teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon projeleri için yapı kullanım izin belgesi veya yapı kayıt belgesi,
- d) Yatırım yerinin ipotekli, şerhli, icralı olmadığına ve hakkında açılmış dava bulunmadığına dair tapu müdürlüğünden alınmış güncel belge,
- e) Hibe başvurusuna esas yatırımın faaliyeti gereği bankalarca kullandırılmış kredi karşılığı yatırım yerine konulmuş ipotek var ise bankadan alınan güncel olumlu görüş yazısı,

f) Tüzel kişi başvurularında tüzel kişiliğe ait sermaye pay oranlarını gösteren en son yayımlanmış ticaret sicil gazetesini onaylı sureti,

g) Organik ürün üretimi amaçlı başvurular için örneği ekte verilen taahhütname (Taahhütname-3),

ğ) Noterden onaylatılmış yerli malı/Türk malı taahhüdü (Taahhütname-4),

h) Kiralık araziler için Tapu Müdürlüğünden tapu üzerine işlenecek “Başkasına ait olan bir arazideki inşaat üzerinde malik olma yetkisi veren” üst hakkı şerhi,

ı) Adli sicil ve/veya adli sicil arşiv kaydı,

i) İlgili meslek odalarına kayıtlı kişiler tarafından hazırlanan ve tasdik edilen, makine, ekipman ve malzeme alım giderlerine ait teknik şartnameyi, metraj ve keşfi, makine yerleşim planını ve bina büyüklüğü ile alınan makinelerin uyumlu ve üretim aşamalarında gerekli olduğuna dair teknik rapor

j) Genel Taahhütname (Taahhütname-5)

hibe sözleşmesi ekinde verilmelidir.

- **Biyogüvenlik tedbirlerinde ÇED raporu**
- **Elektrik enerjisi üretilecekse, elektrik sistem kullanım anlaşması nihai rapor ile birlikte istenir.**